DE

časopis slovenskih delavcev

št. 21

Glavni urednik Marjan Horvat

Odgovorni urednik Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja: 321-255

Telefaks: 311-956

Naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana

Ljubljana, 19. maja 1994, št. 21, letnik 53, cena 170 SIT

ZMEDA

»Trden in primerljiv sistem plač v javnem sektorju bi odločilno vplival tudi na ureditev plač v gospodarstvu. Te plače so namreč zdaj bolj rezultat merjenja moči, izsiljevanja in licitacij kot pa stvarnih rezultatov gospodarjenja.

Zdaj sprejeti zakon reda žal ne zagotavlja. Nasprotno. Že tako neustrezna razmerja je dodatno zaostril z novimi nesorazmerji. Okrepil je privilegij predvsem državnih uradnikov na najvišji ravni.«

To pojasnjuje **Ilja Jurančič** v članku »Plače in napredovanje v javnem sektorju«, ki ga bomo objavili v nekaj nadaljevanjih. Začenjamo v tej številki DE na **6. strani.**

STEČAJNI UPRAVITELJ – NAJDONOSNEJŠI POSEL V SLOVENIJI

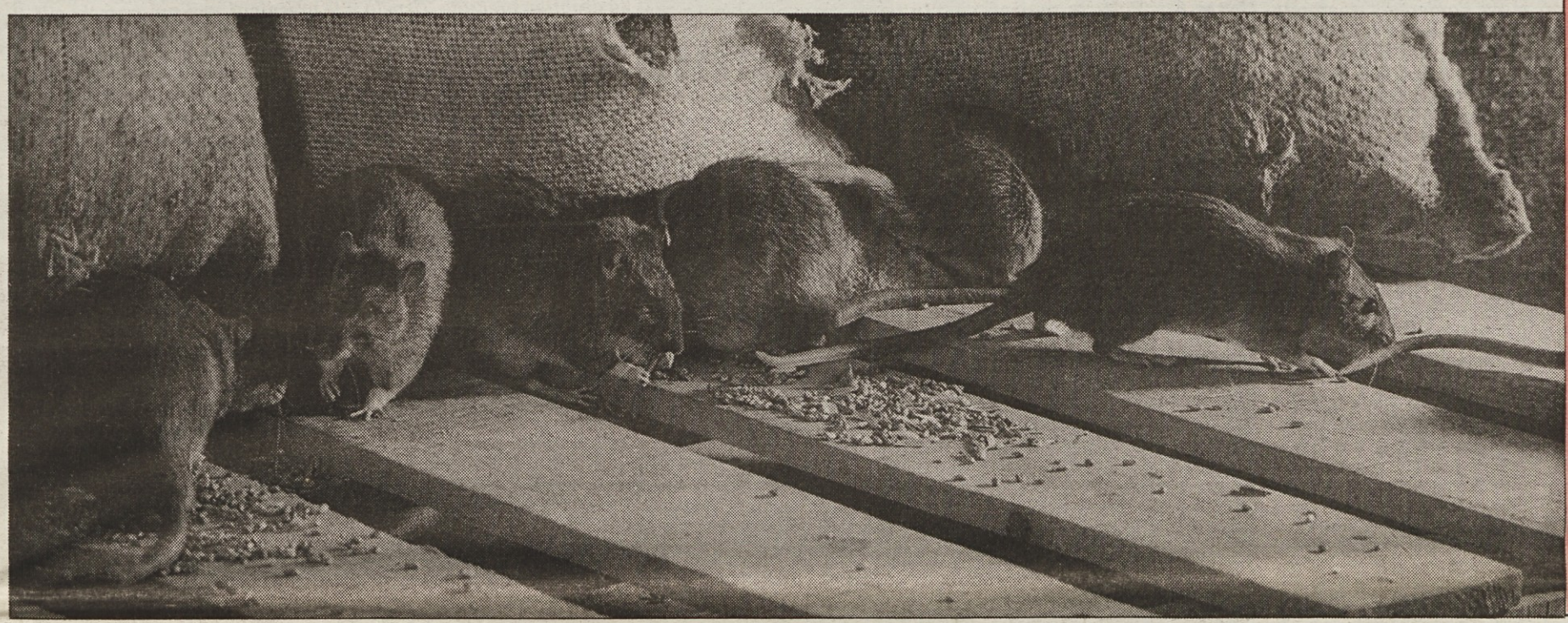

Branko Medik, predsednik podravskega SKEI, je od mariborske vlade terjal podatke, kaj počno in koliko zaslužijo stečajni upravitelji. Kako utemeljeno vprašanje je postavil, preberite na 4. strani

KDO BO POMAGAL DELAVCEM KOVINDA

Vladimir Slejko ne plača, kar je 67 delavcev Kovinda z Unca že ustvarilo, torej tudi zaslužilo. O njihovi agoniji pišemo na 4. strani.

DE, sreda 14.00

Vlada je poslala v obravnavo v državni zbor predlog zakona o izvajanju dogovora o politiki plač v gospodarstvu za leto 1994 s predlogom, naj poslanci besedilo zakona obravnavajo in sprejmejo po hitrem postopku.

Vlada želi s tem zakonom določiti način izvajanja dogovora o politiki plač v gospodarstvu v letošnjem letu, ki so ga sklenili sindikati, Gospodarska zbornica, Združenje delodajalcev, Obrtna zbornica in slovenska vlada. Vsi, ki so dogovor sklenili, so vlado pooblastili, naj predlaga način, s katerim bo zagotovljeno njegovo izvajanje.

Če bodo poslanci vladni predlog sprejeli, bodo morali delodajalci do konca letošnjega leta plače izplačevati v skladu s 1. in 2. točko tarifne priloge k splošni kolektivni pogodbi. K temu jih bo zavezoval zakon.

Delodajalci, ki bodo izplačevali plače nad ravnijo, določeno skladno z 2., 3. in 5. točko dogovora, pa bodo morali v proračun Republike Slovenije plačati sredstva, določena s tem dogovorom. Če bo delodajalec izplačal plače, ki bodo do 5 odstotkov presegle dogovorjeno raven, bo moral hkrati plačati v proračun 25 odstotkov tega presežka. Za 5- do 10-odstotno preseganje plač bo moral delodajalec plačati v proračun 50 odstotkov presežka, za več kot 10-odstotno preseganje plač pa celo 100 odstotkov presežka.

Predlog zakona ureja tudi plače poslovodnih delavcev in delavcev s posebnimi pooblastili skladno z 8. točko dogovora.

Izvajanje zakona bo nadzorovala SDK, kršitelje pa čaka kazen: 500.000 tolarjev za pravne osebe in 50.000 tolarjev za odgovorne osebe.

CERKEV IN GOZDOVI

Pogoltni apetiti cerkve po »pridobitvah« fevdalnih časov bodo Slovenijo naredili za evropski unikat.

stran 3

KRIZA

Družba je v krizi, gospodarstvo je v krizi, politika je v krizi, kultura je v krizi...

stran 3

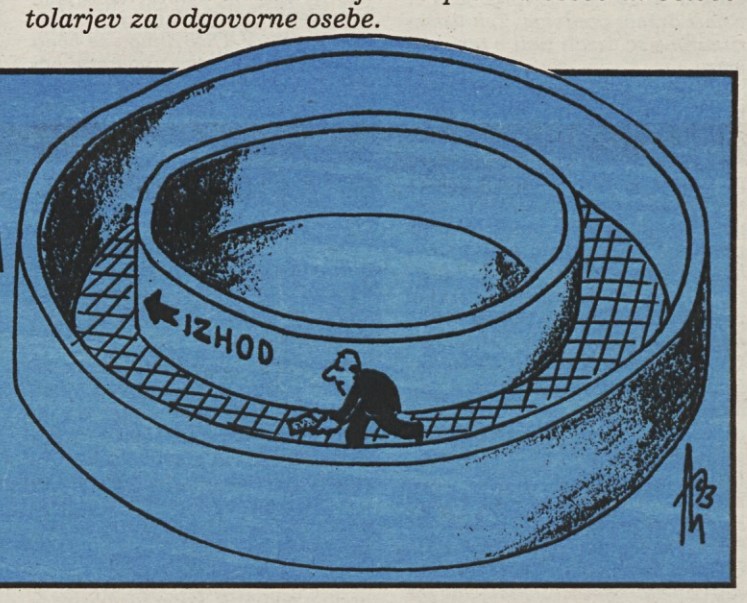

UMAZANE PODROBNOSTI UMAKNJENE MINISTRSKE KANDIDATURE

Ljubljanski tožilec je zavrnil ovadbo proti predsedniku novomeške vlade Boštjanu Kovačiču (stran 15).

Ve se, kaj je levo

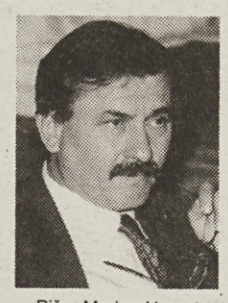

Piše: Marjan Horvat

»Mi se volitev ne bojimo,« je dejal mag. Janez Kocijančič prejšnjo soboto na konferenci Združene liste socialnih demokratov v Velenju. Takšna trditev predsednika edine leve stranke na Slovenskem je na videz v nasprotju s podatki, ki jih o »ratingu« stranke dajejo javnomnenjske raziskave. Če pa nekoliko pozorneje »prisluhnemo« ministrom Združene liste v vladi in njihovo angažiranje na najbolj občutljivih vladnih sektorjih ocenimo z rezultati, ki jih letos kljub težavam dosega vlada, se lahko povprašamo, kdo si lasti vladne uspehe in zakaj Združena lista ne zna dovolj nazorno »prodati« svojih uspehov javnosti.

Ministri Združene liste so na velenjski konferenci jasno povedali, da je bil z njihovim angažiranjem in s sodelovanjem stranke v vladni koaliciji mogoč mehak prehod iz samoupravnega socialističnega sistema v novi sistem in da je tržnosocialna država tista prihodnja ureditev v Sloveniji, za katero se splača potruditi. Najbolj odločno je na konferenci nastopila ministrica Jožica Puhar, za katero Drnovšek zahteva zamenjavo. S številkami je ponazorila krut boj, ki ga bije njeno ministrstvo z drugimi pri delitvi proračunske pogače. Poudarila je, da je vladi v času njenega ministrovanja uspelo zmanjšati rast brezposelnosti in ustvariti povpraševanje po delavcih. Prek tega ministrstva uveljavlja svoje pravice ali pa sodeluje v različnih oblikah prekvalifikacij, samozaposlovanja, uveljavljanja pripravništva in podobno prek 320 000 ljudi. Če k temu dodamo, da je bilo s sredstvi ministrstva lani ohranjenih več kot 28 000 delovnih mest, da so subvencionirali 10 000 pripravniških delovnih mest, samo lani omogočili 7200 delavcem sodelovanje v programu samozaposlovanja, od katerih jih je že 2000 pričelo svojo dejavnost, da so prek zavodov za zaposlovanje 12 000 delavcev preusmerili v nove dejavnosti in da je pri javnih delih sodelovalo več kot 6000 ljudi, lahko pritrdimo tudi njeni misli, da so v tem ministrstvu bili krut boj z gospodarskim vsakdanjikom.

»V mojem ministrstvu smo bili obrnjeni proti ljudem, njim v pomoč, torej nimamo državotvornega značaja. Za vsak tolar, za vsako ped se je bilo treba boriti, in ko so nekateri v začetku proračunske razprave razmišljali le o denarju za vojsko in policijo, sem vstala in rekla, da v prehodu, v katerem naša družba je, potrebujejo sredstva najprej delavci... Cela vrsta stvari je, pri katerih sem vztrajala, da se uveljavljajo pravice delavcev in da se življenjska raven v Sloveniji ne bi znižala še bolj. Sodelovali smo s socialnimi partnerji, oblikovali novo delovnopravno zakonodajo in tako omogočili mehak prehod v nove razmere brez prevelikih socialnih stisk in pretresov. Danes nekateri govorijo, da kupujemo socialni mir. Kaj pa je to!? Če ni socialnega miru, gospodarstvo ne ustvarja, tujci se dežele izogibajo, s podjetji iz tujine ni moč normalno sodelovati... Je ustvarjanje normalnih pogojev za delo in življenje in tudi pomoč v času tranzicije trgovanje? Ne, to je osnova, kajti Slovenci smo pretežno delavski narod, ki živimo od svojega dela,« je pribila Puharjeva.

Pravzaprav so na konferenci prevladovale delavske teme in nič čudnega ni, da so se sodelujoči odločili za oblikovanje takšne stranke, ki bo na slovenski politični sceni razpoznavna kot leva. Večina razpravljalcev je nastopila proti domnevno prevladujočima neoliberalizmu in konservativizmu; predvsem prvi je menda glavni tekmec socialne demokracije. Tako se je Združena lista socialnih demokratov znebila čudnega taktiziranja in opredeljevanja med levosredinsko in levo opcijo razvoja stranke; kajti socialna demokracija to je ali pa ni. Razmišljanja podpredsednika stranke Boruta Pahorja o liberalni socialni demokraciji in strahu, da bi stranka preveč radikalizirala svojo politiko, niso bila prav z ničimer utemeljena, zato ni čudno, da so ga drugi razpravljalci demantirali. Sicer pa je Janez Kocijančič v svojem referatu jasno povedal: »Levica se strinja z uvajanjem tržnega gospodarstva in sodeluje v tem projektu. Hkrati pa se zavzema za njegovo socialno razsežnost. Naš cilj je torej socialno-tržna država, ki bi zagotavljala visoko raven socialnih pravic. Zavzemamo se za socialno pravičnost in solidarnost, ki se mora zlasti odraziti v enakomerni razporeditvi bremen sistemskega prehoda na vse sloje prebivalstva in na vse segmente družbe – od tistih, ki živijo od dela in znanja, do tistih, ki predstavljajo lastniške interese in državo. Danes najtežjo ceno plačujejo delavci, nezaposleni in tisti mladi, ki zaman iščejo prvo zaposlitev. Zato so tehnološke posodobitve, prestrukturiranje gospodarstva in aktivna politika zaposlovanja naše temeljne opredelitve. Pri tem pa ne ostajamo na ravni načel, ampak delamo. Dosegli smo bistvene prerazporeditve proračunskih sredstev v te namene, ohranili 30 000 delovnih mest, odprli preko 50 000 delovnih mest. S tem smo zaustavili negativna socialna gibanja, ustavili naraščanje brezposelnosti in ustvarili osnove za gospodarski zasuk, ki poteka že osem mesecev... Dokazali smo, da je možna gospodarska rast in ohranjanje socialnih pravic. Torej se gospodarska uspešnost in socialna pravičnost ne izključujeta.«

Zadovoljstvo z doseženim pa ni vžgalo pri drugih udeležencih, saj so kar po vrsti opozarjali, kaj vse je treba v državi še storiti, da bi lahko mirneje živeli. Še posebej kritično so delegati govorili o privatizaciji in denacionalizaciji. Slednja je naravnana tako, da povzroča krivice tistim, ki so minulih štirideset let smotrno gospodarili, se odpovedovali plačam; danes je ves njihov trud ogrožen. V postopkih denacionalizacije se ne le vrača prejšnja lastnina, temveč se bivšim lastnikom tudi podarja do tretjine večja vrednost, ustvarjena z delom delavcev v podjetjih. Načelo vračanja v naravi onemogoča nadaljnje opravljanje mnogih dejavnosti (posebej v gostinstvu in turizmu ter trgovini), saj bistveno krni ekonomsko oziroma tehnološko funkcionalnost. Posledica tega pa je nepotrebna dodatna izguba delovnih mest. Nobena postsocialistična država se ni lotila denacionalizacije na ta način, da bi zanemarila gospodarsko in socialno funkcijo lastnine. Pri nas pa se zaradi krivic v preteklosti delajo krivice sedanjim in prihodnjim rodovom delavcev, odrinjenih od upravljanja in gospodarjenja z lastnino, ki so jo sami ustvarili.

Poleg ekonomskosocialnih vprašanj na konferenci niso mogli tudi mimo reforme lokalne samouprave. Ta je skregana z vsako logiko, vendar ne nujno tudi z logiko nekaterih političnih strank. Razplet reforme je znan. Imamo 340 referendumskih območij, na katerih se bo konec maja ugotavljala volja ljudi. Novih občin bo torej vsaj 300. Nestrinjanje ljudi s takšno drobitvijo je na dlani in vse več se postavlja tudi vprašanj, zakaj je ta reforma sploh potrebna. Politična desnica ni hotela nič slišati o postopnosti preobrazbe, danes pa že govori, da je ta drobitev prehuda. Uspelo ji je uresničiti svoj programski cilj »vsaka fara svoja občina«. Kaj se bo iz vsega tega izcimilo, kakšen razkorak med mestom in vasjo bo spet nastajal, pa je v božjih rokah. Zgodovina se ponavlja; levica bo morala popravljati napake na področju lokalne samouprave in hkrati dokazati, da politična desnica ni sposobna koncipirati in voditi temeljnih reformnih procesov slovenske družbe, kar se je pokazalo tudi po osamosvojitvi.

Če si je Združena lista socialnih demokratov za svoje prihodnje geslo izbrala »Čas za prihodnost, čas za levo alternativo«, to ne drži povsem, kajti konferenca je stranko potrdila kot levo danes in tukaj. Prav to pa je naravnanost, ki bo Združeni listi bržkone omogočila tudi tesno sodelovanje s sindikati, računajoč na podporo njenega programa v vseh temeljnih slojih družbe. Morda prav zato na konferenci Združene liste ni bilo opaziti nikakršnih strahov o njenem prihodnjem sodelovanju v vladni koaliciji. Zdi se, da so bili vsi prepričani, da so poslanci in ministri Združene liste v danih razmerah svoje delo dobro opravili, da so pripravljeni še naprej sodelovati v veliki koaliciji, če ne, pa bodo trd opozicijski dejavnik.

ODMEVI

Za nas ni zakonov

DE ŠT. 20, 12. 5. 1994

V zadnjih dveh številkah DE je bilo objavljeno pismo Odbora presežnih delavcev TSN Eling, ki zastopajo 77 trajno presežnih delavcev, v katerih razgrinjajo svoj problem. Pri tem navajajo svoje poglede na delo Območnega sindikata v zvezi z njihovim problemom.

Namen tega zapisa je predstaviti vse naše aktivnosti, ki smo jih v zadnjih šestih mesecih sprožili v interesu 77 trajno presežnih delavcev. Naša možnost delovanja obsega pravno pot in sindikalne aktivnosti v podporo in za rešitev problemov brez sodišča, saj praksa kaže, da je pravna pot v naši državi predolga. Teh usmeritev smo se držali tudi v tem primeru.

V zvezi s programom razreševanja presežnih delavcev, ki ga je podjetje sprejelo novembra 1993, smo sprožili na podlagi pooblastil posameznih članic in članov 21 ugovorov za varstvo njihovih pravic. Vsebina ugovorov je bila: ne pravilno določeni datumi prenehanja delovnega razmerja, določitev zaščitenih delavcev kot trajno presežnih delavcev, nepravilno odmerjene višine nadomestila. Na pobudo naše pravne službe je inšpekcija za delo opravila v podjetju TSN Eling 15. 2. 1994 pregled in ugotovila nepravilnosti pri izvajanju programa reševanja trajno presežnih delavcev. Štirinajstim delavcem so bili izdani sklepi o prenehanju delovnega razmerja, ki so bili nezakoniti. Upravni odbor podjetja je na svoji seji aprila sprejel sklep, da je treba vse nepravilnosti odpraviti. V praksi pa se ni nič spremenilo. Dva zaščitena delavca sta bila sicer poklicana na delo, vendar jima sklep o prenehanju delovnega razmerja ni bil razveljavljen. Ugovori naših članic in članov bodo obravnavani na komisiji za ugovore 23. 5. 1994, vendar je pravnica podjetja v svojem mnenju navedla, da so ugovori delavcev neutemeljeni. Kako se bo odločila komisija, verjetno ni potrebno ugibati. Za tožbo za neizplačana nadomestila se ni odločila nobena članica oz. član, vsi so seznanjeni, da sta pravna pomoč in zastopanje pred sodiščem za naše članice in člane brezplačna.

V zvezi s ponudbo podjetja, da naj bi delavci skrajšali odpovedni rok, vzeli ponujeni denar kot nadomestilo in odšli na zavod za zaposlovanje, smo vsem članicam in članom, ki so se na nas obrnili po nasvet, povedali, da ponudba ni sprejemljiva, saj je izračunana višina nadomestila prenizka in bi predloženi datum prenehanja delovnega razmerja veljal za nazaj.

Glede naizplačanih nadomestil je treba poudariti, da je to obveza podjetja, torej delodajalca. Sekretar območnega odbora SKEI Edi Ozimič je v svojem pojasnilu, objavljenem v rubriki »Kaj delajo« v Sindikalnem zaupniku v 20. številki DE dne 12. 5. 1994, opisal, kaj vse je storil sindikat, da bi podjetje dobilo republiško pomoč.

Vendar ostaja dejstvo, da plače in nadomestila izplačuje podjetje. V več podjetjih se srečujemo s problemi neizplačevanja plač zaposlenim, ki delajo, in trajno presežnim. V TSN Elingu se bodo v dveh letih obstoja (podjetje hči matice TSN Elkom, ki je v stečaju) izmenjali trije direktorji, saj tudi sedanji direktor Lisja s 1. 6. 1994 odhaja. Pravnica Inge Vogrin Mlakar zaposlenim krati zakonske pravice s svojim pravnim tolmačenjem zakonov in sklepi, ki se v podjetju izdajajo, pri tem pa je tudi ona kot edina pravnica opredeljena kot trajno presežna delavka in ji 13. 7. 1994 preneha delovno razmerje.

Zaposleni, ki še delajo, so za mesec marec prejeli 10.000 tolarjev akontacije, prav danes, 18. 5. 1994, pa vsem zaposlenim v podjetju delijo del plače v bonih. Po zagotovilih direktorja Lisje naj bi presežni delavci prejeli izplačilo nadomestila za marec že 17. maja, vendar se to ni zgodilo.

To vse ponazarja obupno situacijo v podjetju, katerega obstoj je odvisen predvsem od presoje stečajne upraviteljice. TSN Eling nima nobenega premoženja, dela v najemnih prostorih podjetja matice, za katere ima sodno odločbo za izpraznitev, saj ni zmogel plačevati najemnine. Očitno zaposleni, ki delajo, upajo, da le ne bo prišlo do stečaja. Ali je to upanje realno, bo pokazal čas. Tako je interes zaposlenih, ki še delajo, in tistih, ki so že na poti na zavod za zaposlovanje, zelo različen. Za vsako radikalnejšo sindikalno akcijo je potrebna volja večine zaposlenih.

Strokovna služba Območne organizacije dela v interesu sindikatov podjetij za uveljavljanje njihovih kolektivnih interesov, na drugi strani pa uveljavlja pravice posameznikov. Sindikati pa ne moremo voditi podjetij in prevzemati odgovornosti, ki so izključno na strani podjetij.

Metka Roksandič, predsednica Območnega sindikata Podravja

PREJELI SMO

Velespoštovano uredništvo!

V preteklosti 25. maj dan mladosti – letos 25. maj izbrisan (iz koledarja)

Vedno smo se delovni ljudje veselili 25. maja, dneva mladosti in radosti. To je bil slaven dan. Pionirčki krasno urejeni z ruticami so bili vsem v veselje in ponos. Letos je vse to pozabljeno in marsikateri občan se bo spomnil, kako je bilo nekoč lepo za delavski razred. Dobrine so izginile. Redna plača vsak mesec, za 10, 20, 30 let delovne dobe pa lepe jubilejne denarne nagrade. Marsikomu kapne solza žalosti, ker to ni več. Na tem svetu je edini komunizem, ki lepo skrbi za delavski razred. To je čista resnica in ni izmišljotina. (Bogataši niso te dobrine nikoli dali in je tudi v prihodnje ne bodo).

Danes je ogromno delavcev(–k) brezposelnih. Tisti, ki delajo pri privatnikih, so v zelo težavnem (obupnem) položaju. Marsikdaj si ne upajo povedati, da jih delodajalec ni prijavil in jim ni dal pogodbe, ne upajo se pritožiti zaradi plače, če ta ne dosega zneska v kolektivni pogodbi. Opaža se, kako beračí(–ce) sedijo na pločnikih in prosjačijo. Za reveže so že javne kuhinje. Stalno se dogajajo ropi in tatvine. Revni sloji stokajo, v socializmu je bilo boljše kot sedaj. Tudi v Rusiji kričijo, da je bilo boljše, ko je bil Stalin, je pisalo v Večeru. Nekateri pa zelo naglo bogatijo, imajo več podjetij in menjalnic. Delavcem ne dajo plač več mesecev in tako lepo bogatijo na hrbtih uboge delavske raje. 85. odstotkov je zelo revnih, 15 odstotkov pa zelo bogatih državljanov. Koliko časa bo vse to trajalo? Kdo bi znal na to odgovoriti?

V DE piše Jože Smole razne zanimivosti. Mitja Ribičič je napisal knjižico. Tudi drugi živeči naj se kaj oglasijo v DE pa tudi v drugih časopisih, tako da bomo bralci slišali njihovo mnenje. Vsem živečim borcem, ki so lepo skrbeli za delavski razred, želimo trdnega zdravja in da bi se zoper povrnilo veselje v našo deželo, kot je bilo nekoč.

Velespoštovano uredništvo prosim, objavite te vrstice v DE. Že vnaprej vam najlepša hvala.

S spoštovanjem

Peter Goršek,
Zatišje iz Celja

Veš, mama, lepo je živeti,
toda za kar sem umrl – (za
delavski razred in njihove pravice)
bi hotel še enkrat umreti.

Karel Destovnik-Kajuh

Odprto pismo slovenskim državljanom!

Spoštovane Slovenke, Slovenci in državljani Slovenije. S tem pismom vas želimo opozoriti na nesprejetje sprememb zakona o lastninjenju, s katerimi bi si lahko pridobili 60 % lastnine v podjetjih s certifikati, zadolžnicami in le deloma s kupnino. Tako bi namesto za kupnino denar vložili v podjetje za nove naložbe in programe ter omogočili pričakovani gospodarski zagon.

Prvotna različica zakona omogoča brezplačno 20-odstotno razdelitev na osnovi certifikatov in od 20- do 60-odstotni nakup s 50-odstotnim popustom za državljane. Preostali del v višini 20 % pripada državi (Skladu), 10 % razlaščencem in 10 % pokojninskemu skladu. Ker bo kupnina razlike med 20 % in 60 % plačana državi, se bodo podjetja denarno in poslovno opomogla šele po nekaj letih. Do tedaj pa bodo tehnologija in programi tako zastareli, da nam bo preostala le dokončna razprodaja gospodarstva domačim in tujim »interesentom« ter »zadovoljstvo«, da se državljansko delničarstvo ni obneslo.

Izjava g. ***J. ROPA,*** *da bo država 1,2 milijarde DEM (Delo) od kupnine usmerjala nazaj v gospodarstvo, je svojevrstno presenečenje. Ko država deluje in postopa na opisani način, ne pomaga gospodarstvu, ker od njega jemlje preveč denarja, ki bi se lahko neposredno uporabil za naložbe v matičnih podjetjih. Tako bi dobri z uspešnim poslovanjem napolnili državne blagajne in z novim delom pomagali preostalemu delu gospodarstva, na naraven in v svetu priznan način. Država pa bi dodatno kreditirala gospodarstvo iz prodaje svojih 20 % in iz obstoječih davkov.*

Nesprejemljivo je, da v imenu tržnega gospodarstva odkupujemo delež podjetij, ki smo jih ustvarili zaposleni. Državi že pripada 20 % lastništva in kupnina iz tega deleža. Vsekakor bo potrebno sporno kupnino od 20 % do 60 % vrednosti podjetij ustavno preveriti, ker si je država prilastila brez kupnine dvakrat več, to je dodatnih 40 % od skupne vrednosti, kot ji pripada. Normalna delitvena bilanca lastnine bi bila: do 60 % državljani na osnovi certifikatov in manj izplačanih plač (s plačilom dajatev nanje) brez kupnine, 20 % država (Sklad) na osnovi svojih vlaganj v preteklosti in kar lahko proda za polno kupnino, 10 % razlaščenci in 10 % pokojninski sklad.

Proti spremembam zakona je glasovalo 43 poslancev. Vsekakor smo pripravljeni spremembe zakona ponovno vložiti in prosimo poslance, da jih tokrat podprejo.

Za nov predlog zakona je glasovalo 19 prisotnih poslancev:

SDSS, I. Hvalica, V. Pukl, J. Pučnik, in I. Oman; SLS, M. Karner, Z. Madon, M. Podobnik, J. Podobnik, Z. Pregelj in F. Zagožen; del poslancev ZLSD, M. Kožuh, F. Lipoglavšek, M. Pavlica, B. Pečan in M. Potrč; SPS, S. Lap, M. Poljšak, M. Stanić in I. Verzolak.

Vsem poslancem, ki so glasovali ZA, se v imenu NSS in bodočih delničarjev javno zahvaljujemo.

Prosimo za objavo pisma v vašem mediju. Za objavo se vam vnaprej zahvaljujemo.

S spoštovanjem!

Rastko Plohl,
predsednik predsedstva NSS

DE časopis slovenskih delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime: _____

Naziv podjetja ali ustanove: _____

Naslov: _____

Podpis naročnika:

DE časopis slovenskih delavcev

Nanj se resda lahko naročite tudi pisno, toda zakaj bi se trudili: pokličite (061) 321-255

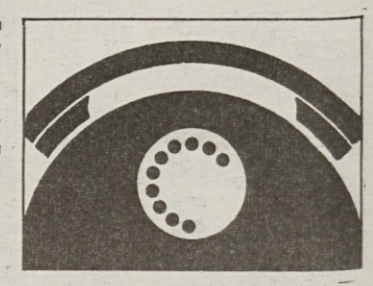

in poskrbeli bomo, da boste dobili časopis, brez katerega je vaše delo v (kateremkoli) sindikatu vsaj težje, če že ne nemogoče

DE časopis slovenskih delavcev

Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 ● DE – glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije ● Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479 ● Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956 ● Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 1316-163, 313-942 ● Časopis urejajo: Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Marija Frančeškin (Življenjska razpotja), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Križnik (Kažipot), Franček Kavčič (sindikati), Boris Rugelj (Na tržnem prepihu), Andrej Ulaga (Na tržnem prepihu), Bora Zlobec (lektorica), Igor Žitnik (Razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-942, 311-956 ● Naročnina: 321-255 ● Posamezna številka stane 170 tolarjev ● Žiro račun: 50101-603-46834 ● Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana ● Časopisni svet: Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan, Dušan Semolič

arena

Delo

O ministrici za delo Jožici Puharjevi ne kroži zaman tista znana šala, ki se začne z vprašanjem, zakaj ne sme nositi minikrila. Drnovšek jo že skoraj leto dni nenehno odstavlja, toda gospa Puharjeva se preprosto ne da. To seveda še ne pomeni, da Drnovšku nazadnje ne bo uspelo znebiti se nezaželene ministrice, toda eno je gotovo: Puharjeva nikakor ni stisnila repa med noge, ko ji je Drnovšek napovedal odhod, in se je tudi njena stranka pokorila zahtevi predsednika vlade, marveč mu kaže zobe, kjer se le da.

V Velenju na zboru Združene liste je imela naravnost briljanten nastop. »Puharca« se je tam pokazala ne samo kot govornica z argumenti, marveč tudi kot nadvse sarkastično duhovita gospa, ko je nekaj sto direktorjem, ki si vsako leto podajajo kljuke na njenem ministrstvu, polni prošenj za rešitveni denar, elegantno povedala, da so se podelali v hlače, ko bi bilo treba reči kakšno v korist njene kože, oz. da si le malokateri to upajo.

Tudi sindikatom jo je dobro zabelila z očitkom, da delavcem ne povedo, kdo pravzaprav največkrat rešuje njihove plače. In zato zahtevajo njeno glavo prav tisti, ki so po nekaj mesecev na njenem plačilnem spisku, kot se je slikovito izrazila.

Najbolj odmevno pa je bilo kajpak tisto, kar je povedala o brezposelnosti. Kdor jo je znal poslušati, mu je bilo seveda jasno, da se prav Drnovšek ne bi mogel hvaliti z uspehi svoje politike, predvsem z rastjo industrijske proizvodnje in začetkom zmanjševanja števila brezposelnih ter odpiranjem novih delovnih mest.

Če se ministrica s svojo politiko – t. j. s politiko pomagati številnim podjetjem, da ne gredo kar po hitrem postopku na boben, pač pa da prebrodijo težave – ne bi uprla liberalizmu Drnovškovega gospodarskega bloka, se Drnovšek z oživljanjem gospodarstva zagotovo ne bi mogel hvaliti ali pa bi njegova hvala morala biti precej bolj skromna in previdna. Mnoga podjetja bi šla rakom žvižgat, brezposelnost bi bila občutno večja, kot je, in logična posledica tega bi bila manjša proizvodnja.

Že res, da ministričina politika marsikdaj spominja na socialistično solidarnost in prelivanje kapitala, da marsikateri milijon požre živi pesek gospodarske nesposobnosti. Toda, pomemben končni rezultat, in ta je brez dvoma pozitiven.

Kultura

Pa smo tu! Kot v starih dobrih časih kraljev Lojzkov francoskih. Prikoraka v kraljevske dvore razžaljeni in jezni ter prevarani soprog, naredi globok poklon in s čipkasto ročico nadvse umetelno in teatralno klofne kakšnega kraljevega dvorjana. Kakšna sramota! Ki se mora kajpak oprati z meči, sekundanti in vso potrebno navlako zraven v tistem znanem pariškem gozdu.

V dandanašnjih časih pač v vladne sobane prihrumi kak užaljen filmar v kavbojkah, ki seveda nima denarja niti za skodrano frizuro nekdanjih kraljevskih dvorov, pač pa kvečjemu za »mašnco« v čopu dolgih, neopranih las, ima pa zato genialno idejo. Klofniti ministra za kulturo iz političnih razlogov.

Natanko to si je privoščil slovenski filmar in se zaradi tega najbrž sam sebi zdi neznansko genialen. Kaj pa je še lahko bolj genialnega kot izmisliti si politično klofuto. Če imamo politične umore ali ponesrečene atentate, zakaj ne bi imeli še političnih klofut. Po tem receptu imamo lahko tudi politične brce v zadnjo plat, politično navijanje ušes, politično lasanje, potem lahko komu politično razbijemo gobec, mu politično zlomimo kakšno rebro in podobne politične malenkosti.

V imenu slavne slovenske kulture je vse dovoljeno. Kulturniki so slovenskemu narodu vedno doslej kazali pot proti svetlim obzorjem, in to, kar v tej deželi naredijo kulturniki, je zakon. Odslej vemo, da so stavke, gladovne stavke, demonstracije, manifestacije, grafiti, plakati in druga telovadba samo trapasta folklora. Če kdo s kom ni zadovoljen in če gre še za ministra, ga je treba preprosto klofniti. Če torej niste zadovoljni s kondukterjem v avtobusu, mu preprosto eno primažite, če vas šef sekira, mu dajte brco, preden jo bo on dal vam, če pa vam gostilničar nalije za prst premalo piva, mu razbijte vrč na glavi. Ko pride policija, ji preprosto povejte, da ste to naredili iz političnih razlogov in potem vas bodo takoj povabili na radio in televizijo in boste slavni. Vendar pohitite, dokler se ta reč ne razpase. Ko bomo namreč po vzorcu, ki prihaja iz krogov slavne slovenske kulture, postali narod političnih pretepačev in se ne bo več vedelo, kdo koga in zakaj klofuta, zadeva medijsko sploh ne bo več zanimiva. Nihče se več niti spomnil ne bo, kdo je vso reč pravzaprav začel. Ko se ljudje pretepajo, ne razmišljajo, ampak udarjajo. Razen kulturnega ministra, ki ni udaril nazaj, ker je pač, hvala Bogu, kulturnejši od nekaterih njegovih »kulturnikov«.

Boža Gloda

Ministra na nos!

Piše: Martin Ivanič

Na TV Dnevniku slišiš, da je režiser Anžlovar oklofutal ministra za kulturo. Čez uro in pol pa v Studiu City, da režiser iz vse Slovenije prejema čestitke. Sijajno! Vse spominja na velik športni dogodek, le da pogrešamo brzojavne čestitke visokih državnih dostojanstvenikov. Anžlovar seveda ne more postati športnik leta, lahko pa morda dobi Prešernovo nagrado za življenjsko delo.

Toliko za uvod! In za šalo. Vendar zadeva ni zabavna. Nasprotno, nadvse resna je. A prav o tej resnosti se da razmišljati na vse mogoče načine. Lahko bi rekli, da je dal Rambo Anžlovar prav Kučanu: Likvidacije so se začele, le prvi poskus ni v celoti uspel. Vsekakor je bilo rečeno, da ima zadeva politično obeležje. Sicer pa bi lahko inovacijo odkupili sindikati. Namesto duhamornih in dolgočasnih štrajkov, ki navsezadnje veliko stanejo predvsem stavkajoče, bi kazalo razmisliti, če ne bi raje zadeve končali na hitro s pretepom direktorja podjetja, ministrice za delo (ker pa gre za damo (?), raje gospodarskega ministra) ali še raje kar premiera.

K resnemu premisleku kliče tudi vprašanje, ali se ne bi po tej poti elegantno rešili celotne birokratske zalege, ki se množi hitreje kot Muslimani na Kosovu. A kaj ko država ne more ostati brez birokracije, saj bi s tem izgubila notranje ravnovesje; državljani bi izgubili svoj drugi pol. Zato lahko to zamisel mirno opustimo: Države se ni moč znebiti. Poskušali so že marksisti, pa je vsak poskus, kako državo sfaširati, prinesel kakšno novo paradržavno tvorbo.

In končno gre še za tisti prav zaresni vidik, ob katerem bo Anžlovar le stežka ostal narodni junak. ***Za začetek moram povedati, da tudi meni osebno aktualni minister za kulturo ni posebno všeč. To je pač njegova in moja pravica. In z njo kar dobro shajava, čeravno on bolje kot jaz.*** *V širšem smislu namreč spadam pod kulturo in s tem je vse povedano. No, ker mi minister ni kdo ve kaj pri srcu, ga izrecno nočem bolj po domače imenovati kulturni minister – in tudi s tem je precej povedanega.*

Pelhana nekateri štejejo za katastrofo slovenske kulture, drugi pa vsaj za zadovoljivega tehnokrata na tem področju. Ne vem natančno, kaj je res, mislim pa si, da naj bi držalo pravilo nomen est omen *(Jaša L. Zlobec bi bil z menoj zadovoljen, ako bi bral DE!). Se pravi, da naj bi bil minister za kulturo že po pojavi živa prispodoba za kulturo, kakor se nam morda včasih to zdi npr. pri francoskih ministrih. Ker je Pelhan odporen mož (kar potjuje tudi njegov duel z režiserjem), bo najbrž na nogah prenesel kompliment, da bolj kot na kulturnega ministra spominja na vodjo gradbišča brez delovne halje. In vendar je minister! Trdil bi celo, da mu je kot ministru jasno vsaj to, da se na polju slovenske kulture (tisti, ki se štejejo za slovenske kulturnike, včasih zbujajo asociacije na nekatere, ki so se podpisovali pod pozive slovenskih razumnikov, a nič takega z zakonom ni prepovedano), pase marsikatero jalovo kljuse, pa vseeno hoče obravnavo, kakršne skrajno imbecilna država ni sposobna dati niti največjim ambasadorjem nacije, denimo Ireni Grafenauer.*

Spominjajo me, skratka, na neko izjavo sicer lucidnega Bojana Štiha, da je treba dati mladim pesnikom, slikarjem in podobnim vse pogoje, da eksperimentirajo in da se iz tega vedno izcimi tudi kakšen dober izdelek. O tem, kdo naj bi dajal denar za te eksperimente, se z njim nisem mogel niti pogovarjati. Očital mi je zgolj kult lopate in krampa. Tvegal pa bi trditev, da je režiser Anžlovar malce nadpovprečen slovenski kulturnik in da se sam zaveda bolj splošne bede slovenske kulture kakor svoje dejanske veličine. A saj veste: ***Kjer kraljuje mrak, močno sveti tudi šibak plamenček.*** *In mislim, da je iz tega ne ravno praznega spoznanja zrasel režiserjev samopomen. Iz njega pa prepričanje, da ministra lahko celo prebunka in za to prejema čestitke v slogu šampiona. Toda spomnil bi, da se je kakšen bolj skromen kulturnik pred njim odločil za ustreznejši način pritiska na institucije oblasti, denimo za gladovni štrajk (ki mu je druščina nekega drugega »kulturnika« žal odvzela vsako kredibilnost). Mislim pa, da se ima režiser preveč rad, da bi par dni vsaj na videz gladoval in si pridobil nedvomno solidarnost.*

Jasno, sedaj mu aplavdirajo ljudje, ki imajo ministra enako v jetrih ali pa jim sumljivo močno zaudarja po rdeči restavraciji, udbomafiji ipd. Bržkone se temu po novem reče demokracija. Ako je res tako, tedaj se moram sam o njej še vse naučiti. Zdi pa se mi, da bi utegnil imeti prav B. Jež, češ da smo uspeli podreti še zadnje ostanke avtoritet – in k temu dodajam, da je od avtoritete ostala samo še rit. Seveda pa nimam v mislih kakšne birokratske in neprizivne avtoritete, temveč obupavam nad tem, da prav nič več ne šteje niti ona avtoriteta, katero je nosilcem oblastnih funkcij neposredno ali posredno delegiralo ljudstvo samo.

Država je na najboljši poti, da postane plemensko bojišče, kjer plemena predstavljajo lobiji, klani, lože in podobne mafijske združbe, ljudstvo pa zbegano gleda, kaj se mu dogaja – enako topoumno kot oni nesrečniki v Ruandi, ki nam jih včasih v domove pričara vsemogočni in najverodostojnejši, se pravi televizijski medij. Z malce besedne igre boste spoznali, da živite v deželi mediokritet.

Cerkev in gozdovi

Piše: Jože Smole

Ali rimokatoliška Cerkev res utegne postati največji veleposestnik na Slovenskem? Če se bo to zgodilo, bo to edinstveni primer v Evropi. Kajti v vseh evropskih državah so že zdavnaj izvedli agrarno reformo, s katero so bistveno omejili obseg lastnine vseh veleposestnikov.

Pri sprejemanju zakona o denacionalizaciji je bilo storjeno veliko napak, ki postajajo pri sedanjem lastninjenju vse bolj prepoznavne. Ena bistvenih je ne povsem jasna razmejenost med nacionalizacijo in agrarno reformo. Ni bilo dovolj upoštevano, da je bila omejitev zemljiške in gozdne posesti z agrarno reformo ena zadeva, povsem druga zadeva pa je bila razlastitev z nacionalizacijo.

Prav zaradi te osnovne nejasnosti je vodstvo rimokatoliške Cerkve dobilo velike apetite za gozdove, ki so na različne načine prišli v last cerkvene gosposke še v fevdalnih časih.

Agrarno reformo na Slovenskem so uvajali že v Avstroogrski monarhiji. Nadaljevala se je v kraljevini Jugoslaviji, vendar ne dosledno in celovito. Povsem je bila izvedena v avnojski Jugoslaviji takoj po drugi svetovni vojni. Žal pa se osnovno načelo »zemljo tistim, ki jo obdelujejo« ni spoštovalo ob poskusu nasilne kolektivizacije. To je bil resen odmik od agrarne reforme. Sama agrarna reforma pa je bila, nedvomno, zelo napredno dejanje, do katerega je pri nas prišlo v primerjavi z drugimi evropskimi državami z veliko zamudo.

Pridobitev agrarne reforme ne gre mešati s svobodno dejavnostjo verskih skupnosti. Agrarna reforma ni bila naperjena zoper Cerkev kot takšno, ampak proti vsem veleposestnikom.

Logično je, da mora vsaka verska skupnost, s tem pa tudi rimokatoliška Cerkev kot največja v Sloveniji, razpolagati z ustreznimi materialnimi sredstvi za svojo dejavnost. Temu noben razumen človek ne nasprotuje. To pa nikakor ne pomeni, da mora Cerkev postati veleposestnik in razpolagati, na primer, z ogromnimi gozdnimi površinami v Sloveniji.

Pridobitve agrarne reforme je treba braniti v interesu naše državne skupnosti in narodnega gospodarstva, *ki mora imeti optimalne možnosti za svoj razvoj. Nikomur ne bi smeli dovoliti, da bi se uveljavljal kot veleposestnik in si zagotavljal monopol na pomembne veje gospodarske dejavnosti. To načelno stališče, ki ga zagovarjajo vse moderne družbe, se nikakor ne more (in ne sme) obravnavati kot omejevanje dejavnosti rimokatoliške Cerkve, za katero se dobro ve, kaj je njeno deklarirano poslanstvo.*

»Vračanje« velikega dela slovenskih gozdov je vsekakor zelo pomembno vprašanje v odnosih med našo državo in rimokatoliško Cerkvijo. Reševati ga je treba na razumen način; po tej poti so se že mnogi spori uspešno zbrisali z dnevnega reda. Če pa bi se pokazalo, da vodstvo rimokatoliške Cerkve nepopustljivo vztraja pri uveljavljanju pozicije največjega veleposestnika na Slovenskem, bi kazalo razmisliti o razpisu referenduma o tej zadevi. Na njem bi vse državljane Republike Slovenije vprašali, ali se strinjajo, da se ogromne gozdne površine prepustijo rimokatoliški Cerkvi v njeno izključno last.

Stvari so preveč resne, da bi samo tarnali nad možnostjo, da Cerkev postane največji veleposestnik na Slovenskem. Kot moderna družba, ki si prizadeva za enakopravno udeležbo v Evropski uniji, bi morali tudi v tem pogledu dosledno spoštovati evropska merila.

Piše: Geza Filo

Kriza

Beseda, ki jo v novejšem času pogosto slišimo ali preberemo, je kriza. Na katerokoli področje človekovega delovanja, udejstvovanja in življenja pogledamo, vsepovsod se srečujemo s krizo. Če pogledamo samo v domači svet: družba je v krizi, politika je v krizi, kultura je v krizi, da o gospodarstvu ne govorimo. Seveda je v krizi tudi etika, torej medčloveški odnosi.

Nočem ocenjevati krize v naši družbi, pa čeprav v njej živim in delam. Hočem pa povedati, da je kriza dejansko stalni spremljevalec človekovega življenja. Kdor misli, da tam, kjer človek veruje, ni krize, se močno moti. Zato bom povedal nekaj besed tudi o krizi, ki jo doživljamo verni.

Človek, ki hoče zavestno živeti svojo vero, se dejansko vsak dan srečuje s krizo svoje lastne vere in seveda tudi s krizo širšega krščanskega občestva ter ravno tako s krizo na ekumenskem področju. En vidik te krize je v tem, da se nam nikakor ne posreči povezati cerkvenega bogoslužja z vsakdanjostjo. Nikakor se nam ne posreči, da bi »vse storili v imenu Jezusa Kristusa« (Kol 3,17), torej v odgovornosti pred svojim Stvarnikom.

Nekje mora biti odgovor, zakaj ta kriza vere, kriza Cerkve, krščanstva in končno ekumenizma? Morali ga bomo iskati v naši človeški nemoči. Ta »nemoč« pa ni v tem, da verni ne bi bili misleči ljudje, kot si to nekdo predstavlja. Morda so verni še preveč misleči. Ta nemoč je v tem, da vse preveč ostajamo na mestu, da tisto, kar bi sami lahko naredili, prepuščamo času ali celo Bogu. On naj bi po možnosti vse storil, mi pa »kakor bo, pač bo«!

V ekumenizmu tudi ni drugače, nekaj se sicer giblje, toda nove poti, po kateri bi vsi hodili, vsak cenjen in priznan v svoji posebnosti, nikakor nočemo iti.

Je moč, za katero bomo kristjani tudi na letošnje binkošti prosili, tako slaba, da v nas ničesar ne premakne, ne povzroči? Ali pa se ji mi zapiramo, jo ugašamo?

Nekoč ta moč ni bila slaba. Bila je kakor »veter in ogenj« in tisti, ki so jo prejeli, so hodili nova pota. Morda bomo s to močjo le zmogli nova pota. Krize seveda v celoti nikoli ne bomo odpravili, morda pa jo bomo ublažili.

KDO BO POMAGAL DELAVCEM KOVINDA Z UNCA

Na pobudo stavkajočih delavcev Kovinda z Unca je bil v ponedeljek v Ljubljani sestanek predstavnikov ministrstva za gospodarske dejavnosti, ministrstva za delo, ministrstva za finance, predstavnikov republiškega razvojnega sklada in predstavnikov sindikata SKEI iz podjetja ter območne in republiške organizacije. Po sestanku je predsednik SKEI Slovenije Albert Vodovnik sklical tiskovno konferenco, na kateri so sodelovali tudi predsednik stavkovnega odbora Kovinda Anton Košir s sodelavci in sekretar območnega obora SKEI v Postojni Oskar Komac.

»Predstavniki ministrstev in republiškega razvojnega sklada so obljubili, da bodo storili vse, kar je v njihovi moči, da se razreši agonija delavcev Kovinda, ki se že mesec dni borijo za svoje temeljne pravice s stavko,« je na tiskovni konferenci med drugim dejal Albert Vodovnik.

V Kovindu z Unca stavka 67 delavcev že mesec dni zato, da bi jim večinski lastnik in direktor podjetja Vladimir Slejko izplačal plače, ki so si jih z delom že zaslužili. Doslej so dobili samo 60 odstotkov februarske plače, na plačo za marec in april pa še vedno čakajo. Poleg tega delavci terjajo tudi zadnjo tretjino lanskega regresa, ki je kljub obljubam prav tako še niso dobili.

»Naš največji problem pa je, da se z večinskim lastnikom in direktorjem Vladimirjem Slejkom o naših problemih sploh ne moremo pogovarjati. Kot predstavnik stavkovnega odbora v času enomesečne stavke sem se z njim lahko pogovarjal samo dvakrat, in še to zadnjič po telefonu,« je povedal predsednik stavkovnega odbora Anton Košir. Za telefonsko številko, na kateri je končno našel lastnika podjetja je s težavo zvedel. »Z mano se pravzaprav sploh ni hotel pogovarjati, ampak me je samo povprašal, ali odstopamo od svojih zahtev. Ko sem mu povedal, da bi delavci radi plače, mi je dejal, da to zanj pomeni 'finančni polom' in da zato samo čaka, da ga bomo poslali v stečaj, saj sam niti za to nima sredstev...«

»S takšnim lastnikom, ki nam dolguje plače že od januarja, ne moremo več shajati. Zato si želimo novega in boljšega lastnika – takšnega, ki bo imel tudi dovolj kapitala, da bo pošteno plačal delavce,« je dejal Košir.

Predstavniki stavkajočih delavcev so tudi povedali, da jim je Vladimir Slejko kot večinski lastnik postavil sedem pogojev, od katerih bi lahko sprejeli samo enega, in to tistega, da se ne bodo mešali v poslovno politiko. »Zaradi nas ima lahko v upravni zgradbi podjetja tudi 'kupleraj', če to želi, samo delavce naj plača,« je dejal eden od stavkajočih delavcev in dodal, da ne stavkajo »iz veselja«. »Mi smo preprosti ljudje, ki nas politika in velika gospodarska vprašanja ne zanimajo. Vemo pa, da je treba, ko pride plačilni dan, delavcem dati plačo za opravljeno delo, saj od tega živijo naše družine.«

Zato se delavci niso mogli strinjati s Slejkovimi zahtevami, da bi za nazaj prejeli samo zajamčene plače, da bi se odpovedali pravici do stavke do konca leta, da štirinajstdnevnega zamika pri plačah ne bi šteli za zamik in podobno. »Slejkovi predlogi so bili takšni, kakor da sploh ne bi imeli kolektivnih pogodb, v katerih so razmerja med delodajalci in delavci vsaj okvirno določena,« je dejal eden od predstavnikov stavkajočih delavcev.

Po besedah sekretarja območne organizacije SKEI Oskarja Komaca, so na začetku maja predstavniki Sklada Republike Slovenije za razvoj, ki je še vedno 40-odstotni lastnik Kovinda, opravili v podjetju nekakšno finančno revizijo in si ogledali proizvodne prostore. Ugotovili so, da je v podetju izredno slaba organizacija proizvodnje, veliko neplačanih obveznosti, veliko je neodpremljenih končnih proizvodov in podobno. »Poleg tega ima podjetje zelo slabo razvite poslovne funkcije,« poudarja Komac.

Zaradi vsega tega je sklad predlagal Splošni banki Koper, ki je največji upnik Kovinda, sestanek. Sklad brez sodelovanja upnikov in večinskega lastnika namreč ne more pomagati pri razreševanju nastale problematike.

Ker stavkajoči delavci Kovinda sumijo, da podjetje ni poslovalo povsem zakonito, so že terjali, naj poslovanje pregleda SDK, in svoj sum prijavili javnemu tožilstvu.

Kako bodo pristojna ministrstva in sklad pomagali delavcem Kovinda, še ni mogoče veliko povedati. Kakor kaže, bo sklad še enkrat podrobno pregledal kupoprodajno pogodbo, s katero je Slejko postal večinski lastnik. Obstaja pa tudi druga možnost, da bi večinski delež pridobili tisti, ki so v Kovind vložili doslej največ kapitala, to so upniki podjetja.

»Nenazadnje je treba upoštevati tudi, da imajo delavci pravico lastniniti tisti del, ki je še v lastništvu republiškega razvojnega sklada (gre za 20-odstotni delež podjetja). Poleg tega delavci tožijo podjetje za zaostale plače v skupni višini 22 milijonov tolarjev,« je povedal Oskar Komac. Opozoril je, da se razpoloženje med opeharjenimi delavci Kovinda približuje vrelišču, saj mnoge že močno pesti socialna stiska.

Sindikat SKEI se je po besedah Alberta Vodovnika v tem primeru tako močno angažiral v prvi vrsti zaradi tega, ker upravičeno stavko delavcev Kovinda podpira. Poleg tega ne gre za edini primer takšne privatizacije nekdanje družbene lastnine, v kateri so izigrani delavci. »Upamo, da bodo agonijo delavcev Kovinda uspele razrešiti pristojne uradne ustanove, saj bi bilo slabo, če bi morali začeti krivice, ki so jim bile storjene, reševati sami delavci na revolucionaren način. To se v Kovindu prej kot slej lahko zgodi, če ne bodo ukrepali pristojni,« je dejal Albert Vodovnik. Sindikar SKEI si prizadeva, da ne bi prišlo do radikalizacije stavke, ki so jo stavkajoči v Kovindu napovedovali. »Klasična zasedba tovarne bi lahko izzvala širši konflikt, saj dela na isti lokaciji več podjetij. SKEI ne podpira, da bi s stavko v lastnem podjetju delavci ogrožali interese drugih delavcev v sosednjih podjetjih.«

Sicer pa bo čas kmalu pokazal, kdo in kako bo rešil agonijo 67 delavcev Kovinda z Unca in njihovih družin.

Tomaž Kšela

Kapitalisti brez kapitala?

»Problem Kovinda z Unca je v bistvu problem tega, da bi v Sloveniji nekateri želeli – in očitno imajo za to tudi možnost – postati kapitalisti brez kapitala. Država ima nad podjetjem, ki je v večinski lasti privatnika, hipoteko kar za 112 milijonov tolarjev. Delavci si želimo za lastnike prave kapitaliste – takšne, ki nam bodo lahko izplačali tudi plače in ki bodo lahko pripeljali v podjetje nove programe in delo,« je dejal eden izmed predstavnikov stavkajočih.

NAJBOLJ DONOSEN POSEL V SLOVENIJI: STEČAJNI UPRAVITELJ

Ob uvedbi stečajnega postopka vsi zaposleni delavci podjetja izgubijo delo. Za nekatere pa uvedba vsakega stečajnega postopka pomeni nov profesionalni izziv – to so stečajni upravitelji. Delavci jih v svojem žargonu imenujejo tudi grobarji podjetij. Delo stečajnega upravitelja je zahtevno, saj mora popraviti tisto, kar so v podjetjih »zavozili« bivši vodilni menedžerji.

Vendarle pa se delavcem postavlja vprašanje, koliko stečajni upravitelji zaslužijo. Še zlasti zato, ker tisti delavci, ki ostanejo v delovnem razmerju tudi po uvedbi stečajnega postopka, praviloma zaslužijo zelo malo.

O tem, koliko zaslužijo stečajni upravitelji in koliko stečajnih postopkov hkrati vodijo, je člane mestne vlade v Mariboru povprašal Branko Medik, predsednik SKEI v Podravju, ki je hkrati tudi poslanec v občinskem parlamentu.

Njegovo vprašanje je bilo več kot utemeljeno, saj v Mariboru in Podravju poteka že več kot 40 stečajnih postopkov, ki jim še ni videti konca. V stečajnem postopku so Jeklo Ruše, Trend Form, Ika, Gumarna, TSN Elkom, VGP Inženiring, Cement, Centrovod, Klemos, Zvezda, Utok, Kim, Margrad, Ferromoto matica in hčere, Ritoznojčan, Projektivni biro, Lip, Tekol Vzdrževanje, Eurodisk, Tekstšped, Elektrokovina, Pralnica in krpalnica, Cevovod, Monter, Štajerska hranilnica, Metalna TIO, Agro, PGV, Termel, Lestro, Klemos PIO, Tippo, ITC, Embalaža itd.

Sodišče je mariborskemu lokalnemu parlamentu posredovalo podatke o višinah nagrad za stečajne upravitelje, vendar pa ob zneskih ni navedlo imen, ker bi s tem – po mnenju sodišča – kršilo določila 8. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov.

Sodišče se je strinjalo z ugotovitvami sindikalnih zaupnikov, da posamezni stečajni upravitelji po odločitvi sodišča vodijo več stečajnih postopkov, vendar je ob tej ugotovitvi dodalo, da je delo stečajnega upravitelja v vsaki fazi stečajnega postopka različno intenzivno.

S stečajnimi upravitelji v Evropo!

»Obseg opravil v stečajnem postopku, ki jih je treba opraviti kot pogrebščino za pravno osebo – stečajnega dolžnika, je zelo velik. Delo je oteženo s tem, ker evidence pri stečajnih dolžnikih v glavnem niso urejene. V zakonu so določeni roki za posamezne objave, ki morajo preteči, preden lahko sodišče opravi posamezno opravilo. Stečajni postopek se zaključi, ko so poleg prodaje stečajnega dolžnika in poplačila terjatev zaključene tudi vse pravde, ki se nanašajo na stečajnega dolžnika, in ko je opravljen zadnji razdelilni narok,« je v zvezi s tem pojasnil predsednik Temeljnega sodišča v Mariboru Karel Ferenčak.

In koliko zaslužijo stečajni upravitelji? Po sedaj veljavnem zakonu o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji, ki je bil objavljen v Uradnem listu, bo merila za nagrade stečajnih upraviteljev določil minister za pravosodje, vendar tega še ni storil. Zato sodišča še vedno uporabljajo za določitev nagrad stečajnih upraviteljev tista merila, ki so si jih sama skupaj pripravila.

Nagrade stečajnih upraviteljev so odvisne od števila zaposlenih v podjetju, od števila prijavljenih terjatev, od števila prisilnih poravnav ter od tega, ali podjetje v stečaju naprej opravlja svojo dejavnost ali ne.

Gre za zapletena merila (objavljamo jih v okvirju), ki pa nam vendarle povedo, da lahko stečajni upravitelj mesečno zasluži nagrado od 2 do 15 zajamčenih osebnih dohodkov.

Če dobi 15 zajamčenih osebnih dohodkov, je to okoli 400 tisoč tolarjev bruto. Več dobijo tisti stečajni upravitelji, ki v podjetju ohranjajo dejavnost, ki povečuje stečajno maso. Zato po ljudskem glasu nekateri stečajni upravitelji to dejavnost nadaljujejo veliko mesecev.

Res pa je, da veliko stečajnih upraviteljev po sklepu sodišča vodi hkrati več stečajnih postopkov. Zato nekateri stečajni upravitelji zaslužijo več kakor katerikoli poslanec v državnem zboru in več od najbolje plačanih menedžerjev. Zato ni čudno, če se je po Sloveniji začel širiti glas, da se najbolj splača biti – stečajni upravitelj.

Tomaž Kšela

Okvirna merila za nagrade upraviteljem po ZPPSL

za čas od 1. 4. 1992 dalje

število zaposlenih delavcev ob začetku postopka	število prijavljenih terjatev	prisil. poravn.	likvidacija ali stečaj brez nadalj. osn. dejavn.	stečaj z ohranitvijo osnovne dejavnosti
nad 500	nad 300	7	10	15
	100–300	6	8	14
	10–100	5	7	13
	do 10	4	6	12
100–500	nad 300	6	8	13
	100–300	5	7	12
	10–100	4	6	11
	do 10	3	5	10
5–100	nad 300	5	7	11
	100–300	4	6	10
	10–100	3	5	9
	do 10	2	4	8
do 5	nad 300	4	6	9
	100–300	3	5	8
	10–100	2,5	4	7
	do 10	2	3	6

Zneski v tabeli označujejo število zajamčenih osebnih dohodkov.

NOVO! NOVO! NOVO! NOVO!

NOVA SPLOŠNA KOLEKTIVNA POGODBA ZA GOSPODARSTVO S KOMENTARJEM!

Izdali bomo novo

SPLOŠNO KOLEKTIVNO POGODBO ZA GOSPODARSTVO S TARIFNO PRILOGO S KOMENTARJEM IN DOGOVOR O POLITIKI PLAČ V GOSPODARSTVU ZA LETO 1994. Komentar delovnopravnega dela Splošne kolektivne pogodbe je prispeval Gregor Miklič, komentar tarifnega dela pa Brane Mišič.

Cena brošure v prednaročilu je 1.500 SIT + 5% prometni davek, t.j. 1.575 SIT. Brošuro lahko naročite na naslov ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana, telefoni (061) 321-255, 1310-033 in 313-942, fax 311-956.

NAROČILNICA _____

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo ____ izvod(ov) brošure SPLOŠNA KOLEKTIVNA POGODBA ZA GOSPODARSTVO S KOMENTARJEM IN DOGOVOR O POLITIKI PLAČ V GOSPODARSTVU ZA LETO 1994 (separat socialnega sporazuma).

Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku; 2. Ind. naročniku pošljite po povzetju

žig

Podpis naročnika

BODO PODRAVSKI KOVINARJI MORALI ZOPET ZAGROZITI S SPLOŠNO STAVKO?

Te dni mineva leto dni, odkar je območni odbor sindikata delavcev kovinske in elektropredelovalne industrije v Podravju organiziral na Trgu svobode v Mariboru množični protestni shod, na katerem je več tisoč kovinarjev in delavcev iz elektropredelovalne industrije opozorilo na svoj izredno težak ekonomski položaj. »Danes so razmere v mariborski in podravski kovinski in elektropredelovalni industriji še veliko težje kakor pred letom dni,« ocenjujeta predsednik območnega odbora SKEI za Podravje Branko Medik ter sekretar tega odbora Edi Ozimič. Z obema smo se pogovarjali o tem, kako se spopadajo s čedalje večjimi problemi v tej industrijski panogi na Štajerskem.

»Minulo leto dni lahko v sindikatu SKEI v Podravju označimo za črno leto, saj je v tem času šlo v stečaj mnogo podjetij kovinske in elektropredelovalne industrije na Štajerskem, ki so mnoga desetletja dajala kruh tisočim delavcem in njihovim družinam,« pravi Branko Medik. »V Metalnini Tovarni investicijske opreme je izgubilo delo okoli 700 delavcev, v Elektrokovini je z uvedbo stečajnega postopka ostalo brez dela 2200 delavcev. Zaradi uvedbe stečajnega postopka so pristali na zavodu za zaposlovanje tudi številni delavci Tovarne stikalnih naprav, Agisa, Ferromota in mnogih drugih podjetij. V Podravju je v stečaju že več kot 40 podjetij. Tudi v tistih podjetjih v naši panogi, ki še kolikor toliko solidno poslujejo, so v minulem letu dni veliko delavcev odpustili kot trajno presežne. Tako se je koncern TVT skorajda prepolovil, podobno se je v zadnjih letih zgodilo v Tamu in še bi lahko našteval.«

»Sindikat SKEI je s 23 tisoč člani najmočnejši sindikat v podravski regiji, vendar pa je trenutno že okoli 30 odstotkov naših članov brezposelnih. Ni si težko predstavljati, kakšno razpoloženje je po vsem tem med našimi člani, ki so bili glede na industrijsko tradicijo v Mariboru in Podravju desetletja poglavitni nosilci sindikalnega gibanja,« pravi Edi Ozimič. »Maribor je bil pred desetletji drugo največje industrijsko središče v tedanji državi, mesto pa se je še posebej ponašalo s kovinsko in elektropredelovalno industrijo, s katero je zaslovelo ne samo po Balkanu, ampak tudi po svetu. Tovarna avtomobilov in motorjev – TAM, Metalna, Elektrokovina, Hidromontaža, IMP, Tovarna stikalnih naprav in mnoga druga podjetja so ponesla ime Maribora v mnoge države sveta. Verjetno si ni težko predstavljati, kako delavci, ki so bili pred leti v veliki meri zaslužni za vzpon mariborske kovinske in elektropredelovalne industrije, danes doživljajo njeno umiranje na obroke...«

V minulem letu se je sindikat SKEI v Podravju na vse načine boril za elementarne pravice svojih članov. Boril se je, da bi ohranili čimveč delovnih mest in da bi delavci za opravljeno delo dobili zasluženo plačilo. Tako je SKEI organiziral več stavk v Elektrokovini, v Metalni, v Tamu in še več manjših podjetjih.

Branko Medik: Delavci brez plač ne morejo živeti...

Nekateri sedaj sindikatu SKEI v Podravju očitajo, da je bil preveč radikalen in da je zaradi tega posameznim podjetjem s stavkami povzročil še dodatno škodo. Pred nedavnim je tudi minister za gospodarske dejavnosti dr. Maks Tajnikar v televizijskem Žarišču dejal, da je stavka delavcev v Metalni TIO podjetju in njegovim delavcem prej škodovala kakor koristila. Direktor Sklada Republike Slovenije za razvoj magister Uroš Korže je bil v ocenah v zvezi s stavko v Metalni TIO že večkrat javno še bolj oster.

Predsednik in sekretar območne organizacije SKEI za Podravje ocene, da so skeijevci preveč radikalni, energično zavračata.

»Minister Tajnikar naj nam samo pove, kako naj delavci, ki dva ali tri mesece ne dobijo niti skromne plače, preživijo. Sindikat SKEI v Podravju ni preveč radikalen. Borimo se samo za pravico delavcev do preživetja,« je kategoričen Branko Medik.

»Lepo vas prosim, kaj pa naj bi sindikati počeli, če delavci več mesecev ne dobijo plače za že opravljeno delo, kakor da organizirajo stavko. Naj nam minister Tajnikar, ki je – mimogrede povedano – tudi na čelu upravnega odbora republiškega razvojnega sklada, pove, kaj naj bi po njegovem mnenju sploh počel sindikat, če delavcem tako kršijo temeljne pravice, da imajo njihove družine že eksistenčne probleme...«

»Sedaj nekateri govorijo, da je morala Metalna TIO v stečajni postopek zaradi tega, ker so delavci stavkali za že zaslužene plače. To je naravnost smešno, saj so bile glede na vse dolgove in terjatve Metalne TIO (o tem, kako in koliko terjatev je bilo odpisanih, bolje da sploh ne govorimo) plače za mesec dni zanemarljiv znesek. Ob tem pa ti, ki tako govorijo, pozabljajo, da delavke Elektrokovine lani z delavci Metalne niso stavkale in niso šle na cesto zato, da bi svojo firmo obvarovale pred stečajem. Dejansko pa sta se znašla v stečaju tako Metalna TIO kakor Elektrokovina ne glede na to, kako so se za svoje pravice borili delavci, saj je očitno za obe podjetji scenarij obstajal že veliko prej,« meni Branko Medik.

»Delavke Elektrokovine pa še sedaj niso dobile izplačanih vseh plač, ki so si jih z delom zaslužile,« ugotavlja Edi Ozimič. »Trditve, da je sindikat SKEI preveč radikalen, so milo rečeno smešne. V vsakem podjetju si prizadevamo probleme reševati posebej in najti s prizadetimi in pristojnimi skupno kompromisno rešitev. Istočasno naš predsednik Albert Vodovnik, ki je tudi državni svetnik, v parlamentu opozarja na probleme in predlaga sistemske rešitve. Sindikat SKEI si na vso moč prizadeva, da bi našli rešitev za obstoječe probleme z dogovori in po sistemski poti, vendar pa z našimi predlogi in elementarnimi zahtevami delavcev velikokrat naletimo na gluha ušesa.«

Tudi trenutno si sindikat SKEI v Podravju prizadeva za ohranitev zdravih jeder v podjetjih, ki jih je kriza že močno načela. V Ferromotovih hčerah Avtomobili in Ferotherm, v TSN Elingu, v TKS Lovrenc, v EMI Poljčane, v Iskri Makole, Karoseristu, Jeklu Ruše in številnih drugih podjetjih bi bilo še mogoče rešiti programe, ki uspešno poslujejo, vendar se, kakor kaže, za to zavzema samo SKEI skupaj z delavci in nekaterimi menedžerji v teh podjetjih,« pravi Medik.

»V tistih primerih, kjer je vodstvo podjetja našlo skupen jezik s sindikati, potekajo sanacije podjetij dokaj uspešno,« pojasnjuje Edi Ozimič. Pri tem navaja primer koncerna TVT. »V tem koncernu so postopoma odpuščali presežne delavce tako, da so delavcem zagotovili pravice, ki jim pripadajo po zakonu. Čeprav se je število zaposlenih skorajda prepolovilo, vendarle v koncernu in v Mariboru zaradi TVT-ja nismo občutili tako perečih socialnih problemov kakor denimo ob uvedbi stečajnega postopka za Elektrokovino.«

Kakor obliž na rano je bila za SKEI stavka v Tamu, ki se je vsaj po mnenju večine zaenkrat uspešno končala. »Delavci v Tamu so stavkali zaradi eksistenčne stiske. Samo upamo lahko, da bodo obljube in zagotovila, ki so jih ob stavki tamovci dobili, tudi uresničeni. Tam podobno kakor večina mariborskih podjetij kovinske in elektropredelovalne industrije potrebuje obratna sredstva,« pravi Branko Medik. »Sedaj je kriza začela trkati že na vrata takšnih podjetij, ki so v preteklosti veljala za zelo uspešna. Med takšna podjetja sodi tudi Mariborska livarna, ki je imela še lani 1465 zaposlenih, ob koncu leta pa naj bi štela samo še 1332 delavcev. Podjetje je v vse večjih težavah, ker mu primanjkuje obratnih sredstev, čeprav ima dovolj naročil in spada med velike izvoznike. Katasfrofa je, da naše banke, ki se sanirajo, ne morejo več spremljati niti izvozne proizvodnje, poleg tega pa imamo izredno drago državo, ki uničuje konkurenčnost naših podjetij na tujih trgih.«

Edi Ozimič: Očitajo nam, da smo preveč radikalni. Kaj pa naj bi počel sindikat, če delavcem kršijo temeljne pravice?

Zakaj se je podravska kovinska in elektropredelovalna industrija znašla v takšnih težavah? »V sindikatu SKEI v Podravju na to že dolgo opozarjamo. Gospodarska politika v Sloveniji za to industrijo, ki je velik del surovin dobivala iz bivših republik in ki je v druge republike bivše Jugoslavije tudi veliko prodajala, še ni našla rešitve. V marsikaterem podjetju se kljub jasnim znakom, da bo tržišče bivše Jugoslavije razpadlo, niso ustrezno pripravili na spremembe. Po drugi strani pa je res, da imamo izredno drago državo, ki je zelo obdavčila ‚živo delo'. Zato v razvitih državah Evrope nismo konkurenčni. Mariborska industrija je desetletja pomagala s svojo akumulacijo graditi industrijo drugod po državi, sedaj pa je tehnološko iztrošena in zastarela. Zato so problemi v Mariboru v naši panogi še veliko večji kakor drugod po Sloveniji,« pravi Branko Medik.

In kaj bo ukrenil SKEI v Podravju? »Prizadevamo si, da bi rešili čimveč zdravih jeder in čimveč delovnih mest in v zvezi s tem sodelujemo tako s pristojnimi organi oblasti kakor z vodstvi podjetij in drugimi zainteresiranimi. Vendar pa se razmere tako slabšajo, da že razmišljamo tudi o napovedi splošne stavke kovinarjev in delavcev elektropredelovalne industrije, saj so naša opozorila vse prevečkrat podobna glasu vpijočega v puščavi,« pravi Edi Ozimič.

Ali bo Maribor leto dni po protestnem shodu kovinarjev in delavcev elektropredelovalne industrije doživel nov protestni shod? »Če ga ne bomo ob pravem času organizirali v sindikatu SKEI, se lahko zgodi, da bo Maribor doživel spontane delavske proteste kakor leta 1988,« meni Branko Medik.

Tomaž Kšela

Leto dni po protestnem shodu podravskih kovinarjev so razmere še slabše: v stečajnem postopku so Elektrokovina, Metalna TIO, TSN in še več kot 40 drugih podjetij...

CENTRALIZEM ZOPER SLOVENIJO

»Ali je lokalna samouprava urejanje vsega tistega, za kar država noče prevzeti odgovornosti, ker ne prinaša ne oblasti in ne dobička?«

To je eno izmed vprašanj v knjigi dr. Cirila Ribičiča CENTRALIZEM ZOPER SLOVENIJO, ki je izšla pri ČZP Enotnost.

MINISTRSTVO ZA DELO LAHKO REŠI TSN ELING

Podjetje TSN Eling, ki je hči podjetja TSN v stečaju, spada med tista mariborska podjetja, ki pri razreševanju problemov presežnih delavcev spoštujejo zakonodajo. Vendar pa to podjetju povzroča velike težave, saj gre pri nas očitno bolje tistim, ki nekaznovano kršijo pravice delavcev in podjetja rešujejo s programiranimi stečaji, v katerih delavci izgubijo redno zaposlitev brez vsakršne odpravnine.

V podjetju TSN Eling so denimo od lanskega septembra do letošnjega januarja za 77 presežnih delavcev namenili skupno s prispevki 22,4 milijona tolarjev, saj se zavedajo, da morajo presežnim delavcem po naši zakonodaji nameniti še 6 osebnih dohodkov in kasneje tudi odpravnino. Zakonodajalec – slovenski parlament – je takšne pravice presežnim delavcem uzakonil zato, da bi zmanjšal njihovo socialno stisko ob izgubi redne zaposlitve ter jim omogočil »začeti na novo«.

V TSN Elingu, ki velja v Mariboru za zdravo jedro nekdanjega podjetja TSN, pa so ugotovili, da ne bodo zmogli uresničiti vseh pravic presežnih delavcev, če jim ne bo pomagalo ministrstvo za delo. Odpust presežnih delavcev lahko celo ogrozi obstoj podjetja TSN Eling.

Skladno s 36. členom Zakona o delovnih razmerjih in po panožni kolektivni pogodbi mora TSN Eling presežnim delavcem izplačati še manjkajoče plače in odpravnine v višini 67 milijonov tolarjev.

Kako velik strošek je to za TSN Eling, pove podatek, da je podjetje v obdobju januar–marec iz naslova prodaje svojih proizvodov zaslužil blizu 69 milijonov tolarjev.

Podjetje TSN Eling ima perspektivo na domačem in tujem tržišču, vendarle pa bremena presežnih delavcev ne bo zmoglo nositi samo. Zato elingovci pričakujejo, da jim bo pomagalo ministrstvo za delo. Njihove zahteve pa je podprl tudi podravski sindikat SKEI.

Tomaž Kšela

DELAVCI TERJAJO ODGOVOR: JE ŠTORSKA ŽELEZARNA RES ZAPEČATENA?

V celjskem časopisu Nova doba je pred dnevi izšel članek »Štore so zapečatene«, v katerem piše, da je upravni odbor Slovenskih železarn železarno v Štorah odpisal. Po navedbah Nove dobe je upravni odbor odločitev o tem že sprejel, »ker se železarne v Štorah ne splača več vzdrževati«.

Sedaj so predstavniki stavkovnega odbora štorskih železarjev poslali predsedniku upravnega odbora in direktorju poslovnega sistema Slovenskih železarn pismo, v katerem terjajo jasne odgovore v zvezi z usodo železarne v Štorah. »Delavci železarne Štore že predolgo preživljamo agonijo – biti ali ne biti. Ustvarja se vtis, kot da nas vsi vodijo za nos v svojih političnih igricah, hkrati pa se poigravajo z usodo 1700-članskega delovnega kolektiva,« so zapisali člani stavkovnega odbora.

Štorski železarji sedaj zahtevajo jasne odgovore na svoja vprašanja: Ali se je država in vlada resnično popolnoma odrekla železarni Štore? Ali obstaja sklep upravnega odbora poslovnega sistema Slovenskih železarn o nadaljnji sanaciji družbe Jeklo? *(T. K.)*

Faksimile članka iz Nove dobe, ki trdi, da je upravni odbor Slovenskih železarn železarno v Štorah že odpisal.

14 ZAKULISJE NOVA DOBA 11. maj, 1994

Upravni odbor Slovenskih železarn je Štore odpisal - Železarji in Celjani izigrani - Minister Tajnikar v precepu - Na pomoč poklicali Ilca in Kovinotehno

Na skrivnostni seji UO je bilo pod strogo zaupno odločeno o Železarni Štore. Zaprli ali 50 milijonov mark za sanacijo. Ker seveda v tem trenutku ni nikogar, ki bi štorskim železarjem podaril še to vsoto, si upravni odbor in vodstvo slovenskih železarn - umivata roke.

Umiranje na obroke

Štorski železarji in Celjani so na koncu scenarija, ki jim je bil že dolgo odmerjen. Vse napovedane sanacije, oživljanja posameznih "zdravih jeder" in podobne parole je kot staro šaro zapečatil v orumenelo kuverto Upravni odbor Slovenskih železarn z odločitvijo, da se Železarne v Štorah ne splača več vzdrževati.

Dokončna odločitev naj bi slonela na vrsti že znanih in neznanih analiz, predvsem pa na najnovejši, "da Štore nimajo sposobnega menedžementa, ki bi lahko v teh kritičnih časih sam rešil železarno". Zatorej so vsa nadaljnja vlaganja v to železarno metanje denarja skozi okno...

Zgodilo se je, kar je bilo odločeno že dolgo prej. Žal tega izven železarne, predvsem pa Celjani tega niso mogli ali hoteli verjeti. Vse kadrovske rošade, premiki in selitve, združevanja in razdruževanja so na koncu Štore osiromašile v tej meri, da je kot piko na i zdaj Upravnemu odboru bilo moč izreči še najhujši očitek, da v Štorah nimajo več niti spodobnih kadrov. Tako je krog zaključen in usoda štorskih železarjev zapečatena.

V resnici pa so Celjani in štorski železarji žrtev prozorne igre te vlade, ki ni sposobna rešiti mnogo manjših problemov, kot so slovenske železarne.

Kajti v tem času, ko je mlada slovenska država na najnižji točki od osamosvojitve sem, ga ni norca, ki bi upal postaviti pod vprašaj obstoj ostalih dveh enako zavoženih železarn. Jesenice so ob močnem enoglasju Gorenjcev grižljaj, ki bi ga težko požrla mnogo manj pisana in sposobnejša vlada od cincavega Drnovška, kaj šele, da bi Koroščem vzeli edino tovarno, na kateri visi vsa regija.

Po drugi plati so Jesenice nevarna socialna bomba mešanega naroda, ki je v tem trenutku ne kaže prižigati. Seveda, če odštejemo močan loby Koroščev, ki so svoje vrste strnili z Rigelnikom.

Tako so Celjani s Štorami ostali na spolskem igrišču nesposobne vlade in nezadržnega strankarskega boja za oblast, kjer ni prostora za gospodarske težave.

Aleš Ilc, generalni direktor Kovinotehne

Ilc in Kovinotehna

Umiranje železarne v Štorah se je v resnici začelo že mnogo pred zdajšnjo travmo. Tudi vsi poskusi z oživljanjem, od tovarne traktorjev do nove valjarne, so bili na silo in od države že v zagonu zatrti. Za nagrado so posamezne glasneže nagradili s povabilom v Ljubljano, kjer so utonili v sivini povprečja in s tem bili kljub sposobnosti preglasovani in tako onemogočeni kakorkoli pomagati.

Podoben scenarij se obeta tudi zdaj, ko je Upravni odbor Slovenskih železarn dokončno dvignil roke od štorskih železarjev. Pričakovati je, da bosta država in njena vlada vnovični vik in krik iz Štor in iz Celja elegantno rešili tako, da bo večno neugodnega župana Antona Rojeca (kot je bil to poizkus zaradi avtocest) in trpkega Jožeta Zimška vsrkala v svoje ljubljanske mreže, to, kar pa je v Štorah še ostalo, naj gre, od koder je prišlo. Nazaj na osirotelo Kozjansko, na Haloze in v Hrvaško Zagorje, kjer premore oral ali dve senožeti. Polproletariat, na Jesenicah pa samo čisti proletariat z mehkim "é" in mnogo otrok.

Iz dobro poučenih krogov se je izvedelo, da se je odločitvi že omenjenega in nesposobnega Upravnega odbora Slovenskih železarn uprl minister Tajnikar. Njegova odločitev je razumljiva, kako naj zdaj on odpiše štorske železarje. Toda njegov veto ne sega daleč. 50 milijonov mark, kolikor bi naj po zadnjem izračunu bilo potrebno za ponovno postavitev na opotekajoče noge Železarne v Štorah, Tajnikar nima. Zato je poklical v Ljubljano Aleša Ilca, generalnega direktorja Kovinotehne

Torej Ilca, ki je bil in je nenehno trn v peti vsem strankarskim in vladnim strukturam, ker neupogljivo vodi Kovinotehno po svoje in naprej. Glede na to, da je vsa celjska predelovalna industrija na psu, izjema sta le Zlatarna, Cinkarna in Etol je vprašanje, če je Kovinotehna sposobna pogoltniti tolikšnega izgubarja ob dejstvu, da že vsa leta rešuje ostale siromake. Res pa je, da edino Kovinotehna premore brigado strokovnjakov, ki so potrebni za rešitev vsaj enega dela takšnega bolnika, kot je štorska železarna.

Ilc se še ni odločil, mrhovinarji pa so na preži.

Janez Sever

Foto LucaS

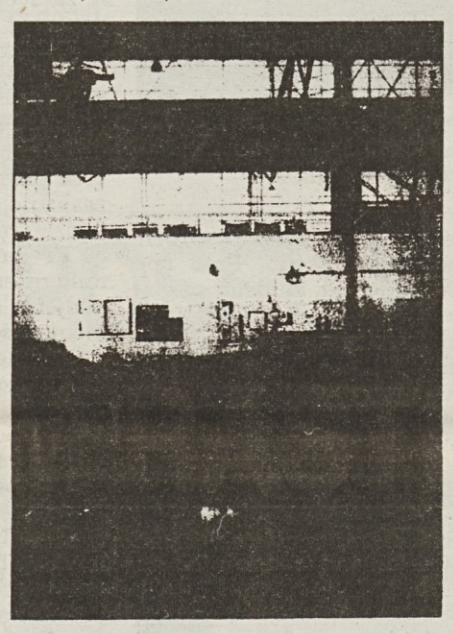

PLAČE IN NAPREDOVANJE V JAVNEM SEKTORJU

Ilja Jurančič

S predvidenim zakonom o javnih uslužbencih bi morali vzpostaviti celovit sistem plač za vse dejavnosti javnega sektorja. Nevzdržno je, da so plače v posameznih dejavnostih in celo tudi med posameznimi strukturami zaposlenih med seboj neprimerljive in odvisne od popolnoma različnih vplivov in dogajanj. Nesprejemljivo je tudi, da se plače v nekaterih dejavnostih ali za nekatere strukture zaposlenih povečujejo, drugih stagnirajo, a tretjih znižujejo v istem časovnem obdobju.

Zakon o javnih uslužbencih bo imel svoj smisel, če bo lahko veljal za vse uporabnike javnih sredstev, če ga bo mogoče uporabiti za vse dejavnosti javnega sektorja in za vse strukture zaposlenih v javnem sektorju. Omogočiti mora obračunavanje in izračunavanje plač vseh zaposlenih v javnem sektorju, od snažilke do predsednika republike.

Tak sistem bo moral zagotoviti:

– primerljivost plač javnega sektorja s plačami v gospodarstvu,

– primerljivost plač zaposlenih znotraj iste organizacije ali organa, znotraj iste dejavnosti in med dejavnostmi,

– upoštevanje osebnih kvalitet zaposlenih pri izračunavanju in obračunavanju plač,

– upoštevanje vrste in zahtevnosti dela na delovnem mestu,

– upoštevanje dosežene delovne uspešnosti zaposlenega,

– prekrivanje višine plač med delavci različnih stopenj strokovne usposobljenosti,

– možnost horizontalnega in vertikalnega napredovanja vsem ali vsaj večini vseh zaposlenih v javnem sektorju,

– enotnost, da se enake sestavine upoštevajo na podlagi istih karakteristik,

– upoštevanje načela, da se plača delavcu od začetka do konca delovne kariere praviloma podvoji ali vsaj skoraj podvoji,

– avtonomnost, da se posebnosti posamezne dejavnosti pri vnaprej določenem delu plače upoštevajo na podlagi samostojnih odločitev v dejavnosti.

Celovit sistem, ki bi ustrezal vsem naštetim zahtevam, bi lahko uporabljal troje temeljnih sestavin plače:

– osnovno plačo na podlagi osebnih kvalitet zaposlenih,

– položajno plačo na podlagi zahtevnosti dela na delovnem mestu, na katerega je zaposleni razporejen,

– gibljivo plačo na podlagi individualno ali skupinsko dosežene delovne uspešnosti.

Osnovna plača se v takšni strukturi oblikuje na podlagi osebnih kvalitet delavca, predvsem na podlagi dosežene strokovne usposobljenosti in dosežene delovne dobe. Zaposleni so razvrščeni v plačilne razrede, ki jih je lahko med 20 in 30. Vsaka stopnja strokovne usposobljenosti ima svoj začetni in končni plačilni razred, napredovanje v višji plačilni razred pa se doseže na vsakih 3 do 5 let. Doseganje izjemnih delovnih rezultatov lahko napredovanje tudi nekoliko pospeši, doseganje slabših delovnih rezultatov od pričakovanih, pa lahko napredovanje upočasni. Osnovna plača v globalu obsega približno 60 odstotkov celotne plače zaposlenega in se v vseh dejavnostih uporablja v enaki višini in na enak način.

Položajna plača se oblikuje na podlagi razlik v odgovornosti, naporih in vplivih delovnega okolja, ki so povezane z izvajanjem dela na delovnem mestu, na katero je zaposleni razporejen. Položajna plača se določa v vsaki izmed dejavnosti avtonomno, z upoštevanjem posebnosti vsake izmed dejavnosti, vendar tako, da so možne primerjave med dejavnostmi. Položajna plača je na delovnih mestih z najmanjšo odgovornostjo, napori in vplivi okolja lahko minimalna, na delovnih mestih z največjo odgovornostjo, napori in vplivi okolja pa lahko znaša tudi več kot osnovna plača. V poprečju naj bi bila okrog 30 odstotkov celotne plače zaposlenih.

Gibljiva plača se oblikuje na podlagi ugotovljene delovne uspešnosti zaposlenega. Dosežena delovna uspešnost zaposlenega se v javnem sektorju praviloma ugotavlja z ocenjevanjem in le izjemoma z uporabo vnaprej določenih normativov količine, kakovosti ali stroškov. Ocenjevanje delovne uspešnosti zaposlenih bi bilo treba v primeru uvedbe predlaganega sistema plač opraviti širše in dovolj dokumentirano, da bi jih bilo mogoče uporabiti tudi za kreiranje kariere zaposlenega in tudi za prehitevanje ali zaostajanje pri napredovanju v višji plačilni razred.

Takšen sistem plač v javnem sektorju bi bil dovolj enovit, da bi zagotavljal primerljivost plač vseh zaposlenih v javnem sektorju, kar hkrati pomeni tudi primerljivost plač vseh potrošnikov javnih sredstev. Tudi poslanci, ministri in predsednik republike bi lahko imeli osnovno plačo na podlagi lastnih osebnih kvalitet in položajno plačo na podlagi odgovornosti za delo, ki ga opravljajo. Plača samo in izključno na podlagi presoje zahtevnosti dela je ostanek polpretekle dobe, ki ne moti toliko, ko gre samo za eno funkcijo (predsednik republike, predsednik vlade itd.), se pa pokaže anahronizem ali celo atavizem v primerih, ko imajo npr. enake plače vsi poslanci. Razlike so samo v tem, ali je kdo predsednik kakšnega odbora ali komisije ali sicer državnozborski funkcionar, ne da bi pri določanju plače upoštevali njihove osebne kvalitete, kot sta izobrazba in praksa. Tistih 20 % na »minulo delo« je za ta namen bistveno premalo. Tudi med ministri bi bile lahko razlike na tej podlagi in ne le na podlagi pomembnosti ministrstva, ki mu posamezni minister načeluje. Da ne govorimo o premajhnih razlikah v plači med učitelji, zdravniki, sodniki in kar je še podobnih poklicnih struktur v javnem sektorju.

Stabilen in primerljiv sistem plač v javnem sektorju bi imel odločilen vpliv tudi na ureditev plač v gospodarskih dejavnostih. Tu so plače v sedanjem trenutku v največji meri rezultat merjenj moči med dejavniki ter tudi rezultat različnih izsiljevanj in licitacij in čisto nič ali zelo malo rezultat stvarnih rezultatov gospodarjenja v posameznem podjetju ali dejavnosti. Če bi bilo mogoče vsak trenutek izračunati, kakšna bi bila plača posameznega zaposlenega v podjetju, če bi delal v javnem sektorju, bi se tudi v podjetjih plače zaposlenih, še posebej tistih od srednješolske izobrazbe navzgor, oblikovale v marsičem drugače. Na nižji ali tudi na višji ravni, kot se to dogaja v tem trenutku.

Dalje prihodnjič

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE, STROKOVNE SLUŽBE PODJETIJ IN POSAMEZNIKE

● več avtorjev:

MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

Delovno razmerje – Prenehanje potreb po delavcih – Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev – varstvo pravic delavcev – Varstvo pri delu – Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo – Seznam služb pravne pomoči. Cena 350,00 SIT

● Mira Becele

STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVEM

Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjem in primeri praktične uporabe njegovih določil. Cena 520,00 SIT

● Bogdan Kavčič

DELAVCI IN UPRAVLJANJE

Participacija – vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednost in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«. Cena 460,00 SIT

● Stane Uhan

PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Statistični podatki – Kritična raven – Evropske cene in balkanske plače – Izhodiščni osebni dohodki – Kaj ve in misli vlada – Načrtovanje najnižje osnovne plače – Konkretni predlogi – Podcenjeno znanje – Najvišje plače. Cena 400,00 SIT

● Emil Rojc

KARIERA KOT SPREMINJANJE

Priročnik za podjetništvo in razvoj kadrov
Cena 850,00 SIT

● Več avtorjev

SOCIALNA DRŽAVA

Zbornik razprav za VARNOST, SVOBODO, SOLIDARNOST IN PRAVIČNOST
Cena 600,00 SIT

● Aleksej Cvetko

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOVEM

Novi zakon o zdravstvenem zavarovanju – Razlage vseh sprememb in vseh oblik prostovoljnega zavarovanja občanov. Cena 580,00 SIT

● **ZAKON O LASTNINSKEM PREOBLIKOVANJU PODJETIJ IN SINDIKATI**

Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij – Uredba o pripravi programa preoblikovanja in o izvedbi posameznih načinov lastninskega preoblikovanja podjetij – Uredba o metodologiji za izdelavo otvoritvene bilance stanja
Razlage: mag. Tone Rop, Gregor Miklič, dipl. oec. Radovan Teslič in dr. Alenka Žnidaršič-Kranjc. Cena 1.800 SIT

● **KOLEKTIVNA POGODBA ZA NEGOSPODARSKE DEJAVNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI S KOMENTARJEM**

Kolektivna pogodba s stališči komisije za razlago KP s komentarjem – Priloge: Sklep Izvršnega sveta R Slovenije o določitvi koeficienta za določanje OD – Sklep o določitvi kalkulativnih osnov za določitev obsega sredstev za plače v zavodih, ki se financirajo iz proračuna – Tarifni del KP za zdravstvo in socialno skrbstvo – Zakon o plačah delavcev v javnih vzgojno izobraževalnih zavodih – Pripravila: Nevenka Zaviršek in Vinko Kastelic
Cena 950 SIT + 5% p. davek

NAROČILNICA ZA KNJIGE – PRIROČNIKE

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

..... izv. ● **Moje pravice na**
..... izv. ● **Stanov. razmerja**
..... izv. ● **Delavci in uprav.**
..... izv. ● **Zakon o last.**
..... izv. ● **Plačni sistem**
..... izv. ● **Kariera kot...**
..... izv. ● **Socialna država...**
..... izv. ● **Zdrav. zav...**
..... izv. ● **Kol. pog. za negosp...**

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

Naročeno mi pošljite na naš naslov: .....

Ulica, poštna št. in kraj: .....

Ime in priimek podpisnika: .....

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Dne: ..... Žig ..... Podpis naročnika

Vse informacije o knjigah – priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 1310-033, 313-942, 311-956. Fax. (061) 311-956.

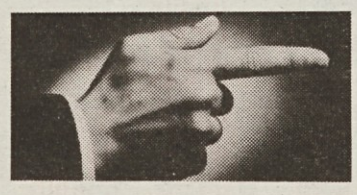

DOHODNINA PO NOVEM (III.)

Tudi po novem zakonu o dohodnini bodo imeli zavezanci, ki vzdržujejo družinske člane, posebne olajšave. Vzdrževani družinski člani pa so po novem zakonu:

– zakonec, ki nima lastnih sredstev za preživljanje ali so ta manjša od višine posebne olajašve za vzdrževanega družinskega člana, in razvezani zakonec, če mu je s sodbo oziroma dogovorom priznana pravica do preživnine;

– oseba, ki nima lastnih sredstev za preživljanje ali so ta manjša od višine posebne olajšave za vzdrževanega družinskega člana, ki je v celem letu, za katero se dohodnina odmerja, živela z zavezancem v življenjski skupnosti, ki je po predpisih o zakonski zvezi in družinskih razmerjih izenačena z zakonsko zvezo;

– otroci oziroma posvojenci do 18. leta starosti in če nadaljujejo šolanje in niso v delovnem razmerju največ do 26. leta starosti, po 26. letu starosti pa, če imajo status rednega študenta, za delo nezmožen otrok oziroma posvojenec pa ne glede na starost. Izjemoma se šteje za vzdrževanega otroka tudi otrok oziroma posvojenec starejši od 18 let, ki se izobražuje in je za delo sposoben, če je prijavljen pri službi za zaposlovanje in živi s starši oziroma posvojitelji v skupnem gospodinjstvu ter nima lastnih sredstev za preživljanje;

– vnuk, če ima zavezanec pravico do posebne olajšave za enega od njegovih staršev ali če vnuk nima staršev;

– starši oziroma posvojitelji zavezanca, če nimajo lastnih sredstev za preživljanje oziroma so ta manjša od višine posebne olajšave. Olajšava se prizna pod pogojem, da starši oziroma posvojitelji živijo z zavezancem v skupnem gospodinjstvu ali so v institucionalnem varstvu v socialnovarstvenem zavodu ali v drugi družini in zavezanec krije stroške teh storitev.

Olajšava se prizna pod enakimi pogoji tudi za starše oziroma posvojitelje zavezančevega zakonca, če zakonec ni zavezanec za dohodnino.

Za istega vzdrževanega družinskega člana se prizna posebna olajšava samo enemu zavezancu, drugemu pa le morebitna razlika do celotne višine olajšave. Če se zavezanci ne morejo sporazumeti, kdo izmed njih bo uveljavil pravico do posebne olajšave za istega vzdrževanega družinskega člana, se prizna vsakemu zavezancu sorazmerni del olajšave. Za otroka, za katerega zavezanec na podlagi sodne odločbe ali dogovora o preživljanju prispeva za njegovo preživljanje, lahko zavezanec uveljavlja posebno olajšavo do višine, določene v novem zakonu. Če je prispevek zavezanca manjši od njemu pripadajočega dela posebne olajšave ali če zavezanec ne prispeva za preživljanje otroka, se razlika do njemu pripadajočega dela ali celotni del njemu pripadajoče posebne olajšave prizna staršu, ki mu je otrok zaupan.

Zavezancu, ki mu je kmetijstvo in z njim povezane dejavnosti edini vir dohodkov, se prizna posebna olajšava za vzdrževane družinske člane tudi za vse člane gospodinjstva, ki sodelujejo pri doseganju dohodka iz kmetijstva in jim je to edini vir dohodkov, pod pogojem, da njegov zakonec nima drugih lastnih dohodkov.

A. U.

POLPENZION NA HVARU OD 25 DO 50 MARK

Pred leti smo si Slovenci le stežka predstavljali dopust brez morja in dalmatinskega sonca. Potem ko je začelo pokati, pa so le redki posamezniki še tvegali dopust daleč od doma. V prihodnje bo, kot se zdi, drugače. Upajmo.

No, ne glede na to, da vojni vihri v Bosni ni videti konca, si hrvaški turistični že od letošnjega poletja veliko obetajo. Ne le v Istri in bližnjih kvarnerskih otokih, temveč tudi v nekoliko bolj oddaljeni Dalmaciji.

Na Hvaru, denimo, bo goste pričakalo kar deset hotelov, devet jih je A kategorije, poleg tega pa še zasebne sobe. Naravne mikavnosti Hvara bodo domačini dopolnili z zanimivo turistično ponudbo. Poskrbeli bodo za številne kulturne prireditve, lov, ribolov, rekreacijo na vodi in pod njeno gladino ter najrazličnejše zabavne manifestacije. Skratka, domačini znova obljubljajo pravo pravcato hvarsko poletje.

Pa cene? Zunaj sezone, ki traja od 16. julija do 28. avgusta, so cene za 30 odstotkov nižje. Sredi najbolj vročega poletja bo veljal polpenzion od 25 do 50 mark, za ladijski prevoz od Reke do Hvara pa bo treba odriniti 100 mark. Letalski prevoz pa bo precej dražji.

A. U.

POČITNICE POD OKRILJEM ZSSS DOMŽALE

Območna organizacija ZSSS Domžale znova vabi na letovanje. Svoje počitniške zmogljivosti ima v Izoli, Pacugu, Premanturi in v Bohinjski Bistrici. Prijave sprejema Območna organizacija ZSSS Domžale, Ljubljanska c. 70/I.

Cene za člane sindikata so na dan: v počitniški prikolici v Izoli od 1.400 do 1.800 tolarjev, v garsonjeri v Bohinjski Bistrici 2.000, v sobah počitniškega doma v Pacugu 3.000 in v počitniški prikolici v Premanturi 2.000 tolarjev.

Stroške letovanja je moč poravnati v dveh obrokih.

Proletarci vseh dežel – zmigajte se!

Matija Logar

Le kranjska čebela je pripravljena delati za 50 stotinov.

Milan Fridauer

Življenje je prekratko, dą bi sami delali to, za kar lahko plačujemo druge.

W. S. Maugham

Največji butec ni tisti, ki ne zna brati, temveč tisti, ki misli, da je vse, kar prebere, res.

Ivo Andrić

Dajejo nam iger, kruha pa od nikoder.

Franci Čeč

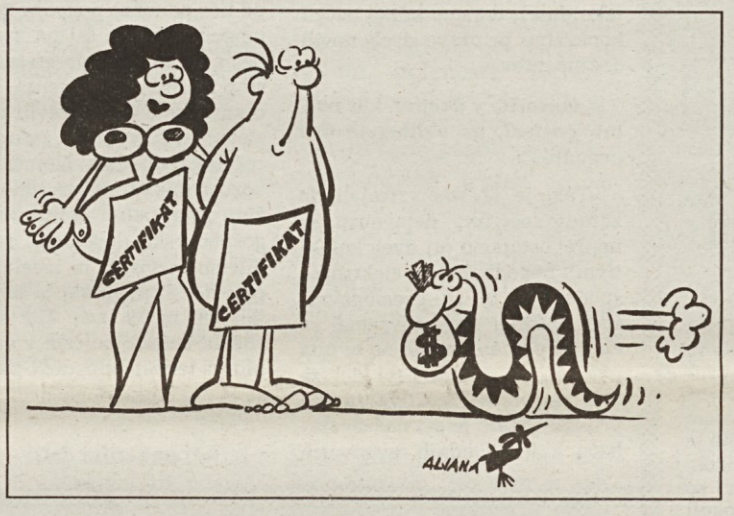

Namig

S KOLESOM NA VIGRED V BELO KRAJINO

Na ta lepi izlet – kolesarski maraton v Belo krajino, ki bo letos že trinajstič, vabi KK Rog-Franek in dolgoletni pobudnik in organizator Milan Marincelj »Striček«. Lanski kolesarski izlet v Metliko je vsem udeležencem ostal v lepem spominu. K temu so pripomogli lepo vreme, zgledna organizacija, dobro okrepčilo na vrhu Starih Žag in še posebej v Metliki, kjer so nas pogostili člani KD Metlika in prizadevni predsednik društva gospod Mozetič.

V čudovitem jutru smo zavrteli pedala izpred Dolenjskega kolodvora proti Škofljici in Grosuplju. Tu smo že ogreti naskakovali lažje strmine in preizkušali svoje moči. Kmalu pa je tempo zavrl krajši kos sveže posute makadamske ceste. Izkušeni kolesarji, ki so skrbeli za varnost in red, so nenehno opozarjali na previdnost, pri tem pa sami premalo pazili. Popularni kolesar Milan Žirovnik, ki je opozarjal na tehnično pravilno vožnjo, je sam prvi naletel na oster kamen in obstal s predrto zračnico. Prehitra vožnja po makadamu se tudi Francetu ni obnesla, zavrtelo in zložilo ga je po cestišču, k sreči brez poškodb. Po še nekaj bolj ali manj smešnih nezgodnih pripetljajih smo prikolesarili v Krko. Počakali smo le nekaj minut, da smo se zopet zbrali v strnjeno grupo. Pot smo nadaljevali po prelepi dolini Krke, proti Žužemberku, vse tja do Soteske, kjer cesta zavije in se vzpne proti Starim Žagam in Črmošnjicam. Po lepem in dolgem vzponu proti Starim Žagam smo se kolesarji dodobra nadihali in prevetrili pljuča. Na vrhu klanca nas je že čakalo prijetno presenečenje. Tu je bil razgrnjen tovornjak Milana Marinclja, poln dobrot, ki so se nam močno prilegle po opravljeni naporni poti. Prav tam pa nas je tudi pričakal dolgoletni kolesarski navdušenec Miha Cerar z odličnimi sladoledi »Ledo«, ki so nas dodobra okrepili. Ob prisrčnem slovesu je Miha nazdravil: »Kolesarji, nasvidenje! Drugo leto na istem kraju.« Potem pa navzdol proti Semiču in lepi belokranjski krajini v Metliko. Ob prihodu so nas pozdravili veseli Metličani in ob zvokih pihalne godbe so dekleta podelile udeležencem spominske medalje. V svečano odeti in okrašeni Metliki smo prebili nekaj lepih trenutkov med mnogoštevilnimi stojnicami s polno obloženimi dobrotami, ki jih premore le gostoljubna Bela krajina.

Kolesarji, nasvidenje na letošnjem štartu v soboto, 21. maja 1994, ob 7. uri pred Dolenjskim kolodvorom.

France Grašič

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 20

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/326-982 ali 317-298, žiro račun 50101-601-92077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15. ure.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

Hribi

1. Apartmaji Kaninska vas – za 4 osebe, v celoti opremljeni. Cena 41 DEM v tolarski protivrednosti, za 6 oseb 47 DEM v tolarski protivrednosti. Termini v maju in v času poletnih dopustov.

2. Rogla – apartmaji z opremljeno kuhinjo, bivalni prostor, kopalnica, skupno za 4 osebe. Cena 52 DEM v tolarski protivrednosti in 5% davek. Termini v maju.

3. Pokljuka – apartmaji za 4 osebe 54 DEM, za 2 osebi 35 DEM, prijavna taksa 1,5 DEM, turistična taksa 1,10 DEM v tolarski protivrednosti. Najkrajši termin tri dni. Prosti termini v maju.

4. Počitniške hišice v Bohinju – UKANC v idiličnem okolju pod Komarčo, tri spalnice, kmečka dnevna soba, kuhinja z jedilnim kotom, kopalnica, WC. Možnost bivanja za 7 oseb. Cena: po 20. maju 62 DEM v tolarski protivredosti. TERMINI: 30. maj do 24. junij, 12. junij do 16. junij, 7. do 10. junij. Sprejemamo informativne prijave za meseca september in oktober.

5. KOPE – garsonjera za 4 osebe, cena 42 DEM v tolarski protivrednosti. Možne rezervacije za čas dopustov.

6. POČITNIŠKA STANOVANJA V KRANJSKI GORI – za štiri osebe v naselju Čičare. Termini po dogovoru. Cena 41 DEM v tolarski protivrednosti.

Zdravilišča

1. POČITNIŠKE HIŠICE V ČATEŽU – hišice za štiri ali šest oseb. Cene 87 oz. 115 DEM v tolarski protivrednosti. Samo še posamezni termini v času dopustov.

2. Atomska vas – garsonjera za štiri osebe, prosti posamezni termini. Cena 89 DEM v toalrski protivrednosti, turistična taksa ni vključena.

Morje

1. Enosobno stanovanje v Barbarigi pri Puli – opremljeno za 4 osebe: dnevni prostor s kuhinjsko nišo, spalnica, kopalnica. Cena 2800 tolarjev, prosto do 25. 6. in po 5. 9.

2. Trisobno stanovanje v Novigradu – opremljeno za 6 oseb: dve spalnici, otroška soba, kuhinja, kopalnica. Cena v sezoni 3.800 tolarjev. Termini v juninju, cena 2600 tolarjev.

4. Apartma v Barbarigi – za 6 oseb, prost do 20. junija. Cena 2.000 tolarjev dnevno. Takse niso vključene.

5. Apartma na Pagu, GAJAC – za 4 osebe, prosto do 20. junija. Cena 1.400 tolarjev. Takse niso vključene.

PONUDBA MOŽNOSTI ZA LETNI DOPUST

Borza sprejema prijave za letni dopust. Ob potrjeni rezervaciji vplačate 40 odstotkov, znesek pa mora biti v celoti poravnan 10 dni pred odhodom na dopust, v republiki Hrvaški 15 dni pred odhodom. Možnost plačila v dveh obrokih ali s turističnim kreditom.

1. PENZIONI V FIESI – sobe za 3 do 4 osebe s kopalnico, predprostorom in teraso, penzion ali polpenzion od 26. junija do 26. avgusta. Cena penziona za odrasle 49 DEM, za otroke do 12. leta 37 DEM v tolarski protivrednosti. Cena polpenziona za 4 DEM nižja. MOŽNA OBROČNA VPLAČILA. Termini po sedem dni: zamenjave vsako soboto.

2. POČITNIŠKE SOBE V FIESI – triposteljne sobe, etažni tuš, WC. Penzion za odrasle 40 DEM, za otroke do 10. leta 35 DEM. Sedemdnevni termini.

3. POČITNICE NA POKLJUKI V DVO- ALI ŠTIRIPOSTELJNIH APARTMAJIH – od 2. julija do 1. oktobra. Cene: veliki ap. 56 DEM, mali ap. 37 DEM v tolarski protivrednosti. Termini vsako soboto. Turistična taksa ni vključena.

4. POČITNIŠKI DOM PIRAN – sobe s kopalnico za 4 osebe, polpenzion, desetdnevni paketi do 6. junija po 35 DEM za odrasle in 30% popust za otroke do 14. leta starosti. Prosti so tudi še termini od 18. 6. do 25. 6. in od 25. 6. do 2. 7. Cene: odrasli 39 DEM, otroci do 14. leta 33, do 7. pa 29 DEM. Turistična taksa ni vključena.

5. POČITNIŠKI DOM V BOHINJU – šest apartmajev za štiri in dva apartmaja za osem oseb, cena 60 oz. 120 DEM za večjo enoto. Termini 7 ali 10 dni, po dogovoru.

6. MALI LOŠINJ, počitniško naselje Nerezine

SAMOSTOJNA GARSONJERA	2 osebi	3 osebe	4 osebe
do 15. 7.	34 DEM	48 DEM	55 DEM
do 26. 8.	39 DEM	60 DEM	73 DEM
APARTMA V BLOKU	2 osebi	3 osebe	4 osebe
do 15. 7.	30 DEM	44 DEM	53 DEM
do 26. 8.	39 DEM	53 DEM	67 DEM
GARSONJERA V BLOKU	2 osebi	3 osebe	4 osebe
do 15. 7.	30 DEM	44 DEM	53 DEM
po 15. 7.	35 DEM	53 DEM	688DEM

PLAČILO V TOLARJIH. CENE ZA TUJCE SO ZA 8 DEM VIŠJE. Samo še posamezni termini.

7. APARTMAJI V LANTERNI, NASELJU PICAL, APARTMAJI LUNA

OD 9. 7. DO 19. 8.	App za 3 osebe	za 4 osebe	za 6 oseb
LANTERNA CENE	70 DEM	82 DEM	111 DEM
PICAL CENE	80 DEM	87 DEM	108 DEM
LUNA CENE	80 DEM	90 DEM	

POLPENZION

Hotel Kristal	2. 7. do 15. 7.	48 DEM v 1/2 sobah
	16. 7. do 18. 8.	56 DEM v 1/2 sobah
Hotel Diamant	2. 7. do 15. 7.	49 DEM v 1/2 sobah
	16. 7. do 18. 8.	56 DEM v 1/2 sobah
Hotel Neptun	2. 7. do 15. 7.	41 DEM v 1/2 sobah
	18. 7. do 18. 8.	43 DEM v 1/2 sobah

Hotelsko naselje SPLENDID

2. 7. DO 15. 7.	31 DEM
18. 7. DO 18. 8.	36 DEM

8. POČITNIŠKA STANOVANJA V MAREDI – dvosobna stanovanja, opremljena kuhinja, predsoba, kopalnica in dva balkona. Termini po 10 ali 7 dni. Cena dnevnega najema 51 DEM. Turistična in bivalna taksa ni vključena.

9. HIŠICE NA ROGLI – za štiri osebe, termini 7 ali 10 dni, cena dnevnega najema 58 DEM. Prosto še v avgustu.

10. Počitniške sobe v SAVUDRIJI – po štiri sobe v objektu s skupnimi sanitarijami. Desetdnevni termini 1., 11., 21. 31. julij in 1., 11., 21., 31. avgust. Cene informativne: penzion za odrasle 33 DEM, do treh let starosti 5 DEM, do 7 let 23 DEM. Prijave bomo spremljali po 25. maju.

11. Postavitev prikolic na VRANSKEM – brezplačna uporaba bazena. Cena: celoletna najemnina prostora 500 DEM.

12. Prikolica za 5 oseb, nameščena v ANKARANU. – Dnevni najem 72 DEM.

B. SEJEMSKA PONUDBA

1. DELOVANJE ZAŠČITE IN GASILSKIH ENOT V PRIMERU NARAVNIH NESREČ ALI POŽAROV, HANNOVER, 3. do 8. junij.

Tridnevni program, potovanje z avtobusom in avionom ali avionom in avtobusom. Odhodi 2. ali 4. junija. Cena 565 DEM. Industrijske gasilske enote še posebej vabljene. Cena programa s prevozom z avtobusom v obe smeri je 380 DEM.

2. TRANSPORT MÜNCHEN, transportni sistemi, skladiščenje, javna prevozna sredstva, komunikacije, od 7. do 11. junija, enodnevni obisk 60 DEM.

3. WORLD DIDAC BASEL, mednarodni sejem učil, knjig, šolskih potrebščin, audiovizualnih pripomočkov, didaktičnih pripomočkov, igrač za vrtce, od 31. maja do 5. junija. Posamezni programi v času od 2. do 4. junija so še možni od 350 DEM dalje. Za skupine nad 40 oseb oblikujemo program obiska po vaših željah.

ZAMENJAMO POČITNIŠKO ENOTO

1. Dvosobno stanovanje v počitniškem naselju MAREDA pri Novigradu, opremljeno za pet oseb, zamenjamo za enoto v Čateških Toplicah, Atomskih Toplicah ali v Moravcih za enoto za štiri osebe po sistemu tri mesece morja za dva meseca toplic.

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. Počitniške hišice v ČATEŽU, ATOMSKIH TOPLICAH ali MORAVSKIH TOPLICAH

2. Počitniške zmogljivosti v Slovenskem primorju in v Istri. Ponudba je lahko penzionska ali pa najem opremljenih apartmajev. K ponudbi vabimo tudi lastnike vikendov od KANEGRE do KARIGADORJA.

KUPIMO NEPREMIČNINO

1. V Vrsarju kupimo manjšo počitniško garsonjero v velikosti do 35 m². PONUDBE POSREDUJTE NA ATRIS.

PRODAMO NEPREMIČNINO

1. Trisobno stanovanje v Ljubljani, 72 m² prodamo za 105.000 DEM.

2. Več dvosobnih počitniških stanovanj, popolnoma novih, v Turističnem naselju BARBARIGA pri Puli prodamo. Velikost enote 34,05 m² oz. 33,62. Večje enote imajo tudi 28 m² atrija. Vse enote so v pritličju in niso opremljene. Cena 900 DEM za m².

3. Počitniške hiše v NEREZINAH na otoku Mali Lošinj v Republiki Hrvaški. Enota z dvema spalnicama, dnevno sobo s kuhinjskim in jedilnim kotom, kopalnico, malo teraso in parkirnim prostorom prodamo za 58.000 DEM. Davek plača kupec.

Manjšo enoto, garsonjero v manjšem bloku prodamo v naselju NEREZINE: dnevni prostor, kuhinjski kotiček, kopalnica, predprostor, terasa. Cena 36.000 DEM.

Informacija gostom Atrisa

Plačilni pogoji: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odpovedi nad 15 dni pred odhodom za že rezervirani termin zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 7%. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. Reklamacije v skladu s turističnimi uzancami rešujemo sporazumno.

ATRIS je povsod, kjerkoli ste

Metod Zalar, direktor borze

sindikalni ZAPOSLENI

Sindikalna lista

Prvi del	maj 1994
	SIT
1. **Dnevnice**	
– cela dnevnica (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	2.900
– polovična dnevnica (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.400
– znižana dnevnica (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem)	1.000
2. **Kilometrina** *(od 1. 4. 94 dalje)*	21,60
3. **Ločeno življenje**	28.550
4. **Prenočišče** se izplačuje po predloženem računu, skladno z navodilom na potnem nalogu. Če na nalogu ni drugače določeno in delavec ne predloži računa, ima pravico do povračila v višini	1.000
5. **Regres za prehrano**	6.000

Drugi del

V prvem delu sindikalne liste smo objavili zneske materialnih stroškov. V drugem pa objavljamo povprečni osebni dohodek za obdobje od decembra 1993 do januarja 1994 kot osnovo za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečni osebni dohodek v gospodarstvu Slovenije od decembra 1993 do februarja 1994 znaša 52.190,00 tolarjev.

1. **Jubilejne nagrade**	
– za 10 let	26.095,00
– za 20 let	39.143,00
– za 30 let	52.190,00
2. **Nagrada ob upokojitvi**	156.570,00
3. **Solidarnostne pomoči**	52.190,00

Vir: podatki zavoda RS za statistiko

KAJ DELAJO

v republiških odborih

Sindikat delavcev v vzgojni, izobraževalni in raziskovalni dejavnosti

Na tapeti razvrščanja in napredovanja

Republiški odbor je na seji 17. t.m. obravnaval izvajanje določil zakona o razmerjih plač v javnih zavodih, državnih organih in v organih lokalnih skupnosti. Posebno pozornost je namenil obema novima pravilnikoma o napredovanju.

Osnutek pravilnika o napredovanju zaposlenih v vrtcih ter osnovnem in srednjem šolstvu v plačilne razrede, zlasti prehodne določbe, ki jih je oblikovala skupna komisija sindikatov in vlade, je predstavila Mihaela Novak-Kolenko z Ministrstva za šolstvo in šport. Clani ROS so se s predstavljenimi prehodnimi določbami, v katerih so opredeljeni pogoji in način prvega razvrščanja v plačilne razrede, strinjali, vztrajali pa so, da je potrebno v 4. členu osnutka pravilnika uveljaviti v vseh tarifnih skupinah enotno pet plačilnih razredov in da je treba kriterije za napredovanje prilagoditi tarifnim oziroma poklicnim skupinam, ki jih zadevajo.

K predlogu pravilnika o napredovanju v nazive zaposlenih v vrtcih, ki ga je obrazložila vodja sektorja za predšolsko vzgojo pri MŠŠ gospa Metka Malus, pa sta bili izoblikovani dve konkretni pripombi, s katerima se skuša uveljaviti ustrezno vrednotenje zahtevnosti dodatnega strokovnega dela vzgojiteljic.

ROS je sprejel sklep o soglasju k izplačilu akontacije regresa za letni dopust v višini 40.000,00 SIT konec maja 1994. O izplačilu razlike do višine, kot je določena za gospodarstvo, bodo tekla pogajanja po analizi finančnih učinkov uveljavitve obeh novih pravilnikov o napredovanju.

Bojan Hribar, sekretar

Sindikat državnih in družbenih organov

Živahno na vseh ravneh

Podpisan je aneks h kolektivni pogodbeni za negospodarske dejavnosti. Tako znaša akontacija regresa za letni dopust za letošnje leto 40.000 tolarjev in se izplača v mesecu maju. Pogodbeni stranki (vlada in sindikati) sta se dogovorili, da bosta nadaljevala pogajanja o možnostih za dodatno izplačilo regresa ob koncu leta 1994.

Konferenca sindikata občinskih upravnih organov (17. 5.) je obravnavala predlog pravilnika o napredovanju in režim prve razporeditve glede na zakon o razmerjih plač. Konferenca je sprejela sklep, naj predsednik organizacij sindikata in izvršni sveti občin pošljejo do 19. maja mnenja in pripombe k prehodnim določbam, delegacija konference pa naj v dogovoru z resornim ministrstvom dosože primernejše rešitve za zaposlene v občinskih upravnih organih.

Konferenca sindikata pravosodja je oblikovala svoja mnenja, pripombe in zahteve in jih posredovala ministrstvu za pravosodje, ki pripravlja poseben pravilnik za zaposlene v pravosodju.

Sestala se je konferenca KPD in zaporov (16. 5.) in oblikovala svoje stališče do pravilnika o napredovanju in do nekaterih drugih aktualnih vprašanj (beneficiran delovni staž, stanovanjska problematika, stališča in pripombe k osnutku zakona o izvrševanju kazenskih sankcij).

Drago Ščernjavič, sekretar

Sindikat delavcev gostinstva in turizma

1. Izhodiščne plače v skladu s 46. členom kolektivne pogodbe delavcev v gostinstvu in turizmu Slovenije **za MAJ 1994**

Tarifni razredi		Izhodiščne bruto plače v SIT za polni delovni čas
I.	enostavna dela	36.614,00
II.	manj zahtevna dela	40.294,00
III.	srednje zahtevna dela	44.996,00
IV.	zahtevna dela	50.160,00
V.	bolj zahtevna dela	56.749,00
VI.	zelo zahtevna dela	67.732,00
VII.	visoko zahtevna dela	76.896,00
VIII.	najbolj zahtevna dela	91.550,00
IX.	izjemno pomembna najbolj zahtevna dela	109.828,00

Regres za prehrano najmanj 6.000,00 SIT.

»VEDNO KAJ VMES PRIDE«

»Zdaj pa bodi vesel!« je jezno odložil slušalko Ivo Miglič, sekretar republiškega odbora Sindikata delavcev dejavnosti energetike Slovenije (SDE), in jel pojasnjevati: »Na vse pretege smo se mučili, da smo se za to sredo in četrtek s partnerji le dogovorili za nadaljevanje pogajanj o naših panožnih kolektivnih pogodbah, zdajle mi je pa naš pravnik, ključna oseba torej, sporočil, da je zbolel in da naj jih zato preložimo!«

»Tile naši novi panožni kolektivni pogodbi ‚rojevamo' že od naše splošne stavke, ki je bila marca leta 1992, torej več kot dve leti. Ves ta čas smo našega partnerja nenehno opozarjali, da je treba zadevo premakniti z mrtve točke, vendar se dolgo ni nič zgodilo. Partner nam v teh hotenjih sicer nikoli ni nasprotoval, je pa vselej našel take ali drugačne razloge, da se ni nič konkretnega spremenilo. No, lansko jesen smo pa le prišli tako daleč, da smo lahko začeli konkretne priprave dveh novih dokumentov.«

– Govorite v dvojini, kar najbrž pomeni, da oblikujete dve pogodbi?

»Tako je. Mi smo vztrajali, da zaradi specifike dejavnosti še naprej ostajamo pri dveh kolektivnih pogodbah – za elektrogospodarstvo in za premogovništvo. Partner se je zavzemal za eno; če pa nam že ena ne bi bila povšeči, pa enotni prvi del za obe dejavnosti ter dve tarifni prilogi. Ostalo je pri našem stališču. V teh uvodnih razgovorih smo razčistili tudi vprašanje partnerstva: naš partner ostaja vlada oziroma pooblaščeno ministrstvo, to pa je ministrstvo za gospodarske dejavnosti.«

– Kako so se potem pogajanja razvijala naprej?

»Do prvega preverjanja vsebine pripravljene nove kolektivne pogodbe za elektrogospodarstvo je prišlo januarja, meseca marca pa smo že opravili pogajanja o prvem delu. Kar se pa tiče panožne pogodbe za premogovništvo, je bil pa za partnerja dolgo časa sporen sam pristop in obseg dokumenta. V sindikatih smo jo pripravili po splošniškem principu, zato je bila res dokaj obsežna. No, na pogovoru z ministrstvi za delo, družino in socialno politiko ter za gospodarske dejavnosti smo to dilemo razčistili in izdelali nov prvi del. O njem naj bi se pogajali 18. in 19. t.m. Kot ste pa slišali, zaradi ‚bolezni v ansamblu' ta termin odpade. Upam, da se bomo lahko dogovorili za 25. maj…«

– Kaj pa tarifni del?

Ivo Miglič

»Priprave nanj ta čas intenzivno tečejo. Popoldne imamo na ministrstvu za gospodarske dejavnosti pogovor o pripravi predlog, ki bodo omogočile izdelavo tarifnega dela obeh pogodb. Na podlagi teh predlog pa naj bi se dogovorili tudi o izhodiščih za pogajanja. Načrtujemo, da se bomo po končanih pogajanjih o normativnem delu takoj lotili še tarifnega in da bomo s podpisom obeh panožnih pogodb ulovili rok, določen v splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo, torej 30. junij.«

– In pri čem boste vztrajali?

»Glede na dejstvo, da smo bili ob podpisu SKP in dogovora o politiki plač primorani iti v akcije, prek katerih smo s separatnim protokolom uredili osnove plač do sprejema novih kolektivnih pogodb, nam bo pri pogajanjih trdno vodilo, da plače še naprej ohranimo v sedanjih okvirih. Če pri tem ne bi vztrajali, bi bila namreč podjetja elektrogospodarstva in premogovništva z doslednim uresničevanjem dogovora primorana aprilske plače znižati tudi do 16 odstotkov.«

– Najin pogovor nenehno prekinjajo telefonski klici. Zdajle ste odgovarjali v nemščini. Kaj pomeni takšna živahnost?

»Da zaključujemo priprave na mednarodno konferenco sindikatov energetike srednjeevropskih držav, ki bo 23. in 24. junija v Kranjski Gori. Organiziramo jo skupaj z italijanskim sindikatom elektrogospodarstva FNLE CIGL, na njej pa pričakujemo od 45 do 50 sindikatov iz Nemčije, Avstrije, Madžarske, Češke, Slovaške, Hrvaške in držav organizatoric, morda pa še Poljske. Poleg osrednje teme – energetska politika teh držav s sindikalnega stališča – bo namen te konference seveda spoznavanje udeležencev, izmenjava izkušenj in navezovanje stikov med sindikati srednjeevropskih držav.«

D. K.

Odpusti grozijo 20.000 tekstilcem!

Republiški odbor Sindikata tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije Slovenije je na svoji seji 11. maja obravnaval aktualni gospodarski položaj tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije Slovenije, posebno pa še socialni in materialni položaj delavcev v obeh panogah. Pri tem je ugotovil:

- da je bilo v letu 1993 več kot 51 % vseh podjetij tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije v izgubi;
- da se izgube v posameznih podjetjih povečujejo in so v nekaterih podjetjih dosegle tudi do 66 % celotnih prihodkov;
- da plače zaposlenih delavcev zaostajajo za 30 % za plačami v gospodarstvu. V februarju 1994 so v proizvodnji preje in tkanin znašale neto 36.547 SIT, v proizvodnji obutve in galanterije pa neto 36.286 SIT (v gospodarstvu 51.724 neto).

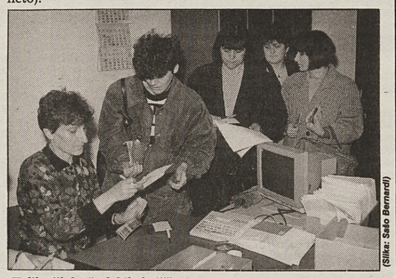

(Slika: Saša Bernardi)

Koliko jih bo še dobilo knjižice?

Na osnovi gornjih dejstev ugotavljamo, da podjetja životarijo samo še na račun cenene delovne sile, da je krizni položaj tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije v Sloveniji dosegel vrh, ki grozi, da bo še v letošnjem letu odpuščenih več kot 20.000 od skupno 51.000 delavcev.

Od Vlade Republike Slovenije zahtevamo, naj se takoj loti izdelave razvojne študije o perspektivah tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije v gospodarstvu RS. Sicer ugotavljamo, da tak krizni položaj obeh panog vodi v programirani stečaj oziroma v odpis obeh panog industrije iz gospodarstva RS, kar pomeni socialno in materialno ogrožanje 51.000 zaposlenih delavcev, posredno pa z družinskimi člani več kot 200.000 delavcev.

Alojz Omejc, predsednik

DE KANAL – DE

Dogodek stoletja

Televizija bo neposredno prenašala dogodek, kakršnega na slovenskih tleh ni bilo že okroglih sto let: otvoritev novega gledališča v Novi Gorici! Primorci so doslej igrali v zasebni hiši v Solkanu, ki so jo predelali v nekak »teater«, ali pa v kongresnem kinu, kot bi najbolj natančno opredelili Kulturni dom. Končno bo ansambel Primorskega dramskega gledališča zaživel v pravem gledališču.

Ker smo v tem stoletju znali na slovenskem gledališča le ukinjati (Ptuj, Postojna, Koper, Kranj), bo zato 19. maj zagotovo vseslovenski gledališki praznik. Na dogodku stoletja se bodo zbrali predstavniki vseh današnjih gledališč v Sloveniji in Trstu, Talijinega praznika pa se bodo udeležili še njihovi kolegi iz Italije, Hrvaške, Madžarske in Avstrije. Prva predstava, ki bo doživela premiero v novi gledališki stavbi, bo Krst pri Savici Dominika Smoleta v režiji Janeza Pipana.

Vseslovenski gledališki praznik bo TVS počastila z neposrednim prenosom iz Nove Gorice v četrtek, 19. t.m. ob 20.00 na drugem kanalu.

Zaklad na Južnem tečaju

Medtem, ko igrajo države svoje politične igrice na ledu, je prihodnost najmanj izkoriščene celine na Zemlji na kocki. Zaledenelo Antarktiko na dnu sveta zdaj ogrevajo politična nasprotja.

Antarktika, ki pokriva desetino Zemljinega površja, je vznemirljiv in srah zbujajoč stroj, ki uravnava podnebje planeta. To je najbolj mrzla, vetrovna, najvišja, najbolj suha in najbolj oddaljena celina, ki je skoraj v celoti pokrita z ledom. Doslej je bila to tudi celina, ki jo je človek najmanj ogrožal. Za nekatere države pa je tudi prava zakladnica naravnih bogastev, to pa razplamteva politično krizo. Je nikogaršnja lastnina, čeprav si jo lasti sedem držav. Zahteve teh držav so zamrznjene z Antarktičnim sporazumom, ki je 30 let preprečeval izkoriščanje celine. Zdaj pa se pojavnice sporazuma ne morejo sporazumeti, če naj začnejo izkoriščati naravna bogastva ali naj Antarktika ostane divjina. Polom sporazuma bi pomenil katastrofalno ropanje narave in zaradi nasprotujočih se interesov tudi možnost vojne.

Oddaja o Antarktiki, ki bo na sporedu v soboto, 21. t. m. ob 17.10 na TVS 1, prikazuje nasprotujoče si zahteve in pojasnjuje, zakaj je rešitev nesoglasij tako zelo pomembna.

Je Evropa tudi tu?

Ena prvih zunanjepolitičnih odločitev Slovenije po osamosvojitvi je bila, da želi postati polnopravna članica Evropske unije. Pot v Evropo – sinonim za ta slovenska prizadevanja se je prijel že takoj na začetku – je postala celo notranjepolitično vprašanje, adut političnih strank v boju za oblast. Dostikrat smo zaradi prevelike želje, da bi postali del Evrope, Balkan kar na silo skušali izriniti iz naših, seveda evropskih glav. Toda eno so simboli in želje, drugo pa realnost.

Ali nas je Evropa pripravljena sprejeti? Ali smo pripravljeni na Evropo? Odgovore na ti dve vprašanji vam bo skušala posredovati oddaja Mednarodna obzorja, ki bo na sporedu v ponedeljek, 23. t.m. ob 20.35 na TVS 1.

Kaj prinaša novi zakon o delovnih in socialnih sodiščih? (IV)

POSTOPEK V DELOVNIH IN SOCIALNIH SPORIH

Zakon o delovnih in socialnih sodiščih ureja tudi postopek pred temi sodišči. Vendar to ni poseben postopek, ampak se za postopek pred temi sodišči smiselno uporabljajo določbe zakona o pravdnem postopku, kolikor zakon ne določa drugače. Tako zakon vsebuje le tiste določbe o postopku, ki so drugačne od določb zakona o pravdnem postopku. Dejansko bi bilo najbolje – to je bil tudi eden izmed predlogov, ki smo jih Svobodni sindikati uveljavljali v pripravi in sprejemanju novega zakona – če bi bil sprejet poseben postopek za odločanje v delovnih in socialnih sporih, ker pravdni postopek ni najbolj ustrezen glede na naravo teh sporov. Samo upamo lahko, da bomo do takega posebnega postopka (in ustreznega zakona) tudi prišli.

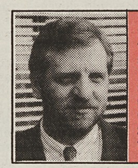

Konec marca je državni zbor sprejel težko pričakovani zakon o delovnih in socialnih sodiščih, ki je začel veljati 13. maja 1994. Že pri pripravi osnutka, nato pa v vseh fazah sprejemanja je pri njegovem oblikovanju sodeloval Gregor Miklič (na sliki), ki bo v nekaj naslednjih sestavkih novi zakon raztolmačil tudi našim bralcem.

Uvodoma velja opozoriti še na eno novost, ki je do sedaj v delovnih sporih pred sodišči združenega dela nismo poznali. Za razliko od postopka pred sodišči združenega dela, ta zakon uvaja t.i. tretjo stopnjo oz. tristopenjsko odločanje. Zoper odločbe višjega delovnega in socialnega sodišča je dopustna revizija, zoper pravnomočne odločbe bodisi delovnih in socialnih sodišč bodisi Višjega delovnega in socialnega sodišča pa je dopustna zahteva za varstvo zakonitosti. O reviziji in o zahtevi za varstvo zakonitosti odloča Vrhovno sodišče Republike Slovenije. V premoženjskih sporih (spori o plačah, drugih osebnih prejemkih) je revizija dovoljena, če je vrednost spora dovolj velika.

Zakon ima le malo skupnih določb o postopkih v vseh treh vrstah sporov – individualnih delovnih sporih, kolektivnih delovnih sporih in socialnih sporih.

Poleg določbe o uporabi pravdnega postopka gre zlasti za naslednje:

1. rok za izpolnitev sodbe, ki določa dajatev, je 8 dni;
2. rok za pritožbo je 8 dni;
3. če je z zakonom ali kolektivno pogodbo določen postopek za mirno rešitev spora, je sodno varstvo dopustno le, če je bil postopek za mirno rešitev spora neuspešen;
4. **v postopku pred delovnimi in socialnimi sodišči lahko delavca zastopa predstavnik sindikata, ki ga sindikat ali najame ali zaposli. Predstavnik sindikata mora biti za zastopanje na 1. stopnji diplomirani pravnik, za zastopanje na drugi stopnji pa mora imeti pravniški državni izpit (pravosodni izpit). Te določbe zakona omogočajo sindikatu, da še naprej opravlja funkcijo zastopanja svojih članov v delovnih in socialnih sporih;**
5. v individualnih delovnih in socialnih sporih se zoper dokončno odločbo pristojnega organa v organizaciji oz. pri delodajalcu vlaga tožba, katere vsebina je predpisana; tožba mora vsebovati določen zahtevek, dejstva, na katera tožnik opira zahteve, dokaze, s katerimi se ta dejstva ugotavljajo, ter druge podatke, ki jih mora imeti vsaka vloga (navedbo sodišča, ime, poklic ter stalno oz. začasno prebivališče strank, sporni predmet, podpis tožnika).

Posebej opozarjam, da se ta določba že uporablja, kajti zakon o delovnih in socialnih sodiščih je začel veljati 13. 5. 1994.

6. če je vloga nepopolna ali nerazumljiva, jo sodišče vrne vložniku in določi rok, v katerem jo mora znova vložiti. Če vložnik, ki ga ne zastopa odvetnik ali predstavnik sindikata, vrne nepopravljeno vlogo, ga mora sodišče povabiti in mu pomagati vlogo popraviti. Če se vložnik neopravičeno ne odzove na povabilo sodišča, sodišče tožbo zavrže;
7. če delavec zaradi očitne pomote napačno označi toženo stranko, lahko tožnik to popravi najkasneje do konca pripravljalnega naroka oz. do konca glavne obravnave;
8. sodišče lahko izdaja na predlog strank, pa tudi po uradni dolžnosti, začasne odredbe, da se prepreči samovoljno ravnanje ali odvrne nenadomestljiva škoda;
9. sodišče lahko odloči v sporu tudi brez glavne obravnave, če med strankama ni sporno dejansko stanje in ni drugih ovir za izdajo odločbe, stranki pa sta se glavni obravnavi odpovedali.

POZOR, ODPRTI TELEFON!

313-942

Potrebujete kakšen nasvet, ki ni le delovnopravne narave, ampak se tiče tudi temeljnih lastninskih razmerij in civilnega prava nasploh?

Pomislili smo tudi na vas! Odslej boste lahko vsak četrtek od 16. do 18. ure na našo telefonsko številko 313-942 priklicali odvetnika Janeza Keka iz Ljubljane in mu povedali, kaj vas teži! Odgovore bomo objavljali tudi v DE.

Ne pozabite torej na številko 313-942 vsak četrtek med 16. in 18. uro!

Vprašanje:

Ob razvezi zakonske zveze mi je sodišče pred tremi leti določilo plačevanje preživnine za otroka, ki sem ga imel s takratno ženo, v znesku 10.000 tolarjev. Po revalorizaciji centra za socialno delo ta sedaj znaša nekaj čez 17.000 tolarjev. Takrat ko se je preživnina določala, sem imel dokaj solidne dohodke, sedaj pa sem na zavodu za zaposlovanje, kjer prejemam 31.000 tolarjev nadomestila za čas brezposelnosti. Povedati moram, da se mi je pred šestimi meseci rodil otrok v novem zakonu, ki ga moram tudi preživljati, tako da ne morem plačevati tako visoke preživnine, se pa zavedam dolžnosti preživljanja svojih otrok. Kaj lahko storim, da se mi preživnina zmanjša?

Odgovor:

Ker so se okoliščine od takrat, ko je sodišče določilo znesek preživnine, do sedaj močno spremenile (rodil se vam je še en otrok, ki ste ga dolžni preživljati, poleg tega pa ste ostali brez redne zaposlitve), lahko vložite tožbo za zmanjšanje preživnine. V tožbi boste morali navesti spremenjene okoliščine in sodišču ponuditi dokaze za svoje trditve. Prav tako boste morali navesti znesek zmanjšane preživnine, ki bi jo bili sposobni plačevati. Sodišče bo po izvedenem postopku preživnino določilo glede na potrebe upravičenca do preživnine (potrebe vašega otroka) in glede na možnosti zavezanca za plačevanje preživnine (vaše možnosti).

Vprašanje:

Sem lastnik zasebnega podjetja, družbe z omejeno odgovornostjo, ki se ukvarja s trgovino na drobno. V svojem podjetju nameravam zaposliti ženo. Ta je do sedaj delala kot komercialist v družbenem podjetju, sedaj pa je postala tehnološki presežek. Znanec mi je rekel, da je ne morem zaposliti kot prodajalko, ker nima trgovske šole, saj tako določa zakon o trgovini in pravilnik o minimalni stopnji izobrazbe oseb, ki opravljajo trgovinsko dejavnost.

Odgovor:

Zakon o trgovini določa, da mora biti poleg drugega za opravljanje trgovinske dejavnosti izpolnjen tudi pogoj o minimalni stopnji izobrazbe oseb, ki neposredno opravljajo trgovinsko dejavnost, glede na zahtevnost posameznih trgovskih opravil, kar predpiše minister, pristojen za trgovino. V letu 1993 je začel veljati pravilnik o minimalni stopnji izobrazbe, ki določa, da mora imeti prodajalec dokončan najmanj triletni izobraževalni program Trgovec, za prodajalca pa se šteje oseba, ki neposredno prodaja blago v trgovini. Dalje pravilnik pravi, da osebam, ki opravljajo posle prodajalca ali trgovskega poslovodja in imajo višjo izobrazbo ustrezne smeri, kot jo predpisuje navedeni pravilnik, ni potrebno opravljati preizkusa strokovne usposobljenosti.

Glede na povedano in ob upoštevanju, da je ekonomsko-komercialni tehnik ustrezna smer in pomeni višjo izobrazbo od triletne izobrazbe z nazivom trgovec, ne vidim nikakršnega razloga, da v podjetju ne zaposlite svoje žene, po poklicu komercialistke s končano srednjo šolo.

Vprašanje:

Pred dvema letoma sem se z lastnikom parcele dogovoril za njeno prodajo, in sicer za 6.000 DEM. Takoj ko sva se dogovorila o prodaji omenjene parcele, sem jo »zaaral« z zneskom 2.000 DEM.

Povedal sem mu tudi, da nameravam parcelo kupiti za gradnjo majhnega vikenda. Zatrjeval mi je, da ni problem pridobiti ustrezno dokumentacijo. Ko sem se pozanimal pri občinskih organih, smo ugotovili, da je omenjena parcela v »zelenem pasu« in da je kupec lahko le tisti, ki ima status kmeta, ki ga pa jaz nimam. Zato sem od lastnika oz. prodajalca zahteval vrnitev plačane are v znesku 2000 DEM. Vendar mi je noče vrniti, pravi, da sem aro dolžan pustiti njemu, ker nisva sklenila kupoprodajne pogodbe.

Odgovor:

Značilnost are je utrjevanje obveznosti strank, ki je v tem, da stranka, ki je odgovorna za neizpolnitev pogodbe, znesek are izgubi. Zakon o obligacijskih razmerjih določa, da če je za neizpolnitev pogodbe odgovorna stranka, ki je aro dala, sme druga stranka po lastni izbiri zahtevati izpolnitev pogodbe, če je to še mogoče, in povrnitev škode, aro pa všteti v odškodnino ali vrniti, ali pa se zadovoljiti z odškodnino. Če pa je za neizpolnitev pogodbe odgovorna stranka, ki je aro prejela, sme druga stranka po lastni izbiri zahtevati bodisi izpolnitev pogodbe, če je to še mogoče, ali povrnitev škode in vrnitev are, ali pa vrnitev dvojne are.

Kot vidite, zakon glede are dopušča več možnosti, takoj pa odpade možnost sklenitve pogodbe, saj zaradi navedenih vzrokov sklenitev kupoprodajne pogodbe ni mogoča (razen če bi seveda pridobili status kmeta). Da bi vam lahko točno svetoval, kako postopati dalje in kaj zahtevati, bi bilo potrebno natančno raziskati dejansko stanje pred sklepanjem posla in ob njem, vsekakor pa imate glede na navedeno pravico zahtevati vrnitev dane are, saj do sklenitve posla ni prišlo iz razlogov, ki bi bili na vaši strani.

KAJ DELAJO

v republiških odborih

Sindikat delavcev gradbenih dejavnosti

RAZPIS

za sodelovanje na VII. SLIKARSKI KOLONIJI GRADBENIH DELAVCEV SLOVENIJE

Tudi letos organiziramo slikarsko kolonijo. Kljub vsem težavam, ki nas spremljajo, želimo, da bi se zopet srečali na

VII. SLIKARSKI KOLONIJI

Prijavite se lahko delavci, zaposleni v gradbenih podjetjih, in vsi tisti, ki se tako ali drugače ukvarjate z gradbeništvom. Slikarska kolonija bo 27. in 28. maja 1994 v Mayerjevi vili v Šoštanju. Če nam bo vreme dovoljevalo, bomo ustvarjali v naravi.

Stroške bivanja in prehrane krije vsako podjetje za svoje udeležence oz. vsak udeleženec sam. Vse druge organizacijske stroške prevzame organizator (najemnina atelieja, plačilo mentorja, postavitev razstave…).

Dela bomo razstavili ob dnevu gradbincev na Sindikatu v Ljubljani in v Galeriji Vegrad.

Pisne prijave pošljite do 18. maja 1994 na naslov: GIP VEGRAD, Velenje, Prešernova 9/a, 63320 VELENJE, gospe Jožici PANTNER. Dodatna pojasnila dobite po telefonu 063 856-712, int. 20.

Prijavite se, ne bo vam žal!

Komisija za kulturo,
zanjo Jožica Pantner

Sindikat GIP VEGRAD, Velenje,
zanj Franc Trebše

v območnih organizacijah

Gorenjska

Sukno ne šiva!

Delavci tovarne Sukno v Zapužah pri Begunjah so v ponedeljek začeli stavkati. Zaposlenim v tej tovarni, ki že več let posluje s težavami, je zavrelo, ker so dobili v maju samo 60 odstotkov marčevske plače, in še to v bonih.

Delavci terjajo takojšnje izplačilo 40 odstotkov plače za marec v gotovini in do konca maja še celotno aprilsko plačo. Stavka, ki jo organizirajo Svobodni sindikati skupaj s sindikatom KNSS – Neodvisnost, bo trajala, dokler ne bodo uresničene stavkovne zahteve. Zaradi nerednega izplačevanja plač so mnogi delavci že v hudi socialni stiski. Kar dve tretjini od 210 zaposlenih v Suknu že tako prejema mesečno le od 25 do 30 tisoč tolarjev plače, s katero se težko prebijejo skozi mesec.

Sukno iz Zapuž je v lasti republiškega razvojnega sklada in je v velikih težavah, čeprav 90 odstotkov svoje proizvodnje izvozi. Izgube že presegajo 40 milijonov, zato je njegova usoda negotova. Prav tako še ni jasno, kako bo podjetje prebrodilo lastninsko preoblikovanje. *(TK)*

v samostojnih sindikatih

Pergam – konfederacija sindikatov Slovenije

VREDNOSTI IZHODIŠČNIH OSEBNIH DOHODKOV ZA MESEC APRIL 1994

V skladu s Kolektivno pogodbo celulozne, papirne in papirno predelovalne dejavnosti ter na osnovi Kolektivne pogodbe za grafično, časopisno informativno, založniško in knjigotrško dejavnost in sklenjenih aneksov k tej kolektivni pogodbi, upoštevajoč Tarifno prilogo k SKPg za leto 1994, GZS-Združenje celulozne, papirne in papirno predelovalne industrije in Združenje za tisk ter KSS PERGAM, objavljamo vrednosti izhodiščnih osebnih dohodkov za mesec **april 1994.**

Izhodiščni bruto osebni dohodki **za APRIL 1994**

Tar. raz.	cel., pap., pap. pred. dejavn.	grafič. dejav.	čas. inf., zal., knji-gotr. dej.	SKP za gosp.
I.	35.828	38.026	38.026	35.828
II.	40.880	41.829	43.730	39.411
III.	46.212	46.772	49.434	44.068
IV.	51.545	52.857	55.138	49.084
V.	60.432	60.842	64.645	55.533
VI.	78.206	70.349	83.658	66.281
VII.	92.452	79.855	98.869	75.239
VIII.	117.308	110.276	125.487	89.570
IX.	135.082	133.092	144.500	107.484
Faktor rasti po eskal. KP do rasti drobno-prod. cen do 3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Rast drobno-prod. cen v marcu 94	1,1 %	1,1 %	1,1 %	1,1 %
Znesek za prehrano	7.110	6.000	7.968	6.000

Regres za prehrano za tekoči mesec se delavcem izplača v denarnem znesku najkasneje do izplačila plač.

ZNESEK REGRESA ZA MALICO na osnovi vladne uredbe je **8.157** tolarjev.

Sindikat novinarjev Slovenije

Izhodiščne plače poklicnih novinarjev za mesec **april 1994**

Tarifni razred	Značilna opravila	Razmerje	Mesečna bruto plača za april 94-SIT
I.	enostavna opravila	1,00	46.897,00
VI./1	fotoreporter	2,00	93.794,00
VI./2	vestičar	2,30	107.863,00
VII./1	poročevalec	2,50	117.242,00
VII./2	specializirani novinar	3,00	140.691,00
VII./3	urednik novinar	3,30	154.760,00
VIII./1	komentator	3,80	178.209,00
VIII/2	urednik uredništva	4,50	211.036,00
* Rast življenjskih stroškov		1,5 %	

S 1. 4. 1994 znaša kilometrina 21,60 SIT, druga povračila po sindikalni listi ostajajo nespremenjena.

Strokovna služba SNS

Nadaljevanje rasti

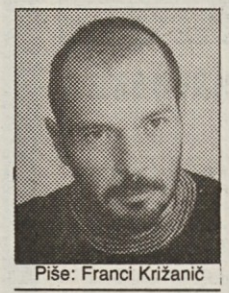

Piše: Franci Križanič

Po februarski prekinitvi je marca 1994 slovenska industrijska produkcija spet naraščala. Povečevala se je po 8 % letno, kar je bilo nekoliko hitreje kot v povprečju prvih treh letošnjih mesecev (po slabih 7 % letno) in počasneje od rasti v lanskem drugem polletju – povprečno po dobrih 14 % letno). Od lanskega julija do letošnjega marca je naša industrijska produkcija naraščala povprečno po slabih 12 % letno, zato je letos tudi precej nad primerljivo lansko ravnjo.

Slovenska industrijska produkcija je bila marca 1994 slabih 6%, v celem prvem četrtletju pa za dobre 3% večja kot pred letom. Letošnja marčna produkcija je bila že enaka svoji predlanski ravni in 11% pod tisto iz marca 1991 (to je pred osamosvojitvijo). Glede na največji v preteklosti dosežen obseg (marca 1989) je bila letos manjša za 34% (dve tretjini tega upada je torej pripisati razmeram pred osamosvojitvijo). Od januarja do marca 1994 skupaj je bila 35% nižja od svoje najvišje primerljive ravni leta 1987.

Sorazmerno visoka raven (v primerjavi z lansko) letošnja produkcija v marcu ni posledica izjemnih okoliščin (na primer slučajne, morda samo zaradi načina statističnega zajemanja podatkov, okrepitve dejavnosti v posameznem mesecu), pač pa že tri četrtletja trajajoče rasti (s prekinitvama v lanskem avgustu in letošnjem februarju). Rast, ki jo je bilo moč z ustrezno obdelavo podatkov (impulzni trend) zaznati takoj, je v rezultatih medletnih povečanj moč razbrati z njihovo primerjavo med zaporednimi meseci ali četrtletji. Takšna primerjava kaže, da je bil letošnji marčni 6% večji obseg od primerljivega lanskega najvišje medletno povečanje po novembru 1989 (torej kar po 52 mesecih) in da je bila 3,4% višja raven produkcije v prvem letošnjem četrtletju ugodnejša od ustreznega medletnega povečanja (3,0%) v zadnjem lanskem kvartalu. Produkcija se torej, tudi če rast presojamo samo po medletnih primerjavah, letos še naprej krepi.

Na medletni rezultat v letošnjem aprilu bosta pozitivno (tako kot marca), vplivala sorazmerno nizka raven produkcije v primerljivem lanskem mesecu (zaradi »zamrznitve« plač) in njena rast po lanskem juniju (po »odmrznitvi« plač). Za razliko od marca pa bosta na medletni rezultat produkcije v aprilu negativno vplivala delovni dan manj v tem mesecu letos kot lani (zaradi razporeda dela prostih koncev tedna) in spreminjanje sezone, ki se bo verjetno pokazalo v umiritvi rasti ali celo upadanju produkcije ob uvedbi dela prostega dne na velikonočni ponedeljek. Po dosedanji rasti sodeč bi bil aprilski obseg industrijske produkcije že okoli 7% nad primerljivim lanskim; zaradi omenjenih negativnih vplivov pa bo rezultat verjetno slabši (okoli 2% večja letošnja od lanske aprilske produkcije bi na primer pomenila stagnacijo). Dejanske razmere bodo pokazali šele rezultati za maj.

Visoka raven prodaje v trgovini na drobno, upadanje zalog neprodanega blaga in sorazmerno optimistični odgovori (o novih naročilih) na anketo Zavoda republike Slovenije za statistiko kažejo, da se konjunktura na Slovenskem z letošnjim marcem še ni končala. Prodaja v trgovini na drobno je bila marca letos realno 18%, v celem prvem četrtletju pa 17% nad primerljivo lansko ravnijo. V marcu se je že približala tisti izpred osamosvojitve, saj je bila le še nekaj odstotkov nižja kot marca 1991 ali 1990. Pri tem je zlasti od ustrezne tečajne in zaščitne (torej zunanjetrgovinske) politike odvisno, koliko te prodaje omogoča povečano aktivnost domačih in koliko tujih podjetij.

Podatke o zaposlenosti imamo samo do februarja, ko je bilo v delovnem razmerju 34 ljudi manj kot januarja. Če pa upoštevamo še samozaposlene, je imelo februarja 1994 delo 279 ljudi več kot mesec poprej. Kriza zmanjševanja zaposlenosti torej jenjuje.

ZDRAVILNA VODA ŠE VEDNO ODTEKA V SAVINJO

V Rimskih Toplicah pošteno vre. Pa ne le na štedilnikih gospodinj, temveč tudi v glavah domačinov, ki že tri leta povsem nemočno strmijo v zapahnjena vrata svoje edine »tovarne«, ki je ljudem stoletja nudila delo, plačo, preživetje.

Gre za znamenito Zdravilišče in letovišče Rimske Toplice, ki imajo 2000-letno tradicijo. O tem pričajo številne izkopanine, med njimi stari temelji kopaliških stavb, mozaiki, rimski novci... kajpak so se lastniki imenitnega in po vsej Evropi znanega zdravilišča v teku stoletij menjavali, leta 1840 pa ga je za 20 tisoč forintov kupil veletrgovec nemškega rodu G. H. Uhlich. Povečal je zmogljivosti, veliko dogradil in posodobil. Ko je pred poldrugim stoletjem stekla ob Savinji Južna železnica, so Rimske Toplice doživele pravi naval premožnih gostov. Tudi z dunajskega dvora.

Ko je prišla druga svetovna vojna, so se v Toplicah ugnezdili okupatorji, leta 1945 pa je nemške vojake zamenjala JLA. In ko je ta pred tremi leti zapustila Slovenijo, si je Zdravilišče in letovišče Rimske Toplice prisvojilo slovensko ministrstvo za obrambo.

Za domačine je to pomenilo, da so prišli izpod dežja pod kap. Bili so ob delo, zaposlitev in plačo. Od najnovejše okupacije Toplic ob Savinji dalje – tega je že tri leta – so vrata zdravilišča zapahnjena. In zastražena. Dragocena termalna voda, ki je stoletja in stoletja zdravila ljudi in jim pomagala živeti, pa neizkoriščena odteka v Savinjo. Greh, velik velik greh.

Slaba volja in ogorčenje domačinov, prenekateri so brez zaposlitve, sta torej več kot razumljiva. Skupnega jezika s predstavniki obrambnega ministrstva, ki si lasti zdravilišče, pa čeprav ni vanj vložilo prebite pare, prebivalci Rimskih Toplic še niso našli. Pol stoletja so bentili nad srbsko vojsko, sedaj pa nad našo, slovensko. Ne morejo in ne morejo razumeti, da so še na slabšem kot v časih, ko so tu gospodovali tujci in da še vedno niso gospodar na svoji zemlji.

Načrtov, kaj in kako s toplicami, je bilo doslej precej, pa se iz vsega skupaj še nič ni izcimilo. Morda pa se bo kaj iz javne tribune, ki je bila minuli teden. Na njej so se zbrali krajani Rimskih Toplic, Krkinih zdravilišč iz Novega mesta, ljubljanskega Petrola in ministrstva za obrambo. Ker je bilo več kot potrebno razjarjene domačine vsaj malce pomiriti in jim, kajpak, tudi nekaj obljubiti, so na omenjenem sestanku podpisali »pismo o nameri o ustanovitvi posebne družbe z omejeno odgovornostjo Krka Zdravilišče Rimske Toplice«.

Bo iz te moke končno kaj kruha? Po dolgih treh letih jeze, obupa in razočaranja nad novimi oblastniki? Bomo videli, kajti španovija je, lepo povedano, precej čudna. Glede Krke, ki je ena izmed treh podpisnikov »namere«, človek seveda nima pomislekov. Pravzaprav glede Petrola tudi ne. Drugače pa je z obrambnim ministrstvom. Se bo le-to pričelo ukvarjati z zdraviliškim turizmom? Bodo Rimske Toplice spet poceni letovišče za oficirje in njihove družine, kot je bilo v časih gospodovanja JLA? Bo postalo zdravilišče nova molzna krava ali bo služilo svojemu namenu in blaginji domačinov in obiskovalcev?

Na ta in še mnoga druga vprašanja, ki rojijo po glavah domačinov Rimskih Toplic in okoličanov, bo odgovoril čas. To, kdo bo v zdravilišču »glavni«, pravzaprav ni bistveno. Pomembno je, da toplice znova na stežaj odpro svoja vrata in da zdravilna voda ne bo več odtekala v Savinjo. Domačini namreč potrebujejo delo, tega pa je bilo, vsaj do leta 1991, v zdravilišču veliko.

Podpisniki »pisma o nameri« so na omenjenem sestanku domačinom obljubili, da bodo obnovili Zdravilišče Rimske Toplice in da bo čez pol leta tu spet vse v najlepšem redu. Da bi le bilo. Pol leta bo hitro naokoli.

Besedilo in slika:
Andrej Ulaga

Zaklenjen turizem v Rimskih Toplicah

Pavle Čelik

Nova knjiga

Avtor, magister sociologije in miličnik, je policiji bil in je še zapisan z dušo in telesom; bil je komandir policijske postaje, ravnatelj kadetske policijske šole, načelnik slovenske policije. V knjigi Policija, demonstracije, oblast opisuje svoja opažanja in ocene, kako je policija ravnala v minulih 30 letih, predvsem v Ljubljani, ob demonstracijah, zborovanjih, ustanavljanju strank, še posebej v prelomnih časih slovenske republike in države.

V tej knjigi riše portrete posameznikov, opisuje dogodke in njihova ozadja. Kot rdeča nit se v 30-letnem loku njegovega angažiranja v policiji nehote izpisuje zgodba o policistu, ki ne sme zbujati strahu, ampak mora biti tudi in predvsem človek.

Cena knjige je 2.600 SIT, 5-odstotni prometni davek je vključen v ceno.

Knjigo lahko naročite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon: 061-321-255, 1310-033, faks 311-956.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige POLICIJA, DEMONSTRACIJE, OBLAST.

Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

Naročeno dne: _____

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju

Žig _____ Podpis naročnika _____

Pismo iz Beograda

Piše: Vlado Babić

Čanak

Predstavljajte si politika, ki je mlad, pameten, izobražen, simpatičen, eleganten, duhovit, izjemno pošten, odličen govornik in še boljši sogovornik, ambiciozen, odločen nasprotnik vojne in zagovornik sodelovanja in dogovarjanja, nenavadno hraber, ker vedno govori samo resnico in to samo naravnost v obraz.

Skupek naštetih redkih vrlin naredi človeka preveč dobrega, da bi bil lahko politik. Vsaj v Srbiji je tako. Zato je gospod Nenad Čanak, vodja Lige socialdemokratov Vojvodine, za politiko izgubljen. Njegov vpliv je zanemarljiv, v srbski parlament pa lahko vstopi samo, če ga kak narodni poslanec povabi na kavo in jamči varnostnikom v zgradbi, da ga bo tudi odpeljal ven po končanem obisku.

Ker je zadnja leta resnica o Srbiji tako grda, imajo vsi rajši tiste, ki skrbijo za privide. Tiste, ki budijo lažne upe, ki vas prepričujejo, da vam gre zelo dobro in da bo položaj idealen, ko bodo utišali tiste redke, ki še govorijo kaj drugega, kot državna TV. Zaradi tega je bil Nenad Čanak edini od vodij strank mobiliziran in poslan na fronto v Slavoniji. Če ne bi pritisnili nevladni mediji in mednarodna javnost, je vprašanje, kdaj bi se vrnil, če bi se sploh vrnil s fronte. No, pokazalo se je, da ga niso preplašili. Po vrnitvi je postal še hujši nasprotnik vojne in še bolj strog kritik režima. Pravi, da sta za režim značilni dve stvari. Namreč, socialisti z vsemi sredstvi uresničujejo srbski nacionalni program, se pravi čisti nacionalsocializem, z vsemi spremljajočimi pojavi in zločini, ki jih poznamo iz novejše zgodovine. Ko je bil Vojislav Šešelj še ljubljenec Slobe in se je kar največkrat pojavljal na TV, mu je v TV duelu v Studiju B Čanak v obraz povedal, česar mu nikoli nihče ni smel. Kajpak, dokler bodo ljudje glasovali za Miloševića in Šešlja, Čanak pa bo veljal za izdajalca, nam bo tako dobro, kot nam je zdaj.

Nedavno tega se je Čanak ponovno javil prek časnikov. Članom nove Srbske vlade je priporočil, naj si kupijo različne čevlje, da jih bodo žene lahko prepoznale po njih, ko bodo kmalu viseli na Terazijah. Zaradi medijske blokade je Nenad Čanak mislil, da se »takšno zlo dogaja samo in izključno nam, zapornikom v miloševićevem taborišču prostaščine in primitivizma«. Tako je mislil do nedavna, do srečanja s prijatelji iz drugih delov bivše Jugoslavije. Čanak in prijatelji so na omenjenem srečanju napisali seznam novih značilnosti, skupnih za vse dele bivše države.

Policija je številčnejša in bolj groba kot prej. Tajna policija je bolj vplivna, strukturno pa se ni spremenila, v velikem delu pa tudi kadrovsko ne. Države strogo nadzirajo elektronske medije. Življenjska raven je nižja. Več je zastav in grbov. Na TV se pojavlja več duhovnikov in vedeževalk. Več je zelo bogatih. Ogromno je zelo revnih. Srednji sloj izginja. Meščanska struktura nima ne denarja ne dostopa v medije. V večji ali manjši meri je dosežen konsenz med oblastmi in nacionalno opozicijo. Razširjen je strah pred sosedi. Tradicionalno gospodarstvo je oslabljeno, cvetita pa siva in črna ekonomija. Kriminal vrtoglavo raste. Politične funkcije prevzemajo ljudje, ki v glavnem niso prišli iz okolja, nad katerim prevzemajo oblast, in večinoma so precej neznani. Izjemno močna je kulturna provincializacija in prodor šunda in kiča. Mnogo je nanovo skovanih estradnih zvezd s patriotskimi pesmimi. Izobraženci odhajajo v tujino.

Na koncu tega se sâmo zastavlja vprašanje, komu je bilo vse to potrebno. Konec koncev, kako naj bi se drugače končalo obdobje tistih, ki so se »reproducirali« v vse slabših naslednikih? Ki so dobivali vse slabše in vse bolj surove naslednike. Ki nas bodo, če bo treba, tudi pobili, da le ne bi bilo treba oblasti izpustiti iz rok. Spreminjali se bodo – iz partizanov v četnike ali ustaše, v baliste, v kapitaliste, in če bo treba, spet v komuniste ali kar pač že bo potrebno. Državne funkcije bodo predali naivnim potem, ko bo vsa lastnina postala njihova zasebna. Sami se bodo vrnili čez kako leto kot največji zagovorniki svetosti zasebne lastnine. Za vsak letni čas si bodo vsak za svoj narod izmišljali ekonomske programe, preporode ali pa si bodo izmislili nevarnosti vojne, bombardiranja, izgovarjali se bodo na agresijo ali na nepravične sankcije.

»V kultnem filmu Maratonci tečejo častni krog pravi Zoran Radmilović v neki sceni: ‚Poznam jih že štirideset let, to so veliki razbojniki.‘

Jaz jih poznam šele pet let, vendar so še večji. Razbojniki.« Tako je zaključil sestanek s prijatelji Nenad Čanak.

Zanimalo me je, kdo so in od kod Čankovi prijatelji. Dozdaj nisem odkril niti enega iz Slovenije. Blagor vam!

PREZAPOSLOVANJE NAMESTO ODPUŠČANJA

Da bi se v Gorenju Gospodinjskih aparatih strukturno kar najbolj prilagodili razmeram tržnega gospodarstva – zraven razumljivo sodi tudi zniževanje stroškov za uspešen nastop na tujih trgih – so se lotili izdelave več projektov. Prvi, ki so ga izdelali v tem največjem podjetju poslovnega sistema Gorenje, je »Optimiranje režije v Gorenju Gospodinjskih aparatih.« Lotili so se ga septembra lani, v delo pa je bilo poleg strokovnjakov svetovalne organizacije A. T. Kearney vključenih tudi 90 delavcev Gorenja Gospodinjskih aparatov.

Na začetku izdelave omenjenega projekta (zdaj je v pripravi že drugi o povečanju prodaje na tujih trgih), so se v Gorenju Gospodinjskih aparatih odločili problematiko presežnih režijskih delavcev razreševali, kolikor je mogoče, s prezaposlovanjem v druga Gorenjeva podjetja, sporazumno z odhodninami in sporazumno s samozaposlovanjem. Vseskozi pa v podjetju poudarjajo, da osnovni namen oziroma cilj projekta »Optimiranje režije v Gorenju Gospodinjskih aparatih« ni zmanjšanje števila zaposlenih v podjetju, ampak kadrovsko prestrukturiranje, izboljšanje razmerja med proizvodnimi in režijskimi delavci, seveda v prid prvih, izboljšanje izobrazbene sestave zaposlenih in ustvarjanje možnosti za nove zaposlitve.

V projekt »Optimiranje režije v Gorenju Gospodinjskih aparatih« je bilo zajetih 2.425 zaposlenih v režiji. Od začetka septembra 1993 do konca marca se je število zaposlenih v režiji že zmanjšalo za 255 delavcev. Poudariti je treba, da je bilo pri tem samo 47 tehnoloških presežkov, od teh pa le še nekaj nima rešenih problemov z zaposlitvijo. Pomembno je tudi, da so v Gorenju Gospodinjskih aparatih v tem času zaposlili vse štipendiste in pripravnike, na novo pa so zaposlili 171 delavcev. Se pravi, da se to podjetje uvršča med tista slovenska podjetja, ki spet zaposlujejo.

Z novimi zaposlitvami želijo izboljšati izobrazbeno sestavo zaposlenih in razmerje med proizvodnimi in režijskimi delavci, sicer pa, kot poudarjajo, v proizvodnji še potrebujejo nove delavce.

Jožica Puhar, ministrica za delo, družino in socialne zadeve je med nedavnim obiskom v Gorenju pohvalila razreševanje problematike presežne delovne sile v Gospodinjskih aparatih. Napovedala pa je še, da bo ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve v tem letu namenilo še več denarja za izobraževanje delavcev, tako za njihovo usposabljanja za nova dela kot za pridobivanje potrebnih novih znanj.

M. L.

OPTIMIZEM RASTE

Pred časom smo na kratko poročali o spomladanskem srečanju članov Združenja Manager v Portorožu in njihovem »spopadu« s predstavnikom vlade dr. Ivom Baničem, državnim sekretarjem za industrijske projekte v ministrstvu za gospodarske dejavnosti. Hkrati je bila predstavljena anketa o potrebnih makroekonomskih ukrepih v letošnjem letu ter o pričakovanju letošnjih gospodarskih gibanj, ki jo je med člani združenja izvedlo podjetje Gral marketing. Čeprav je odgovorila le tretjina povprašanih menedžerjev, je vsebina odgovorov dovolj zanimiva, da jo povzamemo.

Menedžerji menijo, da bi država najbolj pomagala podjetjem pri izboljšavi poslovnih rezultatov, če bi letos znižala davke in prispevke ter obrestne mere in uredila upniško-dolžniška razmerja. Javne naložbe države v infrastrukturo ter druga javna dela so po pomenu na četrtem mestu, pomoč države pri osvajanju novih trgov v razvitem svetu na petem in na šestem ustvarjanje ugodnih pogojev za tuja vlaganja.

Kje pa je potreba po zadrževanju rasti plač in vzpostavitvi socialnega pakta? Samo 13,6 odstotka menedžerjev je ta pogoj vpisalo v anketni listič med tri najbolj pomembne vladne ukrepe. Toliko ukrepov so namreč v anketi smeli navesti. Zato se je ta pogoj, se pravi zadrževanje plač in socialni pakt znašel šele na sedmem mestu. Gre pa seveda lahko posredno povežemo z največkrat navedenim odgovorom, znižanjem prispevkov, saj bi tudi ta ukrep pripomogel k zmanjšanju bruto mase plač. Zanimivo je tudi, da menedžerji – vsaj o vprašanih, oziroma tistih, ki so odgovorili, lahko tako sodimo – ne vidijo velikega pomena v vzpostavitvi realnega tečaja tolarja in v večji zaščiti domače industrije z večanjem uvoznih zaščit.

Hkrati ko večina menedžerjev, ki je odgovorila na anketo, pripisuje velik pomen zmanjšanju davkov in prispevkov, komaj kateri med njimi verjame, da se bo letos to v resnici zgodilo.

Kateri problemi letos menedžerje najbolj tarejo? Pomanjkanje naročil? Pomanjkanje denarja? Konkurenca iz tujine? Nekonkurenčnost podjetij? Še zdaleč ne. Po odgovorih sodeč konkurenčnost naših izdelkov ni slaba, dovolj je tudi naročil, tudi denarja naj ne bi primanjkovalo. Najhujša težava je proces lastninjenja in njegova izpeljava. Precej manjši problemi, pa še vedno precej večji od drugih so strankarski prepiri oziroma politična nestabilnost (ki zmanjšuje učinkovitost reševanja gospodarskih težav), likvidnostni položaj, obremenitve gospodarstva, nered v zakonodaji itd. Ob tem velja dodati, da je zaradi številnih možnih odgovorov v tej rubriki zelo velika razpršenost leteh. V odstotkih so številke zelo nizke, za proces lastninjenja kot najhujši problem se je odločilo denimo samo 12,8 odstotka vprašanih, za druge možne odgovore pa še precej manj.

Zanimivi sta bili še naslednji vprašanji v anketi, in sicer izvozne možnosti v letošnjem letu in predvidevanja menedžerjev zaposlovanja v tem letu.

Na prvo je bilo kar 57 % odgovorov pozitivnih, samo 4 % odgovorov pa se je glasilo: izvoz bo padel. Pri teh podatkih je zanimivo še nekaj: da bodo izvoz povečali, so večinoma odgovarjali direktorji velikih in srednjih podjetij. V malih podjetjih je gospodarska negotovost precej večja, z njo pa je povezan še en fenomen te ankete: da namreč na to vprašanje tretjina tistih direktorjev, ki so na anketo odgovorili, ni poslala svojega mnenja. Pri tem prednjačijo direktorji majhnih in zelo majhnih podjetij.

Menedžerji predvidevajo, da bodo izvoz povečali v povprečju za dobro petino, pri tem pa prednjačijo majhna podjetja, kjer je mogoče razmerja med vrednotami korenito spreminjati že z dodajanjem ali odvzemanjem majhnih količin. Tako predvidevajo direktorji zelo majhnih podjetij, da bodo izvoz povečali za povprečno (povprečje, izračunano samo med njimi) 58,3 %, majhnih podjetij za 27,4 %, srednjih podjetij za 21,5 in velikih za 14,4 odstotka.

Odgovori na vprašanje, kako bo z zaposlovanjem (ali odpuščanjem) delavcev, so črno-beli, če odštejemo slabo tretjino tistih, direktorjev, ki v anketi na to vprašanje niso odgovorili. Dobra trejina ali 36 % odgovorov je pritrdilnih: da, povečali bomo število zaposlenih, 31 % odgovorov pa nikalnih. Veliko večino »nejev« so prispevali direktorjih velikih in srednjih podjetij, v majhnih in zelo majhnih podjetjih pa so zelo odločni pri možnostih za nove zaposlitve. Seveda pa je vprašanje, ali bodo lahko mala podjetja tudi z močnim zaposlovanjem nadomestila delovna mesta, ki se jih nameravajo znebiti velika in srednja podjetja. Napovedi o gibanjih zaposlenosti so sicer v začetku leta ugodne...

Boris Rugelj

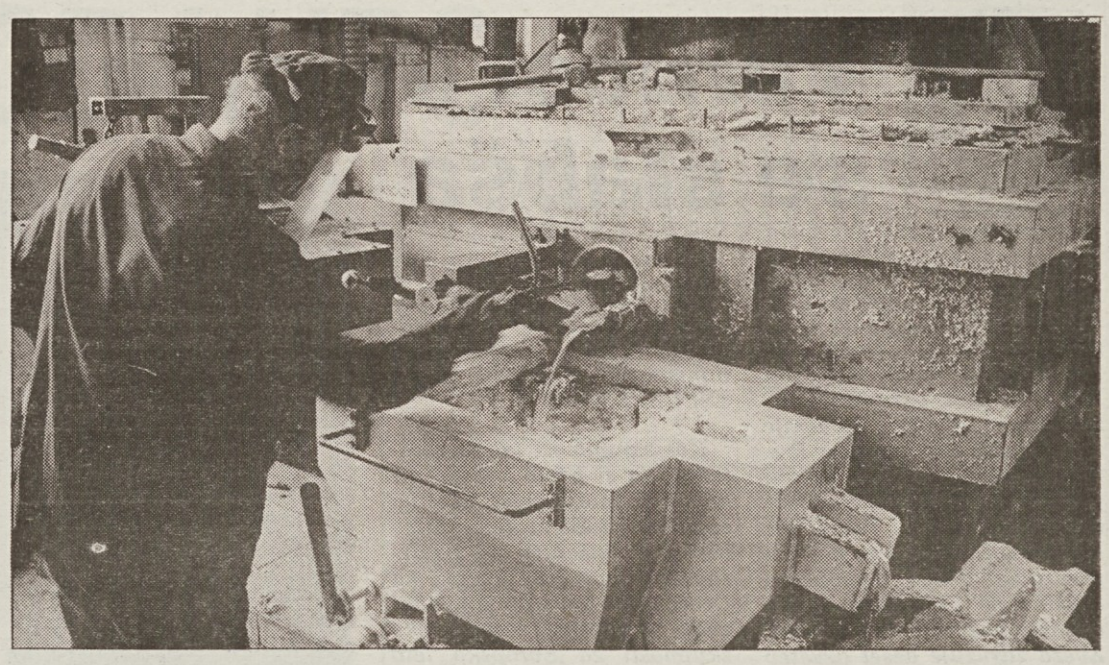

IZPOD KAPA NA DEŽ

»Eno je jasno: položaj se je začel izboljševati. Oziroma, bolje povedano: ni več tako slab, kot je bil še leta 1992,« je začel pripovedovati inž. Viljem Pirih, sekretar združenja črne in barvne metalurgije pri GZ Slovenije, ko smo ga pobarali o položaju v teh dveh dejavnostih. Lanske izgube so le polovične v primerjavi z izgubami iz leta 1992, podjetja začenjajo več prodati na tuje, in če bi denimo stare finančne obveznosti železarn spremenili v javni dolg, bi letošnje poslovanje bilo zelo blizu pozitivni ničli. Seveda pa za kakšen optimizem še vedno ni nikakršnega razloga.

Inženir Pirih nam je potem naštel nekaj podatkov o poslovanju podjetij črne in barvaste metalurgije v lanskem letu oziroma o njihovi uspešnosti. V industriji so lani odhodki presegali prihodke za 2,8 % (leto poprej še za 7,9 %). Mnogo slabša slika je bila v proizvodnji valjanega, vlečenega in kovanega jekla, kjer so odhodki presegali prihodke kar za dobrih 22 %. Resnici na ljubo je treba dodati, da so v letu 1992 odhodki presegali prihodke v naštetih proizvodnjah kar za 55 % in da je bilo lani v teh dejavnostih zabeleženo največje zmanjšanje izgub. Za 22 % presegajo odhodki prihodke tudi v proizvodnji ferolegur in tu so se od leta poprej zmanjšale razlike samo za 3,7 odstotnih točk. V proizvodnji glinice in aluminija so bili odhodki večji od prihodkov za 14,7 %, v proizvodnji barvastih kovin pa za 12,9 %. V drugih dejavnostih pa so prihodki večji od odhodkov, kar je mnogo bolje kot v letu poprej.

Struktura skupnih odhodkov kaže, da imajo materialni stroški več kakor polovični delež, podobno torej, kot to velja za vso industrijo. V barvni metalurgiji pa so ti stroški še višji in dosežejo tri četrtine vseh materialnih stroškov in so torej znatno višji kot v gospodarstvu. Delež amortizacije je v črni metalurgiji 8,5 %, v proizvodnji barvastih kovin pa 11,4 %. V drugih dejavnostih barvne metalurgije je delež amortizacije pod ravnijo v vsem gospodarstvu, nasploh pa je bila lani obračunana amortizacija nižja kot v letu poprej.

Visoki so tudi stroški finansiranja in obresti: njihov delež v strukturi stroškov dosega v črni metalurgiji okoli 15 %, v barvni pa okoli 7 %, kar kaže na slabo likvidnostno stanje v teh podjetjih. So pa bili lani v primerjavi z letom poprej tudi ti deleži stroškov nižji.

Kot smo že zapisali, je skoraj v vseh podjetjih iz teh dejavnosti lani nastala izguba, vendar je bila znatno nižja kot v letu poprej. V črni metalurgiji predstavlja dobro petino skupnih prihodkov, v proizvodnji barvastih kovin pa približno osmino skupnih prihodkov. Izguba iz tekočega poslovanja pa je bila lani v primerjavi z letom 1992 manjša za približno polovico. Relativno se je povečal delež nepokrite izgube, čeprav je absolutno nekrita izguba manjša kot v letu 1992. Plače so lani odvzele desetino skupnega prihodka in je njihov delež nižji kot leto poprej. Razlike med dejavnostmi pa so zelo velike, predvsem na račun zmanjšanega števila delovnih ur, oziroma, kot to statistika rada prikazuje, v številu manj zaposlenih delavcev. Pri proizvodnji jekla se je delež plač zmanjšal za 40 %, obračunane plače pa so se v proizvodnji ferolegur povečale za 16 % in pri predelavi bakra za 22 %. Število zaposlenih na podlagi delovnih ur se je v črni metalurgiji zmanjšalo za celih 55 %, pri ferolegureh pa za 30 %. Dejansko število zaposlenih v črni metalurgiji pa je za 12 % nižje kot leto poprej, kar po besedah Viljema Piriha kaže na to, da je bilo v tej dejavnosti mnogo čakalnih dni, dni brez dela. V barvni metalurgiji pa se je glede na število delovnih ur število zaposlenih zmanjšalo le za desetino.

Delež črne metalurgije v celotnem prihodku gospodarstva je lani padel na 1,4 %, v prihodku industrije pa 2,3 % in je v obeh primerjavah manjši za četrtino. Zato pa je, hvala bogu, delež odhodkov kar za 40 % nižji kot leta 1992 in prav tako tudi delež izgube.

Kajpak kljub malo manj slabim rezultatom lani v primerjavi z letom poprej v dejavnosti črne in barvne metalurgije zaenkrat še niso rešeni vsi problemi: med njimi je vsekakor pomanjkanje kupcev po uničenju trga nekdanje Jugoslavije. Da pa se posamezna podjetja pobirajo, je jasno.

Boris Rugelj

Piše: Lučka Böhm

Varnost na delu se slabša

Varnostni inženirji Slovenije so se na za praznoverne nevarni petek, 13. maja 1994, zbrali v prelepih Dolenjskih Toplicah na redni skupščini Zveze društev varnostnih inženirjev in tehnikov Slovenije in si izvolili novo vodstvo. Primopredaja vodstvenih funkcij je potekala po že davno dogovorjenih pravilih. Vsaki dve leti predsednikovanje v zvezi prevzame drugo regionalno društvo po prav tako davno dogovorjenem vrstnem redu. Zveza združuje deset društev in v njih približno 700 še aktivnih, pa tudi že neaktivnih varnostnih inženirjev ter tehnikov, strojnih, gradbenih in elektroinženirjev.

Tokrat je posle predajal predsednik v zadnjih dveh letih, Novomeščan Branko Košir iz društva Dolenjske, Posavja in Bele krajine. Skupščini je poročal o vsem, s čimer se je ukvarjala zveza od maja 1992 do maja 1994. Poročal je, da se je zveza zavedala, da se varnost na delovnem mestu v Sloveniji pospešeno slabša, da pa je bila nemočna ta proces zaustaviti. Zveza je opozarjala, zahtevala, pripravljala strokovne predloge, terjala pogovore z odgovornimi državnimi funkcionarji – rezultat je bil enak ničli. Ministrstvo, odgovorno za delo, je obljubljalo, s hitrostjo polža pisalo predloge novega zakona – ob vsem vloženem naporu je bil rezultat nič. Predsednik zveze je odgovornemu ministrstvu pripravil oceno »NEUSPEŠNO«.

Kot zanimivost lahko zapišemo, da si bomo predsednikovanje dolenjskega društva zapomnili tudi po tem, da so varnostni inženirji na II. državnem posvetu zveze na Otočcu leta 1993 prejeli znani znak Evropske gospodarske skupnosti za Evropsko leto varnosti, higiene in zdravstvenega varstva na delovnem mestu, ki je bilo razglašeno od 1. marca 1992 do 1. marca 1993. Cilj evropskega leta je bil usmeriti pozornost vseh na človeške in finančne (20.000 milijonov ekujev letno) stroške, povezane z nesrečami pri delu in poklicnimi boleznimi. Slovenija se je v istem času sicer res prizadevala za vključitev v različne evropske povezave, a se je z malomarnim odnosom do varnosti na delovnem mestu obnašala hudo neevropsko. Slovenija je opuščala že doseženo varnost na delovnem mestu! V Pomurju je na primer ostalo tako malo varnostnih inženirjev, da je celo prenehalo delovati njihovo tamkajšnje regionalno društvo! Varnostne inženirje v Sloveniji odpuščajo ali pa prestavljajo na delovna mesta, ki z varstvom pri delu niso povezana!

V novo vodstvo Zveze društev varnostnih inženirjev in tehnikov v obdobju od maja 1994 do maja 1996 je bil izvoljen mag. Mirko Markič iz regionalnega društva Koper. Podpredsednik zveze bo inž. Žarko Leban iz društva Nova Gorica.

Osebna izkaznica novega predsednika: Mirko Markič, diplomirani varnostni inženir, magister organizacijskih ved, star 36 let, zaposlen v Cimosu v Kopru. Njegov pozdravni govor je vzbudil zaradi ambicioznih nalog za naslednji dve leti celo osuplost. Spregovoril je namreč tudi o tem, da bi zveza morala povečati svojo prodornost in strokovnost s profesionalizacijo jedra zveze in s preobrazbo v zbornico ali združenje. Zveza naj bi ostala neprofitna in strokovna organizacija, katere cilj naj bi bil izpostavljati stroko in ne iskati politično moč.

Razprava na petkovi skupščini mu je po svoje dala prav. Predstavniki različnih društev so razpravljali o potrebi, da bi zveza za svoje člane – varnostne inženirje opravljala nove naloge in postala jedro skupne strokovne akcije. Mag. Markič pa je naštel še druge naloge, s katerimi se želi spopasti v času svojega predsednikovanja: posodobitev tehničnih varnostnih izvršilnih predpisov ter standardov, pobude za delo ministrstva, odgovornega za delo, državno obvezno zavarovanje delodajalcev za odškodnine delavcem zaradi zdravstvenih okvar in poškodb pri delu, visokošolsko izobraževanje varnostnih inženirjev, sodelovanje s strokovnimi institucijami, prilagoditev organiziranosti društev privatnemu delu na področju varstva pri delu ter letno nagrajevanje izjemnih dosežkov na področju te stroke.

Novo vodstvo pri uresničevanju zastavljenega lahko računa vsaj na eno prednost v primerjavi s svojimi predhodniki. Inž. Milan Jurjavčič, novi svetovalec ministrice za delo, je skupščini zveze obljubil predlog novega zakona o varnosti in zdravju na delovnem mestu za prvo branje v državnem zboru na njegovem jesenskem zasedanju. Varnostni inženirji so mu verjeli, saj prihaja iz njihovih vrst.

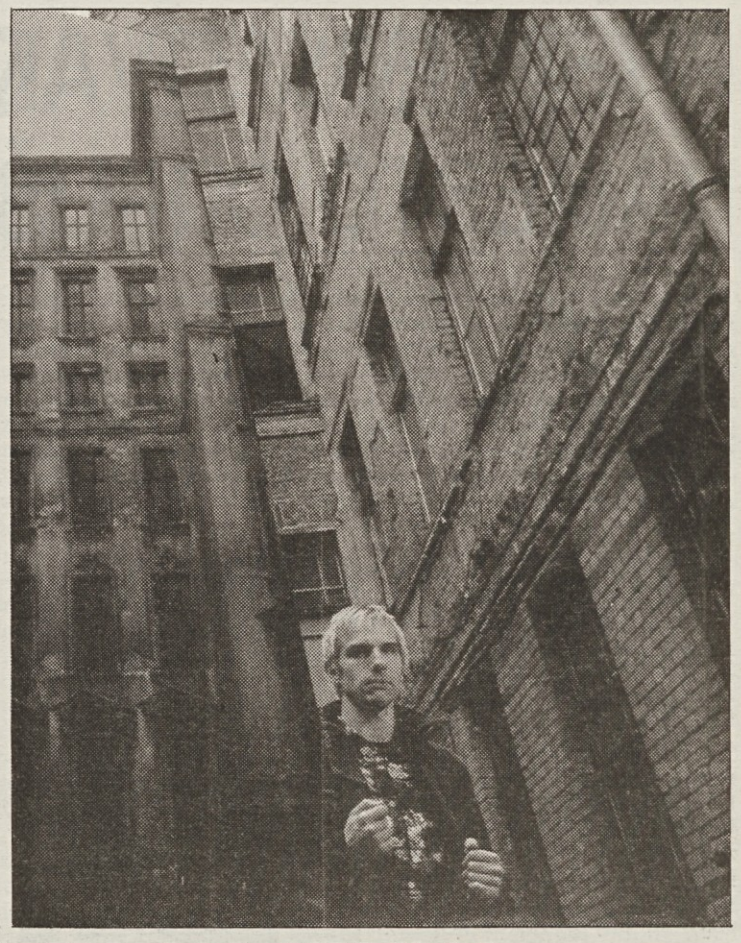

MILIJARDA ZA NAJEMNA NEPROFITNA STANOVANJA

Stanovanjski sklad Slovenije bo na podlagi četrtega razpisa, ki je bil lani decembra, začel prihodnji mesec deliti več kot 968 milijonov tolarjev posojil, namenjenih neprofitnim stanovanjskim organizacijam. Sredstva, ki jih je Stanovanjski sklad Republike Slovenije pred kratkim odobril, so namenjena financiranju gradenj ali nakupa neprofitnih najemnih stanovanj standardnih razredov.

Stanovanjski sklad je posojila z ugodno obrestno mero odobril neprofitnim stanovanjskim organizacijam v 15 občinah. Pomemben kriterij pri dodelitvi denarja je bila poleg tipološke, tehnološke in tehnične primernosti to pot tudi energetska varčnost stanovanj. Največ sredstev bosta dobila mariborski (211,6 milijona) in celjski (154,4 milijona) stanovanjski sklad.

Ob tem kaže povedati, da bodo stanovanja, zgrajena s posojilom sklada, neprofitne stanovanjske organizacije na podlagi javnih razprav oddajale v dolgoročni najem za neprofitno najemnino. *(M. F.)*

»TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«

Spoštovani prijatelji, lani smo v ČZP Enotnost za Vas založili zbirko romanov in avtobiografskih pričevanj znanih slovenskih in tujih piscev. Njihova umetniška dela in pričevanja Vam želimo še bolj približati z nagradno akcijo »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«.

Vabimo Vas, da se dosedanjim prijateljem pridružite tudi Vi z vključitvijo v klub prijateljev knjige DE.

PAKET DOBRIH KNJIG, odličen tudi za darilo!

Paket sestavljajo knjige:

Peter Božič

ZDAJ, KO JE NOVA OBLAST

On, Radenko Radenković, ga je povabil na hrano. Na pijačo in na hrano te Slovenci ne povabijo nikoli. On to zelo dobro ve, ker ga še noben Slovenec razen na pijačo ni nikoli kam povabil.

Cena knjige je 1.720 SIT

Da bi ga pa kdaj kak Slovenec povabil na pičko, ne, tega pa pri Slovencih ne boš doživel nikoli. In zato ga Radenko tudi ne vabi na Cico Oriental. Radenko Radenković je bil toliko in toliko časa pri vojaških arestantih in tam seveda sploh ni pička in zato Radenko nujno potrebuje Cico Oriental samo zase, za danes.

Drugič mogoče, je pribil Radenko. In pri tem je ostalo in Niko je moral sam nazaj v kasarno. In ko je prišel tja, je bila ura ravno šest zjutraj in »smotra« in trubač je pravkar zaigral »mirno«, ker se je na »krugu« prikazal general, komandant brigade, in šel naprej proti svoji pisarni.

In ko je vsa brigada stala na »krugu« mirno kot pribita, je komandant brigade opazil Nika, ki se je prestopal z noge na nogo in lovil ravnotežje, pijan in izmučen od celonočne hoje.

Rudi Čačinovič

MED DVEMA CERKVAMA

Moja generacija je živela ob žerjavici in plamenih dveh svetovnih morij. Srce in možgane so nam pretresale revolucije: oktobrska iz l. 1917, različne »povojne« po 1945., zmagovite »od spodaj« ali »od zgoraj«. Dvajseto stoletje se bliža koncu. Bilo je polno svetlih upanj človeštva, bilo pa je tudi v znamenju krvavih diktatur. Bilo je stoletje Hitlerja in Stalina. Po tolikih izkušnjah bi se stoletje moralo končati brez lažnih iluzij in utopij, dokončno zavrniti vse lažne preroke, ki obljubljajo splošno srečo in zveličanje, pri tem pa hočejo osrečevati človeštvo s svojimi ideološkimi prisilnimi jopiči.

Cena knjige je 1.920 SIT

Komunizem je razpadel, ker se je izrodil v nehumano, strogo disciplinirano organizacijo izoliranih vojščakov, ki niso zaupali ljudem in so jih hoteli prisilno osrečevati po svoji meri. Kljub težkim izkušnjam iz svoje preteklosti, kljub neposrednim zgovornim zmotam komunizma, skuša »stara cerkev« stopati po poti, ki ga je zrušila. Hotel je iz enega centra gospodariti nad celotno komunistično resnico. Poskusi reform so bili prepočasni in prepozni.

Knjige lahko dobite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon 321-255, 1310-033 faks 311-956

Miroslav Jančić

GLASNIK PEKLA I. in II.

I. Umreti s Sarajevom
II. Umreti brez Sarajeva

Cena I. knjige je 1.850 SIT
Cena II. knjige je 1.700 SIT

Kadar se z njim srečam – Bog oziroma Alah vesta, kolikokrat počnem tisto, kar mi je bilo že od nekdaj mrzko – preštevam, koliko je okrog mene Muslimanov, koliko Hrvatov, koliko Srbov in koliko drugih, med katere spadam tudi jaz. Razmerje je približno takšno kot na republiški ravni, nekateri bi celo rekli, da je inscenirano – 40:15:30:15. Ko so Srbi iz tistega dela mesta, ki je v njihovih rokah, začeli izganjati Muslimane, in to brez prtljage, sem prestregel, kako neka muslimanska soseda drugi pravi:

»Nič drugega ne ostane, kot da tudi mi izženemo njihove!«

Matej Bor

JERNOV ROKOPIS ALI MARTINOVA SENCA

Avtor sporoča v čas in prostor ujeto in z njima tudi opredeljeno zgodbo prek (...) Jernovega rokopisa, v katerem pripovedovalec skuša razjasniti eno samo uganko: kdo je v ključnem trenutku povzročil smrt njegovemu prijatelju Martinu.

Cena knjige je 1.900 SIT

Jern namreč nosi breme krivde skozi povojno življenje, in da bi se očistil ali vsaj problem razjasnil, napiše zgodbo od otroškega zavedanja do razpleta, ki se konča z Martinovo smrtjo. Bistveno pa je, da je blodni Martin umrl, vrača pa se v Jernov rokopis, kot bi se njegova duša selila vanj.

Cena knjige je 1.650 SIT

Vladimir Kavčič

STEBRI DRUŽBE

Psihosocialni portreti sodobnikov

Res smo dobili svojo državo, a zdaj ne ljudstvo ne politiki ne vedo, kaj bi počeli z njo. To je posledica predhodnega neznanja, kajti te države niso izsilili amaterji, temveč diletanti, tisti, ki mislijo, da vedo in znajo, a se v resnici ne zavedajo niti meja svoje nevednosti. Vodijo jih oholost, prestiž, bolestne osebne ambicije. Več kot polovica sedanjih političnih akterjev samo nadaljuje kariero, ki jo je začela pod prejšnjim režimom, za njih je torej osebna promocija na pravem mestu. Druga polovica so razni frustrirani tipi, ki spominjajo na jecljavca, ki je hotel postati televizijski napovedovalec, zdaj pa zatrjujejo, da ni uspel, ker ni bil v partiji.

Ugodnosti, ki Vam jih pri vključitvi v klub nudimo, so: izredni popust, plačilo v treh obrokih (nakup nad 3.000 SIT) in možnost sodelovanja v naši nagradni akciji »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«.
Pa še to: ČLANI KLUBA BODO IMELI **30% popusta pri vseh novitetah založbe** – po lastni izbiri – neobvezno.

Vrednost vseh šestih knjig je 10.740 SIT, vendar vam jih nudimo za 6.950 SIT.

Če naročite pet knjig, jih prejmete za 6.200 SIT, če naročite štiri knjige, jih prejmete za 5.000 SIT, tri knjige pa za 4.000 SIT.

Pri naročilu dveh knjig prejmete knjigo Jožeta Smoleta: PRED USODNIMI ODLOČITVAMI brezplačno!

NAROČILNICA – Pri ČZP Enotnost nepreklicno naročamo

_____ izvod(ov) knjige **ZDAJ, KO JE NOVA OBLAST**
_____ izvod(ov) knjige **MED DVEMA CERKVAMA**
_____ izvod(ov) knjige **GLASNIK PEKLA I.**
_____ izvod(ov) knjige **GLASNIK PEKLA II.**
_____ izvod(ov) knjige **JERNOV ROKOPIS ALI MARTINOVA SENCA**
_____ izvod(ov) knjige **STEBRI DRUŽBE**

Naročeno pošljite na naslov: . . . . . .

Ulica, poštna št., kraj: . . . . . .

Ime in priimek podpisnika: . . . . . .

1. Račun bom(o) plačal(i) v enkratnem znesku v zakonitem roku (velja za DO)
2. Račun bom(o) plačal(i) v treh obrokih
3. Knjige mi pošljite po povzetju
4. EMŠO za ind. naročnike in telefon, če ga imate . . . . . .

Stroški dobave in 5-odstotni davek so vključeni v ceno.

Vse naročilnice, ki nam jih boste poslali, bodo vključene v žrebanje in uvrščene v klub »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«.

TUDI ZDRAVNIKI POD LUPO

»Osrednja dejavnost Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije je te dni sklepanje pogodb z izvajalci zdravstvenih storitev,« je povedal Franc Košir, direktor zavoda. Osnovna značilnost letošnjega urejanja odnosov med Zavodom za zdravstveno zavarovanje in javnimi zdravstvenimi zavodi ter zasebniki je ohranjanje obsega storitev na doseženi ravni iz lanskega leta, vendar z nekaterimi spremembami.

Gre namreč za določene prerazporeditve programov po občinah, in sicer tako, da se bo program zniževal tam, kjer presega republiško povprečje, in zviševal, kjer za povprečjem zaostaja, s čimer naj bi uresničili zahteve po zmanjševanju zdravstvenih razlik med regijami. Povečevanje ali zmanjševanje programov po občinah letos ne bo večje od petih odstotkov.

Letošnji dogovori ne predvidevajo zmanjševanja programa zdravstvenih storitev na področju bolnišnične dejavnosti. Obseg bolnišničnega zdravljenja ostaja sicer na ravni lanskega leta, z določenimi namenskimi spremembami med nekaterimi oddelki in bolnišnicami v Sloveniji, denimo v Sežani. V skladu s tem predvidevajo zmanjšanje bolnišnične in povečanje specialističnoambulantne dejavnosti. Povečanje programa zdravstvenih storitev je predvideno pri dializah.

Kot je povedal Franc Košir, direktor ZZZS, se je konec prejšnjega meseca končal razpis za storitve iz obveznega in prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja, na podlagi katerega je poslalo svoje ponudbe kar 571 izvajalcev, od tega 190 javnih zavodov in 381 zasebnih zdravnikov. Razpis je prinesel približno sto ponudnikov več, kot so pričakovali. Glede na dejavnost so na prvem mestu zobozdravniki, saj so prijavili kar 157 programov. V ZZZS pričakujejo, da bo večina pogodb podpisana do 15. junija. Ponudbe bodo obravnavali podobno kot lani: najprej ponudbe lekarn, zdravilišč in socialnih zavodov, nato zdravstvenih domov in zasebnikov, na koncu pridejo na vrsto bolnišnice.

Franc Košir, v.d. direktorja Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije: »Na razpis se je prijavilo kar 571 izvajalcev zdravstvenih storitev...«

Osnutki letošnjih pogodb še jasneje opredeljujejo odgovornosti za izvajanje pogodb. Kot letošnjo zanimivost povejmo, da vsebujejo pogodbe predloge pogodbenih kazni za kršenje ali omejevanje pravic, ki jih imajo zavarovanci na podlagi zakona, nepravilno ali neupravičeno obračunavanje storitev, nespoštovanje delovnega časa, neupravičeno preseganje dogovorjenih čakalnih dob in podobno. Kako bo to dejansko potekalo, zaenkrat še ni znano.

DEJAVNOST	dosedanji zasebniki	letos prvič prijavljeni	skupaj
osnovna zdr. dej.	39	60	99
zobozdravstvena dej.	53	104	157
specialistična dej.	26	41	67
lekarniška dej.	13	21	34
fizioterapija	4	10	14
dializa		1	1
prevozi	2	7	9
SKUPAJ	137	244	381

Prijave zasebnih zdravstvenih delavcev na razpis 1994 po dejavnostih (preliminarni podatki)

Za uresničevanje zdravstvenih programov bo na voljo 132 milijard tolarjev: približno 121 milijard za obvezno zavarovanje in 11 milijard za prostovoljno zavarovanje.

Ker nas pesti naraščanje števila zasvojencev z mamili, je zdravstveni svet predlagal ministrstvu za zdravstvo, naj uvrsti v obvezno zdravstveno zavarovanje tudi nekatere posebne programe za zdravljenje odvisnosti od mamil. V Sloveniji naj bi delovale štiri ambulante za zasvojene, in sicer v Kopru, Ljubljani, Celju in Mariboru, po potrebi tudi v Kranju ter Center za detoksikacijo pri Kliničnem centru. Po ocenah Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije bodo ti programi letos veljali prek 75 milijonov tolarjev.

M. F.

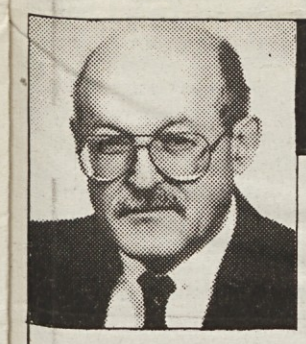

OBRATNA AMBULANTA

Piše: prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Proizvodni procesi in rakava obolenja

Predno začnem naštevati, v katerih industrijah oziroma proizvodnih procesih morda lahko delavec zboli zaradi rakavega poklicnega obolenja, bom opisal dogodek izpred več kot dvajset let. Takrat sem bil zdravnik v obratni ambulanti MEBLO.

Nekega dne je zazvonil telefon. Popolnoma neznan človek iz okolice Škofje Loke mi je telefoniral, da je poslušal na kratkih valovih Radio London oziroma BBC (kar v tistem času ni bilo ravno najbolj varno) in je slišal, da lesni prah povzroča raka. Najprej me je vprašal, ali kaj vem o tem. Ker o tem res nisem še prav ničesar slišal, mi je predlagal, naj se o tem pozanimam. Ne bodi len, sem na slovensko oddajo BBC hitro napisal pismo, v katerem sem prosil za podatke iz oddaje. Dokaj hitro sem dobil povzetek članka o tem, da lesni prah povzroča raka obnosnih votlin.

Ker sem se v tistem času ukvarjal z delovanjem lesnega prahu na človeka in še posebej na njegov dihalni sistem, sem poiskal vse do tedaj napisane članke o tem. Res so dokazovali, da lesni prah povzroča raka obnosnih votlin. Moram tudi povedati, da je bilo število obolelih zelo majhno, vendar je tudi res, da so bili vsi ali skoraj vsi delavci izpostavljeni lesnemu prahu. Samo Japonci so v zadnjem času dokazali, da pri njih to ne drži. Na našem koncu, kjer je precej lesne industrije, nismo opazili skoraj nobenega primera raka obnosnih votlin, pa še tisti redki niso bili izpostavljeni lesnemu prahu. Ne glede na moje mnenja in opazovanje je dokazano, da lesni prah povzroča raka v nosu in je torej dokazano škodljiv za človeka.

Naj ponovno poudarim veliko sprememb v tehnologiji procesov, še posebej v industriji. Ker lesno industrijo še najbolj poznam, lahko trdim, da so v tej industriji poleg tipičnih škodljivosti lesne industrije: lesnega prahu, ropota in vibracij tudi kemične škodljivosti – lepila, laki in barve. Poleg teh so tu tudi tapetniški oddelki, kjer so lahko škodljivosti, ki prevladujejo v tekstilni industriji. Tako je skoraj povsod.

Naštejmo **proizvodne procese,** kjer lahko nastane poklicni rak:

- V proizvodnji aluminija lahko nastane poklicni rak na pljučih in sečnem mehurju.
- Kjer proizvajajo avramin, je nevarnost raka na sečnem mehurju.
- Pri predelavi in izdelavi obutve lahko nastane poklicna levkemija.
- V destilaciji premoga je nevarnost rakavega obolenja pljuč.
- Proizvodnja koksa je nevarna za nastanek več rakastih obolenj na koži, pljučih, sečnem mehurju in ledvicah.
- V proizvodnji pohištva je nevarnost raka nosu, točneje, obnosnih votlin.
- Rudniki hematita pod zemljo naj bi bili zaradi radona krivi za raka na pljučih.
- Nahajališča železa in proizvodnja jekla sta tudi vzrok za raka na pljučih.
- Izdelava propilnega alkohola z močnimi kislinami povzroča raka v nosu.
- Proizvodnjo fuksina povezujejo z rakom na sečnem mehurju.
- V industriji kavčuka in gume je več raka na sečnem mehurju in levkemije kot drugod.

Vseh teh industrij in nevarnosti resda ni v Sloveniji. So pa zato druge in moramo misliti tudi na poklicnega raka.

DRUŽINA KOT FRAZA IN KOT OPOZORILO

V Sloveniji namenjamo v zadnjem času veliko besed družini. Ne toliko zato, ker bi bili naenkrat strašno v skrbeh zanjo, ampak bolj zato, ker je letos mednarodno leto družine in je naša dolžnost povedati, kje smo na tem področju in kaj hočemo.

V zahodnem svetu je družina v veliki krizi, je vedno bolj neurejena in razdrobljena, zaradi česar najbolj trpijo otroci. V zadnjih petindvajsetih letih se je v teh deželah število razvez zakonov potrojilo. Razveza zakona pa je ponavadi stresna za vse člane družine. Nekateri celo trdijo, da je ravno zlom družine eden glavnih vzrokov finančne nestabilnosti teh družb. Izračunali so, da je gmotna raven otrok iz nepopolnih družin štirikrat nižja od gmotne ravni v popolnih družinah.

V Zahodni Evropi in ZDA zelo hitro narašča število družin s samo enim od staršev – takšnih družin je že 20 odstotkov. Pri otrocih iz teh družin opažajo veliko več delinkventnosti in agresivnosti.

Družina je namreč kraj, kjer se otrok prvič seznanja s širšimi socialnokulturnimi normami. Družina mu pomaga vgrajevati v vrednostni sistem vrednote, ki si jih generacije predajajo kot vzgojna izročila.

Tako se oblikuje podoba nekega naroda. Zato opravlja družina kopico pomembnih funkcij, pomeni varstvo svojim članom, čustveno podporo, zagotavljanje položaja v družbi, obnavljanje naroda.

Ko pri nas govorimo o družini, se lotevamo predvsem vprašanja obnavljanja naroda.

Upadanje rojstev je že takšno, da nam grozi, da nas bo že čez 42 let samo še milijon, da bomo izumrli.

Za takšno črno sliko prihodnosti krivijo slabo izdelano demografsko razvojno strategijo države, ki še vedno ostro ločuje strokovno tesno povezani vprašanji – prebivalstveno in družinsko politiko. Za nadomestek pa se trkamo po prsih z resolucijo o družinski politiki, ki je eden tistih lepo popisanih papirjev o celotni skrbi za otroke in družbo, s katerim mahamo ob posebnih priložnostih, kot je zdaj mednarodno leto družine.

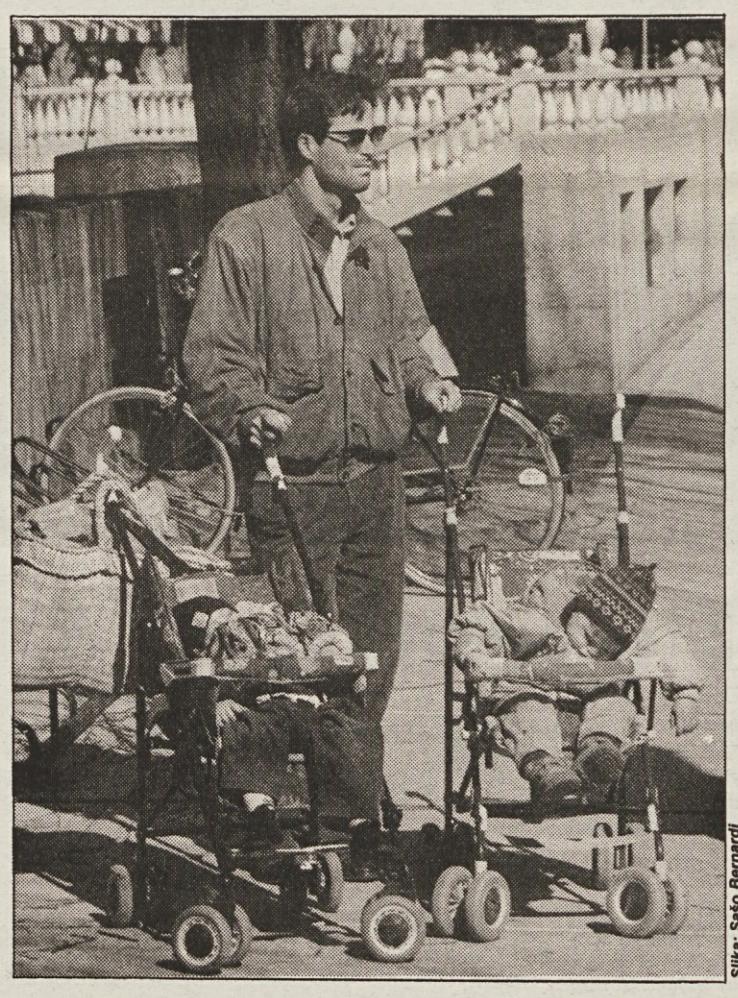

Slika: Sašo Bernardi

Slovenija je praktično šele na začetku poti, ko gre za uresničevanje nalog, ki bi družinam in mladim parom zagotovile dostojne razmere za preživetje. Če bi to že storila, bi se tudi mladi pari pogosteje odločali za rojstvo otrok.

Tako je tudi zakon o družinskih prejemkih, ki izhaja iz resolucije, čisto sprejemljiv, dokler ne ugotoviš, da so dejanski zneski otroških dodatkov zelo nizki.

Slovenska družina je še dokaj trdna, a pestijo jo finančne tegobe, neurejene stanovanjske razmere, še vedno nimamo nacionalnega stanovanjskega programa. Boljši časi za slovenske družine bodo nastopili šele takrat, ko bomo imeli trdno gospodarstvo in dobre plače, urejena stanovanja. Če ne bomo prej izumrli.

Minule dni so politiki pri nas na novo odkrivali pomen družine za razvoj družbe. Pri tem pa so nekako pozabili, da imajo v svojih rokah pomembne vzvode, s katerimi bi lahko že danes zagotovili kakovostnejšo življenjsko raven slovenske družine.

Marija Frančeškin

BEDA V SLIKI

Slika: Sašo Bernardi

Oddih na makadamu življenja.

Druga godba

Druga godba je zanimiv festival, če upoštevamo njegovo izhodišče in izvire. Naslov morda zavaja, kajti gre za težnjo predstaviti avtentično glasbo posameznih narodov, včasih pa teme te glasbe postanejo osnova za tako imenovani etno jazz. Pri nas so z tega vidika najbolj znane črnske duhovne pesmi, čeprav v veliki večini zaradi umetniških predelav ne sodijo več v izvirno glasbo.

Drugo godbo so napravili zanesenjaki, ki so na eni strani hoteli pripeljati po tej poti svet k nam, po drugi strani pa omogočiti tistemu, kar se zbira na Narodopisno glasbenem inštitutu SAZU, ostati med nami. Glasba je človeku plemenitila življenje – težko, kot je nekdaj bilo.

Danes je seveda drugače! ameriški Slovenec Guy Klučevšek, dobitnik letošnjega grammyja, se je zapisal polki in z njo uspel. Ta polka je nekaj povsem drugega od tiste naše narodnozabavne, vendar se je v Ameriki uveljavila in skupaj z njo naše gore listi.

Druga godba bo v zadnjih majskih dneh ob svoji desetletnici pripeljala v Ljubljano in na Bled najuglednejše etno muzikante. Po tej plati gre za vrhunski umetniški dogodek, ki se ga morda premalo zavedamo. V Ljubljani bodo Drugo godbo gostile Križanke, in če morete in zmorete, privoščite si v zadnjih majskih dneh vsaj en večer. Kakovostnejšega glasbenega trenutka in dogodka v Sloveniji v tem letu po moje ne bo.

V soboto lahko otvoritev spremljate tudi po televiziji. Presenetil vas bo naš slovenski ansambel Tolovaj Mataj. Zakaj takšna imena, je druga zgodba; njena bit pa je, da izvirno ljudsko godčevstvo izginja. Morda pa bi tudi preko DE lahko naši glasbeni samobitnosti omogočili lepši jutri.

Milan Bratec

Uspešen mladinski natečaj za najboljši prvomajski grafit

Prvega ne pozabiš nikoli. Maja

V naglici, v kakršni živimo danes, se zdijo pravkar minuli prvomajski prazniki že kaj daljna preteklost. Vendar pa le niso tako daleč, da se jih ne bi še enkrat spomnili. Še posebno zato, ker so bila letošnja praznovanja zelo množična in mnoga tudi precej drugačna od tistih, ki smo jih bili vajeni doslej. Eno takih novih, svežih oblik praznovanja mednarodnega praznika dela smo pripravili v Mladem forumu Združene liste.

Na začetku aprila smo razpisali javni mladinski natečaj za najboljši prvomajski grafit. Namen natečaja je bil po eni strani obeležiti prvi maj na netradicionalen način, po drugi pa med mladimi spodbuditi nikoli povsem usahlo zavest, da so vsi razlogi, zaradi katerih je prišlo do edinega delavskega državnega praznika, še vedno aktualni. Mogoče celo bolj kot pred leti. Obenem smo želeli med mladimi spodbuditi ustvarjalnost in jim ponuditi možnost kreativne izrabe mladostne energije.

Nad odzivom so bili prijetno presenečeni tudi največji optimisti, saj je bil rok za prijavo komaj dva tedna. Več kot dvesto predlogov skoraj stotih avtorjev je ponoven dokaz, da mladim ni vseeno, kaj se dogaja okoli njih. Mnogi predlogi so izkazovali kritičnost do družbe in aktualnih dogajanj, veliko pa je bilo tudi takih, ki so se na iskriv način pošalili in dokazali, da je optimizem ena glavnih značilnosti mladih.

Vsi prispeli predlogi so bili dobri, tako da komisija pod vodstvom dr. Matjaža Kmecla ni imela lahkega dela, ko je iskala najboljšega. Da natečaj ne bi postal tako dolgočasen kot nekateri slovenski politiki in njihove kvazi afere, so se člani komisije odločili dati prednost iskrivim grafitom. Tako je prvo nagrado v višini najvišje štipendije (40.000 tolarjev) v Maribor odnesel Andrej Šmid z grafitom: **»Prvega ne pozabiš nikoli. Maja.«** Tudi druga nagrada (20.000 tolarjev) je šla v Maribor: **»Le zakaj, čebelice, redite trote?«** se sprašuje Juš Kšela. Tretjo nagrado (10.000 tolarjev) pa je prejel Marko Kmet iz Šmarja Sap z grafitom: **»Draga, kupil sem ti štedilnik,«** Prvonagrajeni grafit je bil upodobljen tudi na prvomajskem plakatu Mladega foruma Združene liste.

Hkrati je komisija podelila tolažilne nagrade temle grafitom: **»Zakurimo Rožnik!«** in **»Vsak 1. maj ima svoj zato!«**, avtorja Andraža Zorka iz Ljubljane; **»1. maj – šit, staram se!«**, je prepričana Nataša Zorko iz Stare Cerkve; **»Rad delam – kaj drugega,«** meni Marko Fatur iz Ljubljane; Gorazd Mauri pa je iz Vrhnike poslal grafit **»Najlepši mesec se prične Prvega!«**.

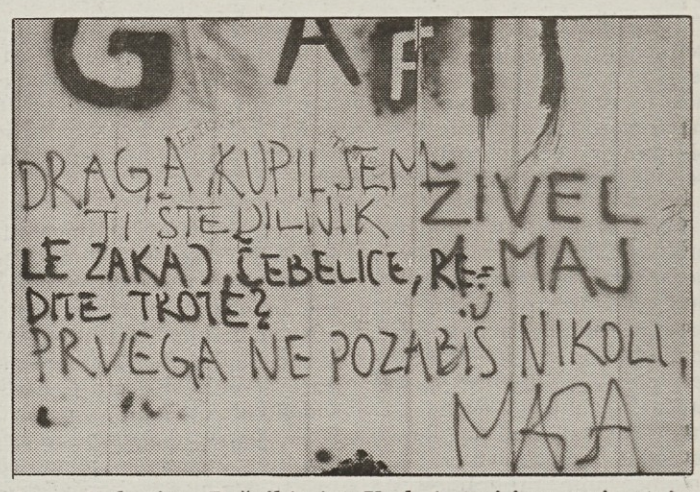

Tolažilni nagrajenci in nagrajenka ter vsi trije glavni nagrajenci se bodo lahko skupaj z drugimi članicami in člani Mladega foruma Združene liste udeležili zaključka festivala Unita, glasila Demokratične stranke levice Italije, v Bologni. Ta vsakoletni festival je eden največjih levičarskih žurov v tem delu Evrope.

V vseh pogledih uspešen natečaj bi zelo težko pripravili brez finančne podpore Delavske enotnosti in sindikata SKET. Zato obema iskrena hvala. Vsem, ki si letos niste priborili nagrad, pa naj prišepnem da bo naslednji rok za oddajo idej za najboljši grafit čez približno 11 mesecev. Veselo na delo!

Predsednik MF ZLSD
Danilo Tomšič

Naposled otvoritev matične gledališke hiše

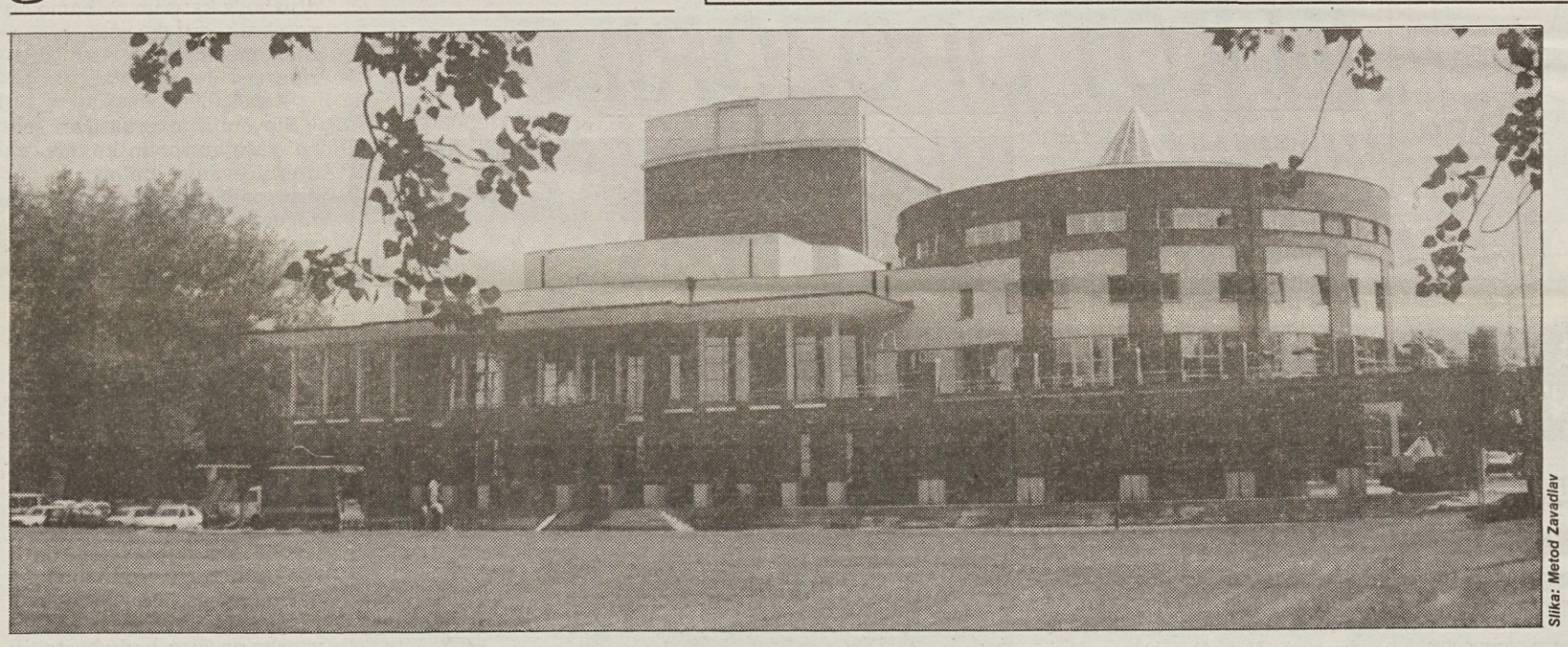

Slika: Metod Zavadlav

Po dolgotrajnih peripetijah in zapletih so Primorci le dočakali otvoritev nove matične gledališke hiše. Znano je, da so se dolga leta stiskali v skromni in neprimerni zasebni hiši v Solkanu in gostovali v nenamenskih prostorih Kulturnega doma. Dogodek seveda presega lokalni pomen, saj smo v novejši zgodovini gledališča kvečjemu ukinjali, če se ne motimo, pa je to prva novo zgrajena gledališka stavba v Sloveniji v tem stoletju. Primorsko dramsko gledališče bo novo hišo odprlo z uprizoritvijo Smoletovega Krsta pri Savici v režiji Janeza Pipana. Zgodba o Črtomirju in Bogomili, s katerima se krsti slovenski narod in tako vstopi v evropsko civilizacijo, pomeni centralni slovenski mit. Smoletova drama s srhljivo ostrino nadaljuje zgodbo, ki jo je zasnoval Prešeren. Drama o žrtvovanju ljubezni, iskanju boga ter neizbežni vpletenosti v kruto mašinerijo politike problematizira temelje slovenske duhovne in politične konstrukcije. Napisana v burnih šestdesetih letih, se danes zdi celo bolj aktualna kot v času nastanka. Predstavo je ustvaril ansambel Primorskega dramskega gledališča, okrepljen s številnimi gosti.

Cvetko Zagorski:

Posestnica I.

Iz daljše knjige zgodb Cvetka Zagorskega z naslovom Podobe časa objavljamo prvo od dveh najznačilnejših. To je zgodba z naslovom Posestnica I. Pisatelj je zgodbe napisal v različnih letih, vse pa imajo korenine v prelomnih časih pred drugo svetovno vojno, med njo in po njej. Mnoge moralne dileme ostajajo ne glede na čas enake, nekatere pa se nam glede na čas in zorni kot relativizirajo. Vsekakor delo zanimivo prikazuje razmere, ki so za nekatere tuje in odmaknjene, vendar tudi danes aktualne.

(8. nadaljevanje)

S postoterjeno zavestjo je še pogledala svet okoli sebe. Zahajajoče sonce je mavrično osvetljevalo sleme sodne palače. Po njegovem robu so kakor sleherni večer stopicali golobje. Onkraj palače je bila cesta, od ondot je bilo pridušeno hupanje, od nekod kričanje otrok in pojoč, visok ženski glas, kakor daljna pesem, klical je otroke k večerji.

Zrla je v čisti, zahajajoči dan – še hip, dva, in izginil je s kupole zlati lesk, da je bila taka, kakršna je bila v resnici: ne več bleščeča, zlata, marveč stara in zarjavela. Kakor ona sama.

Brez napora, kakor da se je spomnila dolžnosti, nečesa še neopravljenega, je stopila k napravi centralne kurjave, zavozlala zanko in privezala trak na vrhnjo cev. Motilo jo je edinole to, da so bile cevi nizko, bala se je, da ne bi obvladala telesa, če bi proti njeni volji hotelo še živeti, se znebiti zanke. Vendar – kaj ji preostaja? Volja je vse. Nalahno je preskusila – vrv je držala. Pomerila si jo je okoli vratu, si jo snela in še enkrat stopila po celici. Od življenja se je vendarle želela posloviti z določeno mislijo, nekomu je hotela posvetiti zadnje čustvo. Zazdelo se ji je, da bi bilo brez tega težko umreti. Še žival se morda pred koncem nečesa spomni, na kaj pomisli. Je to sla po nadaljevanju življenja, vrste? Pomislila je na sestro, na edinega bližnjega človeka. Zdaj jo je stalo že nekaj duševnega napora, da si jo vnovič nadela zanko. Nazadnje je bilo to le slovo za zmeraj. Od koder ni vrnitve. Ko ni več popravnega izpita. Toda njena odločitev je bila trdna. Desnica se ji je samodejno, kdove, od kod iz podzavesti, vzdignila in ji prekrižala obraz: začudila se je, saj na boga že od otroških let ni več mislila. Obisk polnočnice, bolj zaradi navade kakor zaradi vere, predvsem zaradi pojedine ob velikih praznikih, ki niso imele kaj opraviti z bogom. Spet si je nadela zanko, si je toliko podržala, da je šepnila sestrino ime, se spomnila pokojnih, očeta, matere, moža, – spustila zanko, se spustila hkrati z nogami naprej in še tisti drobec sekunde izgubila zavest.

Kdo sem, kaj se dogaja? je bila prva misel, začetek prebujanja zavesti. Vendar se še ničesar ni trezno zavedala. Ne kdo je, ne kaj se dogaja z njo. Grozljiv občutek, kakor da se vse lomi v njej in okoli nje. Se mar podira svet, se uresničujejo napovedi o koncu sveta? Podirale so se stene, se odpirala brezna, bučala morja, se trle plasti, podirala gorovja, hrumeli plazovi. Kaos. Popoln kaos. Je to smrt ali rojstvo vesolja, večno presnavljanje v kaosu, večno umiranje in prerajanje?

Iz zmede ji je curljalo v zavest, da se vse to dogaja le v njej, v njeni glavi, da so tla pod nogami trdna, le da se z njo dogaja nekaj nenavadnega, grozljivega. Obšel jo je strah, da bo večno tako in da se tega strašnega kaosa ne bo nikoli znebila. Ni mogla ne zakričati ne vstati. Slednjič se je po vseh štirih, s skrajnim naporom zavlekla po celici, samo da se znebi iz mučnega stanja. Začeli so jo spreletavati mravljinci. Kakor po kapljah je vanjo curljala zavest. Sedla je. Še ji je bučalo v glavi, vendar je čutila, da se v njej poravnavajo plasti zavesti.

Mračilo se je, po čemer je sklepala, da je moralo miniti komaj nekaj minut, odkar se je hotela končati. Ob spominu, kako lahka, preprosta, neboleča je smrt in kako strahotno je prebujanje, ji je postalo žal, da se je vrnila v življenje. Ni se ji posrečilo. Ponoviti mora, le zaneslјiveje. Brez odlašanja je razparala nov kos krila in spletla več trakov v enega ter hitreje kot prej poskusila srečo... Pa se je spet ponovilo prebujanje, le da zdaj krajše in lažje: nad njo, ždečo na tleh pod cevmi, se je zluščil iz mraka in zmede zgrožen obraz paznice, kostanjevi lasje so se usipali na njeno glavo. Paznica je stresala jetnico za rame in ji nekaj dopovedovala.

»Ste ob pamet?« je slednjič slišala pazničen nestrpni glas. »Pa še ko sem jaz v službi!«

Paznica ji je pomagala na noge in jo podpirala, da je legla.

»Vsaj umreti bi mi pustili?« je nebogljeno, očitajoče rekla jetnica.

Paznica je še nekaj govorila, se hudovala, a jetnica je komaj kaj razumela. Negibno je ležala na slamnjači, ničesar ni čutila, nič premišljala, le eno ji je bilo v zavesti: da je obsojena živeti.

Obsojena je bila na pet let, z nacionalizacijo premoženja. Odsedela je le dobri dve. Poznega pomladnega večera leta 1949 je potrkala na sestrina vrata. Planili sta si v objem in nista prišli do sape. Šele ko sta sedli v kuhinji za mizo, sta se jima razvezala jezika.

»So te le izpustili?« je vprašala sestra, ki kar ni mogla verjeti.

»Pa veš, koga sem videla v sprejemni pisarni, ko so mi vračali stvari, njega pa pripeljali uklenjenega? Jerneja!«

»Ja,« je pritrdila sestra. »Ko je oblast razpustila zadrugo, se je uprl in se izrekel za Stalina.«

»Je pa tudi nanj prišla vrsta,« je rekla možača zadovoljno in povezala dogodke zadnjega časa med seboj. »Eni ven, drugi noter!«

Potem sta si imeli kaj pripovedovati. Možača je zvedela vse o ljudeh in dogajanju med njeno odsotnostjo. Osredna snov njunega pogovora je bila lastnina, kakor vselej najpomembnejša v vseh družbenih dogajanjih, odločilna za usodo ljudi – razpust socialističnih zadrug in vračanje zemlje kmetom, ki so bili po sili vključeni vanje.

»Torej bodo vračali,« se je zamislila možača.

»Še nama bodo morali vrniti,« je menila sestra. Tudi njej so nacionalizirali gostilno in trgovino ter ju vključili v zadrugo.

Možača jo je nejeverno pogledala in odločno odkimala:

»Meni ne. Meni že ne.«

»Kaj pa boš?«

»Svojega zdaj še pogledat ne grem. Mogoče... kdaj... Ampak dokler bodo tile na oblasti, že ne,« je zatrdila.

Odtod se pogovor ni več premaknil. Sestra niti ni bila v posebnih skrbeh in postarana ni več računala na vrnitev. Ostala bo pri svojih treh hektarih, prašiču in kurah.

»Kaj bom?« se je vrnila možača k sestrinemu vprašanju. »Najrajši bi odšla na Dunaj, k stricu.«

Očetov mlajši brat Jakob Gerželj, pri katerem je živela, ko je študirala, je pobegnil v Avstrijo že pred vojno, v slutnji bodočih dogodkov. Začel je s kupovanjem starih, karamboliranih avtov, ki jih je za silo spravil v red in prepleskal, potem pa jih z dobičkom prodajal zdomcem. Razširil je obrt in celo obogatel. Oženil se je z edinko pohištvenega tovarnarja in ko je za taščo umrl še tast, sta postala z ženo lastnika precejšnjega premoženja.

»Prva leta sva si s stricem še dopisovala,« je pripovedovala sestra. »Vsega mu seveda nisem smela pisati, sam pa si prva leta tudi ni upal sèm čez mejo. Odkar pa je postal avstrijski državljan, se vsako leto oglasi z družino pri meni, ko se spotoma peljejo na morje. Zdaj se ne piše več Gerželj, ampak Ger-zelly,« je zlogovala.

Preden sta se odpravili spat, se je sestra spomnila: »Še veš, kako sva takrat, po vojni, prisluškovali, kdaj se bo od meje sèm oglasilo grmenje. Zdaj pa kaže, da je Tito, odkar se je sprl s Stalinom, speljal vse tako, da je celo z angleško kraljico plesal. Midve pač ne bova dočakali, da se bo pri nas kaj spremenilo.«

Potožili sta nad razmerami, ki ne gredo v prid lastnikom, kakor sta sami, vendar je možača po premisleku rekla preudarno in trdno:

»Tako pa tudi ne more ostati. Komunizem ne pozna konkurence in ne more obstati. Kapitalizem se bo izkazal za močnejšega, ker je v sebi zdrav in napreden.«

S to mislijo sta se odpravili v spalnico, kjer sta še zmeraj stali druga ob drugi dve postelji. Že so se oglašali kosi, svitalo se je. Po dolgem času se je gostja spet vgreznila v posteljo z vzmetmi, med dehteče bele rjuhe in položila glavo na mehko blazino. Zdaj šele se ji je zazdelo, da se je vrnila v življenje. Globoko je vdihovala od zdavnaj znani vonj dóma in zemlje. Čutila je, da bo sladko spala. Ko se je zbudila, je bil že visok dan.

(Se nadaljuje)

Zavrnjena ovadba zoper predsednika novomeške vlade Boštjana Kovačiča

UMAZANE PODROBNOSTI UMAKNJENE KANDIDATURE

Ovadba zoper kandidata za ministra brez listnice Boštjana Kovačiča iz Novega mesta je zavržena. In kaj zdaj? Nič, popolnoma nič! Dogaja se natanko tisto, kar smo napovedali že na začetku te afere z odpisi zamudnih obresti nekaterim novomeškim obrtnikom. Cilj akterjev tega umazanega posla je bil namreč dosežen že tisti trenutek, ko je predsednik slovenske vlade dr. Janez Drnovšek pod pritiskom »javnega mnenja« umaknil Kovačičevo kandidaturo. Vse drugo so (umazane) podrobnosti, zaradi katerih si nihče ne bo belil las. Torej natanko tako kot leta 1989, ko se je na ljubljanskem javnem tožilstvu končala več kot dve leti trajajoča gradbena afera, ko je javni tožilec odstopil od kazenskega pregona zoper vseh sedem obtoženih, »ker ni bilo dokazov, da so storili očitana kazniva dejanja«. To pa je zgovoren dokaz, da se je z demokracijo v Sloveniji zamenjala le kulisa, za katero še vedno nastopajo isti igralci kot nekoč in, kar je še bolj problematično, njihov duh ponovno poganja korenine. Poskusimo analogno utemeljiti to ugotovitev.

Ko je leta 1989 ljubljanski tožilec zavrnil ovadbe svojega novomeškega kolega **Briclja** in njegovih kriminal(istič)nih sodelavcev po preiskavi, v kateri se je nabralo več kot 14 kilogramov dokumentov, ni nihče poskusil popraviti napake in prizadetim ljudem, ki so jih medtem odstavili z uglednih političnih in direktorskih položajev, vsaj delno popraviti ogromne škode, ki so jim jo prizadejali. Kljub temu, da je redke novinarje zanimalo, kdo bo odgovarjal za povzročeno gorje osumljencem in njihovim družinam, protagonistov afere to sploh ni zanimalo, temveč so še naprej tako ali drugače gonili svojo. Znano je, da je bil takratni novomeški javni tožilec za svojo vlogo v tej poniglavi raboti nagrajen z novim mandatom takratne enoumne novomeške občinske skupščine.

In kaj se dogaja zdaj, leta 1994, ko je ljubljanski tožilec zavrnil ovadbo, ki jo je prejel od svojega novomeškega kolega? Kot je brati v Večeru, novomeški temeljni javni tožilec tokrat ne komentira odločitve tožilstva v Ljubljani, temveč podaja kronologijo dogodkov, ki so pripeljali do ovadbe zoper Kovačiča in posledično do njegove umaknjene kandidature za ministra. **Ampak kako? Tako, da ga v očeh javnosti ponovno kriminalizira!** Bricelj razloži, kako je prišlo v Novem mestu do kazenske ovadbe proti Kovačiču, ki je bil kot predsednik izvršnega sveta podpisan po sklepu o odpisu obresti, potem pa pravi: »...Poleg tega so ga kriminalisti sumili, da je obresti odpisal le tistim obrtnikom, ki so gradili njegovo hišo (sic!)«. Na prvi pogled bi človek sodil, da pač tožilec poskuša zdaj utemeljevati svojo odločitev, kar je čisto v redu. Bricljeva odločitev pa je bila takšna, da je »poučen z izkušnjami ob obravnavanju znamenite gradbene afere pred leti, kazensko ovadbo zoper Kovačiča odstopil višjemu javnemu tožilcu v Ljubljani«. Vse čisto torej. Njegove roke so s tem oprane. Ali res?.

Preden si odgovorimo, moramo najprej ugotoviti, kakšno vlogo je pri tej aferi odigral ravno novomeški tožilec. Najprej ne gre prezreti dejstva, ki ga kažejo Bricljeve besede in po katerih so Kovačiča sumili kriminalisti. On ni imel nič pri tem. Razen seveda tega, da zdaj razlaga, česa so ga sumili kriminalisti, kar je že indikativno, še zlasti, če vemo, da so »kriminalisti sumili Kovačiča, da je odpisal obresti le tistim obrtnikom, ki so gradili njegovo hišo«. Ponovno smo torej pri hiši, ki je bila predmet afere pred sedmimi leti in katere izid je znan. Bricljeva vloga pri vsem tem na videz kaže na pozicijo poštarja. Prejel je ovadbo in jo skladno s pooblastili odstopil kriminalistom. Ti so, ker so »Kovačiča sumili«, spisali kazensko ovadbo, ki jo je Bricelj, »poučen z izkušnjami gradbene afere«, odstopil kolegu v Ljubljani. Še nekaj je zanimivo pri tem. Bricelj označuje nekdanjo gradbeno afero s pridevnikom **znamenita.** Afera, v kateri je sam odigral najbolj opazno vlogo, če uporabim najbolj nevtralen izraz, je zanj danes le znamenita. Zanimivo! In česa je Bricelj Kovačiča sumil v tokratni aferi z odpisi davkov? Na videz ničesar. To so po njegovih besedah počeli kriminalisti. Kaj pa on? Se je strinjal z njimi? Odgovor je na dlani: **Bricelj se je z njimi strinjal, sicer bi ovadbo zavrgel. Zakaj bi zdaj sicer razlagal, česa vse so kriminalisti sumili Kovačiča, ko pa je ta posel (ovadbo) tako in tako predal Ljubljani?!** Ali iz tega ni razvidno, da je Bricelj v vlogi poštarja lepo poskrbel, da je bil postopek kriminaliziranja v celoti izpeljan, zdaj pa skuša s ponovnim »kriminaliziranjem« razložiti, da pri tej stvari ni imel nič. Cinizem brez primere!

Bo Kovačič po zavrženi ovadbi ponovno kandidat za ministra brez listnice?

Tembolj, ker še danes ne vemo, kdo je poskrbel za instrumentalizacijo te (neutemeljene) ovadbe v politične namene. O tem, da se je to v resnici zgodilo, ne gre dvomiti. Kronski dokaz je umaknjena kandidatura za ministra! Pred njo pa tudi ne moremo pozabiti ustvarjanja primernega »javnega mnenja«, ki so se ga polotili najbolj objektivni novinarji najbolj neodvisnega časnika. **Človek bi pričakoval, da bodo zdaj, ko je ovadba zoper Kovačiča umaknjena, pokazali vsaj približno enako gorečnost raziskovalnega žurnalizma, kot so jo izkazali v času njegove ministrske kandidature. Toda zdaj perjanice raziskovalnega novinarstva začudo molčijo.** Ne samo, da o umaknjeni obtožnici ne beremo na prvih in notranjepolitičnih straneh, na katerih so o njej pisali pred umikom kandidature, o tem ni objavljene besedice niti na kriminalnih straneh. Da bi bil absurd popoln, nam ti isti mojstri peresa hkrati še solijo pamet o objektivnosti, verodostojnosti in raziskovalnosti slovenskega postsocialističnega novinarstva. Primer Kovačič je najlepši dokaz popolne instrumentalizacije najvidnejšega dela slovenskega tiska.

Politično lekcijo pa ta primer daje tudi slovenski politiki in predsedniku vlade dr. Drnovšku, ki je z umaknjeno kandidaturo pristal na logiko teh »najobjektivnejših« ustvarjalcev »javnega mnenja« in ki so mu solili pamet z »zgodbami, iz katerih bi se moral kaj naučiti«, saj da »na svetu ni več premiera, ki bi imel pogum na visoko mesto predlagati človeka, ki je v postopku«. S tem pa je pristal, kot smo v DE zapisali že takrat, na logiko revolucionarnega prava, ki tepta osnovno načelo civiliziranega prava, po katerem je nedolžen vsakdo, ki ni pravnomočno obsojen. Posledice takšne njegove (politične) drže pa se tudi v primeru Kovačič kažejo v nadaljevanju nekdanje prakse, ko so usodo političnih karier krojile policijske in podobne vohljaške službe. Kako prav smo imeli, so potrdili medtem tudi mnogi drugi dogodki, vključno z Depalo vasjo. V veliki meri tudi zato, ker prvi mož slovenske izvršne politične oblasti vse prepogosto cinca, ko gre za varovanje in spoštovanje temeljnih principov pravne države. Odveč je poudarjati, da se to kot bumerang najprej vrača njemu samemu. Prvo resno znamenje, da je dr. Drnovšek dojel vso ostrino opisanih čeri, bi bilo po Depali vasi prepoznati v njegovem predlogu ponovne kandidature Boštjana Kovačiča za ministra brez listnice. **Pri tem pa bi se moral najmanj ozirati na medtem spremenjene politične razmere. V tem primeru namreč ne gre le za politiko, temveč predvsem za temeljne principe, na katerih ta politika sloni.**

Ivo Kuljaj

Imuniteta pa taka

Kot kaže, bo moral državni zbor v najkrajšem času sprejeti zakon o poslanski imuniteti, v katerem bo na najmanjšo možno mero skrčena diskrecijska pravica mandatno imunitetne komisije. Če je namreč javnost ob odločitvi te komisije, da prizna poslansko imuniteto poslancu SDSS Ivu Hvalici in nekaterim drugim poslancem, ki so imeli hitrejši jezik od pameti, še lahko zamižala na eno oko, pa kaj takega ne more več storiti v primeru poslanke SKD Jane Primožič. Kot je znano, je proti poslanki Primožičevi temeljno sodišče v Kranju sprožilo kazenski postopek zaradi povzročitve prometne nesreče, mandatno imunitetna komisija pa je podprla njeno odločitev, da bo v tem primeru uveljavljala poslansko imuniteto. Zakaj se je tako odločila, seveda ni treba posebej razlagati. Gotovo pa je treba v zvezi s tem reči, da gre za čisto zlorabo instituta poslanske imunitete, s katero je hudo načeto temeljno ustavno načelo, po katerem so vsi državljani pred zakonom enaki. Kaj takšnega si pa še komunisti niso upali privoščiti!!!

Svobodni Sindikati Slovenije

NAPAČNE POSLIKAVE

Vsi, ki pri nas svojo politično podobo gradijo na protikomunistični nestrpnosti, so zadnje dni doživeli močni klofuti. Obe sta prišli iz tujine.

Najprej je treba omeniti odziv zahodnega sveta na volilne izide v sosednji Italiji in na pritegnitev novih fašistov v vlado. Posamezniki, ustanove, stranke ali naddržavne organizacije so jasno povedale, da Zahod svojo politično ureditev gradi na izročilih protifašistične vojne. Ministri, ki so svoj stolček dobili kot nasledniki Mussolinijeve ideologije, bodo morali računati, da jih bodo kolegi v drugih državah pozorno opazovali in ocenjevali po dejanjih in ne po besedah.

Izvršni odbor Svetovne zveze veteranov se je v začetku letošnjega maja prvič sestal v Ljubljani. Slovenski borci so se pokazali za dobre gostitelje tega uglednega srečanja. Na časnikarsko vprašanje so dobili povsem jasen odgovor, da v njihovi zvezi ni prostora za nikogar od tistih, ki so bili kakorkoli povezani s fašizmom ali nacizmom. Povedano po domače, domobranci zaman pričakujejo, da bodo postali člani te organizacije, kamor so včlanjeni tudi slovenski partizani.

To oboje bi moralo biti lekcija za posameznike in skupine pri nas, ki bi radi partizane izenačili s komunisti in revolucionarji, ki naj bi bili krivi za nastanek izdajalskih oboroženih okupatorjevih pomagačev. Vprašanje je, če se bodo iz tega kaj naučili. Narodnega izdajastva in sodelovanja s fašizmom ni moč skrivati za ideološkimi, političnimi ali verskimi poslikavami, čeprav so videti še tako lepe.

Vse to se je dogajalo tako rekoč ob dnevu zmage nad fašizmom. Kaže pa, da so celo nekatere napredne sile v naši družbi nekako pozabile na ta praznik. Kot da bi se ga sramovale. S tem pa nehote dvigajo moč pleskarjem z nasprotne strani.

Pavle Čelik

To je prva slovenska knjiga o diplomaciji. Njen avtor je znan družbenopolitični delavec, publicist in doajen slovenske diplomacije.

Knjiga v prvem delu govori o razvoju, teoriji in praksi diplomacije, drugi del pa je zgodovinski pregled dela in deleža Slovencev v diplomatski dejavnosti do danes.

Cena knjige 2.000 SIT, s prometnim davkom 2.100 SIT.

Osrednja junaka sta mlad partizan in na smrt obsojena vohunka, ki jo mora predati štabu divizije.
Odlika tega dela je poglabljanje v samo tkivo sveta in pisateljeva odpoved slehernemu opredeljevanju, ki bi bilo nad njim.

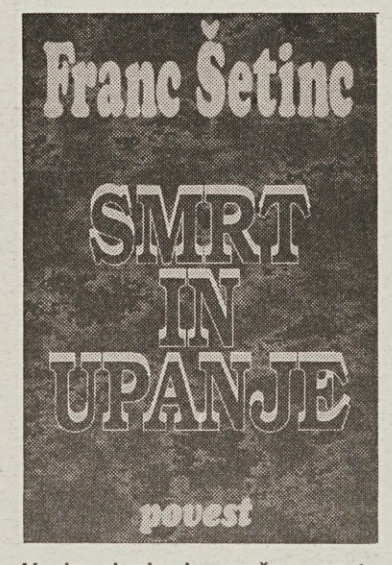

V dogajanje je močno vpeta Suha krajina s svojo tipično problematiko in znano tragiko.

Cena 2.400 SIT, s prometnim davkom 2.520 SIT.

Obe knjigi lahko naročite pri ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni 321-255, 1310-033, 313-942, faks 311-956.

Slovenske investicije po novem

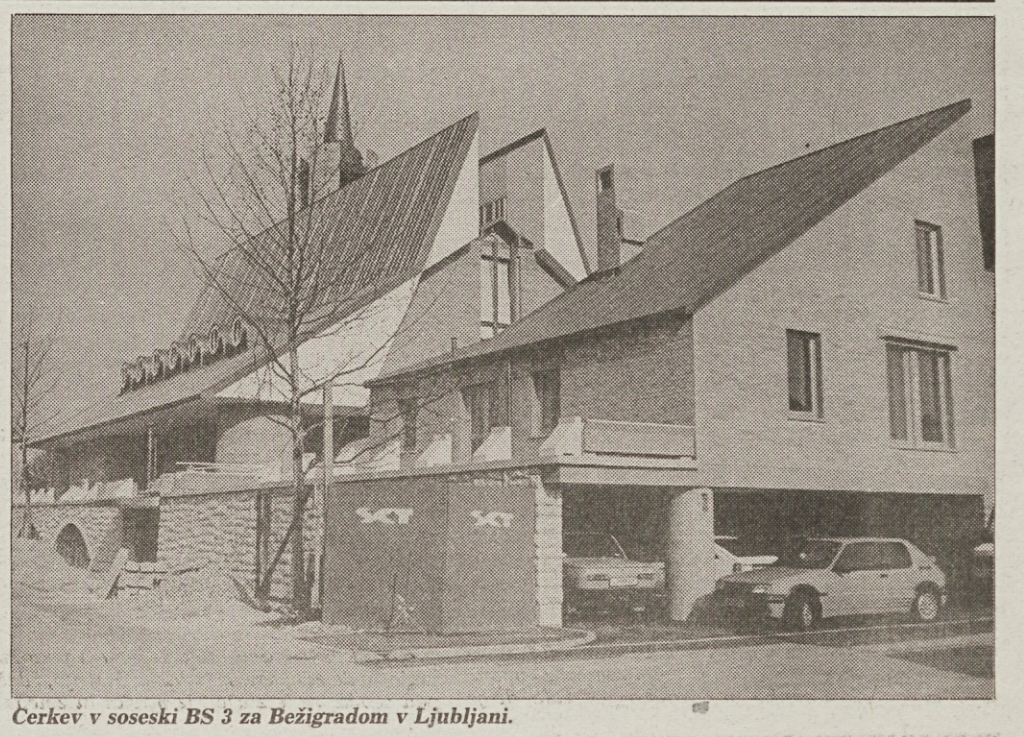

Cerkev v soseski BS 3 za Bežigradom v Ljubljani.

Horoskop

Pomembnost brade

V 16. stoletju se je Španija prelevila iz ene najmočnejših evropskih držav v svetovno velesilo. V tem obdobju je najpomembnejšo vlogo odigral kralj Filip II. (rojen 21. maja 1527), ki je skoraj pol stoletja vladal Španiji. Neaplju in Siciliji ter vsem prekomorskim deželam, ki so jih odkrivali in zavojevali njegovi konkvistadorji. Za nameček si je leta 1580 podredil še Portugalsko in njen imperij. Imenovali so ga vladarja, v čigar kraljestvu sonce nikoli ne zaide in v tem je bila tudi resnica, saj so španske posesti obsegale ozemlja od Pacifika, preko Evrope do Amerike. Manj sreče kot z ozemljem je imel z ženami in s svojim prestolonaslednikom. Poročen je bil kar štirikrat, z Marijo Portugalsko, Marijo Angleško, Izabelo Francosko in nazadnje z Ano Avstrijsko, ki mu je končno rodila sina in naslednika prestola, kasnejšega kralja Filipa III. Dolga desetletja je uspešno vladal Španiji in imperiju in igral pomembno vlogo v zunanji politiki. Njegova stroga katoliška politika je sicer povzročila upor na Nizozemskem (ki se je končal z osamosvojitvijo Nizozemske) in v sami Španiji (ki pa ni bil uspešen). V svoji verski gorečnosti in tudi skrbi za širjenje in utrjevanje španske moči se je dolga leta vojskoval s Turki in severnoafriškimi Arabci, z Anglijo, vpletal se je v verske vojne med katoliki in hugenoti v sosednji Franciji. Kljub vsem bleščečim uspehom in nekaj neuspehom pa je Filip svojemu nasledniku zapustil težak položaj. Zaradi nenehnih vojn je bila državna blagajna kljub bogatim dohodkom iz kolinij zelo izčrpana in začel se je zaton kratke dobe zlatega obdobja španskega imperija.

Filip II. je nekoč poslal k papežu Sikstu V. kot odposlanca nekega še zelo mladega plemiča. Ob pogledu na mladeniča je bil papež nejevoljen:

»Kaj španski kralj nima mož, da mi pošilja golobrade mladeniče?«

Španec pa kot iz topa:

»Če bi moj kralj slutil, da je Vaši svetosti več do brade kot do sposobnega moža, bi vam gotovo poslal kozla.«

Deni

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Muhasti popoldnevi

Po nekaj suhih, sončnih dnevih, je naše kraje v sredo prešla hladna fronta. Proces je potekal že povsem po poletnem scenariju, ko se ob frontah skoraj vedno pojavljajo nevihte. V topli polovici leta je namreč temperatura zraka bolj odvisna od sončnega vremena kot od same temperature. Zračne mase, ki se zadržuje npr. nad Slovenijo. Podnevi se zrak pri tleh pregreje in se zato lažje dviga. Dviganje zraka zaradi toplotnih vzrokov (razlike v temperaturi zračnih plasti) imenujemo konvekcija. Z vremenskega stališča lahko konvektivni procesi precej okrepijo padavine ob prehodu fronte. In tudi ko se fronta že umakne, se lahko za njo še pojavljajo krajevne plohe ali nevihte, ki v celjskem podnebju poleti prinesejo še nekaj dodatnih kapelj dežja. Ali pa zagrenijo košnjo oz. sušenje sena kmetom.

Tudi za konec tedna vam ne obljubljam povsem suhega vremena. Največ bo sončnega vremena, toda prisluhnite vremenskim napovedim, kaj prinašajo popoldnevi!

Leva alternativa

V ZASEDI

Kacinova novica

Jelko Kacin, obrambni minister, je te dni razjarjenim krajanom iz Rimskih Toplic končno sporočil težko pričakovano novico o programu oživitve in razvoja zdravilišča, na katerega so brez potrebe čakali debela tri leta. Povedal jim je tudi, da so se o namembnosti tega zdraviliškega kompleksa v minulih letih brez uspeha pogovarjali s številnimi interesenti, zdaj pa naj bi končno nova družba Krka Zdravilišče Rimske Toplice d.o.o. le poskrbela za oživitev potencialnega turističnega bisera in seveda tudi za nova delovna mesta. Nič pa jim ni vrli Jelko povedal o tem, da je bilo vse to doslej pod vprašanjem samo zato, ker je obrambno ministrstvo vztrajalo pri ekonomsko nelogični in nepravični renti. Jelko je živ dokaz, da bi moral vsak minister, ki bi rad podpisal kakšno poslovno pogodbo, poprej preživeti nekaj časa v (novomeškem) gospodarstvu. Nič zato, če je pri tem neuspešen. Pomembno je, da je potem (v politiki) vsaj razumen.

Švajncerjev boter

Janez J. Švajncer, brigadir in eksdirektor 3. uprave na ministrstvu za obrambo, res nima sreče s sedanjim predsednikom Republike Milanom Kučanom, ki da že tretjič botruje pri izgubi njegove službe. Prvič se je zalomilo, ko je po nekajmesečnem udbovskem stažu v dveh letih napredoval od novinarja poročevalca do glavnega urednika na Večeru; kako je bilo drugič, Švajncer ni pojasnil, pa je škoda, da ni; in potem s Kučanovo pomočjo tretjič nizko pristane, ko predtem visoko leti, po dogodkih v Depali vasi. Pred tem je možak od nezaposlenega rezervnega majorja JLA v treh letih napredoval v generala oziroma brigadirja slovenske vojske. Medtem se je udeležil še »domovinske vojne za Slovenijo«, kjer se je njegovo strokovno vojaško znanje izkazalo pri izstrelitvi dveh granat, od katerih ena ni eksplodirala, druga pa je zadela bližnjo hišo. In še največji dokaz, da je Kučan resnični boter (Švajncerjevi) »negativni« kadrovski selekciji: časopis Slovenska vojska je bil še zadnjič zanimiv, prav ko ga je zadnjič uredil Janez J. Švajncer.

Slejkova verzija

Vladimir Slejko, med drugim tudi lastnik podjetja Kovind z Unca pri Postojni, je stavkajočim delavcem namesto zahtevanih plač postregel z nasvetom, naj bodo optimisti. Svoj nasvet je utemeljil v sedmih točkah, ki med drugim določajo, da se doslej neizplačane plače ravnajo v višini zajamčenih osebnih dohodkov, da se poslej plače lahko izplačujejo tudi s štirinajstdnevno zamudo, da se ukinejo stroški prevoza na delo, da delavci ne bodo stavkali do konca leta… Medtem naj bi nerazumljeni Vladimir pridobil denar za plače s projektom snemanja slovenske verzije znamenite angleške serije »Politik novega kova«. Se razume, da bo v vlogi nenadkriljivega Alana S-vinje nastopil Vladimir sam. Vsi kadri v filmski knjigi, vključno s Kovindom, so že zdavnaj napisani…

Severjeva udbomafija

Janez Sever-Nani, direktor in lastnik časopisa Nova doba, ki v nadaljevanjih objavlja zagovor Danila Kovačiča pred novogoriškim sodiščem, je to uredniško odločitev podkrepil z utemeljitvijo, da »nihče iz Nove dobe ni prestopil praga katere koli Hitove igralnice ali bil član udbomafije«. Hopla, tole pa ne bo čisto držalo. Bralci z boljšim spominom se bodo namreč gotovo še spomnili Janeza Severja kot dolgoletnega novinarja Delavske enotnosti, ki v spisih famozne »Civilne iniciative« nastopa kot priznan član udbomafijske verige. Udbomafija po (njeni) logiki stvari torej obvladuje tudi »najstarejši in nestrankarski časopis«, s čimer se ponaša Nova doba. Dokaz: v celoti objavljen zagovor Danila Kovačiča, ki ga prav tako bije glas udbomafijca!

Udbokuli

					DELAVSKA ENOTNOST	SLAVNOSTEN SPREVOD NA KONJIH	TRIZLOŽNA PESNIŠKA STOPICA	RUDARSKO MESTO V SREDNJI BOSNI	KAJETAN KOVIČ	STARO-ŽIDOVSKI KRALJ	ŽENSKA KI ZIDA	NAGRADNA KRIŽANKA	VRSTA PUŠKE	DALMATIN. ŽENSKO IME	AVSTRIJSKI PSIHIATER (ALFRED)	JELENOVA TOLŠČA	PEVEC RAMAZZOTI
					VISOKO GOROVJE V ARMENIJI							NEMŠKI PISATELJ (WILHELM) / RUSKI POLITIK (JULIUS)					
					JONSKI FILOZOF IZ MILETA												
					REKA IN DEPARTMA V JUŽNI FRANCIJI				POGORJE V RETIJSKIH ALPAH / LOJZE GORJANC								
					POZIV / AMERIŠKI PISATELJ (KONRAD POTTER)					ŠVEDSKO SMUČIŠČE / DOMAČINSKI VOJAK V AFRIKI				GRŠKA BOGINJA ZARJE / ZVIŠANA NOTA »E«			
																KLIC SOGLAŠANJA, PRITRJEVANJA	AFRIŠKA ANTILOPA
AVTOR: BORUT LEVEC	MALI PLANETI	JAMAR	MAJHEN TOP	NEZNANKA V MATEMATIKI				UČINKOVANJE ŽARKOV ZARADI ZDRAVLJENJA	SMUČARSKA DISCIPLINA						ALFI NIPIČ / AMERIŠKO ZIMSKO ŠPORTNO SREDIŠČE		
NEMŠKI MEŠČANSKI FILOZOF (GEORG)				RIMSKI DRŽAVNIK / TUJE ŽENSKO IME					MESTO NA JAPONSKEM / PISATELJ MURNIK								
PROGRAM							MESTO SEVERNO OD MILANA				AMERIŠKI FILMSKI IDOL (JAMES)	ANTON JANŠA	UBITI EGIPTOVSKI POLITIK (GAMAL ABDEL)	POŽELENJE, NAGON / PESNICA NEGRI			
SLOVENSKA TELEVIZIJ. NOVINARKA (JASNA)							ASIRSKI KRALJ / DVOJICA										
AMERIŠKI REŽISER KAZAN					TURŠKO GOSTIŠČE S PRENOČIŠČI	NEKDANJA DOLŽINSKA MERA / TROPSKA OVIJALKA				TOGOVSKI POLITIK / ITALIJANSKA IGRALKA (GIOVANNA)							
STVAR, PREDMET				SLOVENSKA HEROINA (SLAVA) / ITALIJANSKI SMUKAČ (CRISTIAN)								GLAVNO MESTO JEMNA / NEMŠKA PEVKA					MAJHNA MORSKA RIBA
ENAKA VOKALA			GRŠKA BOGINJA USODE / STOLETJE, VEK						PEVKA BAXTER / SKANDINAVSKI DROBIŽ					FRANCOSKA TERORISTIČ. ORGANIZACIJA	RAZLIČNI ČRKI / MOČNO EKSPLOZIVO		
PEVKA BRATOVŠ-KACJAN							NEKDANJI KAMPUČIJSKI POLITIK (LON)				LJUBEZENSKI PESNIK / ETBIN KRISTAN						
WILDOV LITERARNI JUNAK GRAY							GOZDNA ŽIVAL Z ROGOVJEM						PEVKA RUPEL				
INDUSTRIJ. MESTO V ZAHODNI SIBIRIJI							SMUČARKA HESS						FILMSKA ZVEZDA				

Nagradna križanka št. 21

Rešeno križanko nam pošljite do 30. maja 1994 na naslov ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p.p. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 21.

Nagrade so: 1.000, 700 in 500 tolarjev

Rešitev nagradne križanke št. 19:

KOPA, ELI, ROM, OKOL, PALMIRA, LOVSKI BLAGOR, OSE, UR, KADI, CITRARKA TANJA, ZADNJA VEČERJA, ROPAR, JERA, LIER, UBOJ, ANE, BILO, SP. SIMCA, KI, REK, SITO, ERAZEM, KSAVER, AVE, ARU, OTITIS, AGNON, MLAPONI, ASKEZA, ANNA KARINA, SMUČKA, LIČNA KOST, STADION, AKA, NOLTE, SEKANTA.

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 19:

1. Violeta Rabuza, Tomšičeva 7, 66330 Piran
2. Mirjam Koruza, Trg Rivoli 7, 64000 Kranj
3. Žiga Smole, TZO 6, 61330 Kočevje

Nagrade bomo poslali po pošti

Križanko pripravil SALOMONOV UGANKAR

Humoreska

So dirkači nadljudje?

»Jaz vse manj in manj razumem ljudi,« je za šankom bifeja Bližnja srečanja posebne sorte zatarnal tovariš Neposredni proizvajalec raznih strok, užaljeno strmeč v peno nepopitega piva v svoji čaši.

– In kaj so spet zagrešili naši ljubi Slovenci?

»Kdo pa govori o Slovencih? Ves svet je zmešan, čeprav moram priznati, da so Slovenci zares še posebej močno zmešani. Ampak v tem primeru, o katerem razmišljam, so drugi Zemljani bolj nori od Slovencev…«

– In kateri je ta primer?

»No, čaščenje Ayrtona Senne ob njegovi smrti v avtomobilski nesreči na dirkah…«

– Pa saj si je Senna to pozornost tudi zaslužil. Bil je res šampion. Da pa je bilo toliko žalovanja ob njegovi smrti, pa je razumljivo, saj je bil vendar doma v Braziliji in tam so doma ljudje z vse drugačnim temperamentom…

»Pa saj ne gre za to. Jaz ne razumem dvojnih meril…«

– Kakšnih dvojnih meril?

»Poglejte. V istem časopisu kot vest o Sennovi smrti je bila objavljena tudi novica o smrtni nesreči nekega voznika. Če ne isti dan, pa naslednjega dne. To ne velja le za naše časopise, ampak za vse časopise po svetu. In čeprav je šlo obakrat za isti vzrok, je Senna heroj, tisti voznik ponesrečenec z navadne ceste pa vsaj norec, če ne že kriminalec.«

– O kakšnem istem vzroku govorite?

»Neprimerna hitrost je na prvem mestu med vzroki za prometne nesreče. In oba sta očitno vozila prehitro, tako Senna kot oni voznik z navadne ceste.«

– Ampak človek božji, Senna je bil vendar treniran…

»Za nesrečo? Treniran za smrt?«

– Ma ne. On je bil treniran za hitro vožnjo.

»Morda pa je bil tisti ponesrečenec z običajne ceste tudi treniran?«

– Dajte no, dajte. Navadnega prometa ne morete primerjati z dirkami. V dirkah je posebna draž. Važno je, kdo je hitrejši.

– Tisti vendar, ki ima močnejši avto.

»O ne! Če bi dirkači brezglavo pritiskali na plin, bi leteli s ceste… Ves vic je v tem, da vozijo optimalno, najhitreje možno, a varno.«

»In zakaj se potem ubijejo?«

– Ker vozijo prehitro…

»Torej delajo iste napake kot oni ponesrečenci v običajnih prometnih nesrečah. In ves svet jih časti, hkrati pa upa, da se bo sem ter tja kakšen dirkač ubil, da ga bodo potem še bolj častili. Medtem pa se mladeniči enačijo z dirkači in divjajo po vseh mogočih in nemogočih cestah.«

– Zdaj samo še recite, da bi vi cestne dirke prepovedali!?

»Zakaj pa? Jaz mislim, da bi policisti morali le vse enako kaznovati zaradi prehitre vožnje, tudi znamenite dirkače na tekmah. Potem se ne bi ubijali. Vsaj tako pogosto ne!«

Bogo Sajovic